శ్రీ కుంతల పరిణయము

శ్రీరస్తు.

శకుంతలాపరిణయము

కృష్ణకవిప్రణీతము.

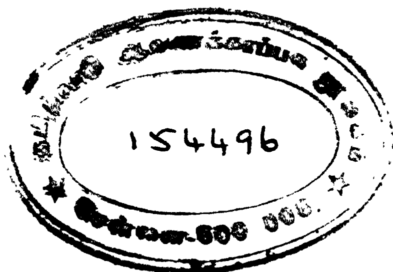

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచేఁ

ప్రకటితము.

1916.

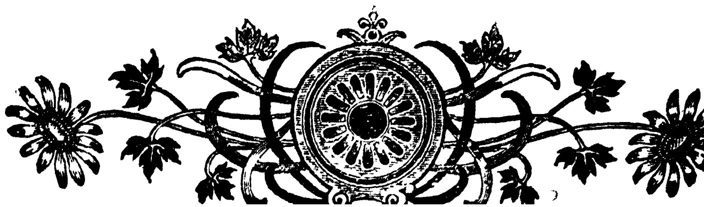

PRINTED BY

V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,

AT THE AUDI SARASWATY NILAYA PRESS,

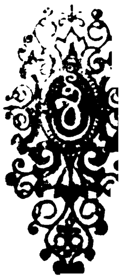
69, MALAYAPERUMALL STREET, MADRAS.—1916

శ్రీ రస్తు

శకుంతలాపరిణయము

పీఠిక.

వత్సాంకలసద్భుజాంతరగయుత శ్రీయోరుహారాగ్రరే
ఖావిశ్రాంతి నెసంగుతత్కుచతటిన్ గైసేయు కాశ్మీరసం
భావంబుల్ తనమైఁ బొసంగ నలమేల్మంగాభిధానం బెరా
దేవిం గౌఁగిటఁ జేర్చు వేంకటపతిన్ ధీయుక్తిఁ గీర్తించెదన్. 1

ఉ. ధీనిరవద్య హృద్యనిరతిన్ హరితో భరితోత్సవంబులన్
బూనుకడాని బొమ్మ కలుముల్ వెలముల్గల ముద్దుగుమ్మ స
న్మౌనిమనోవిహారిణి కుమారివాణీమణి భూరిసూరిస
న్మానముఁ గూర్చుఁగాత గిరిజన్ నెఱిమంజుల మైనమత్కృతిన్. 2

ఉ. పుంఖితశత్రుకర్ణములు భూరివిరోధశిరోఘులుం జవ
ప్రేంఖదరాతిమస్తములు విద్విషదంబులు సంగదాశి
రింఖదరప్రవేష్టములు ప్రేలఁగ లీల నెసంగుదైత్యఖే
చ్ఛంఖముఁ జక్రముల్ గదయు శార్ఙ్గము ఖడ్గము మమ్ముఁ బ్రోవుతన్. 3

క. భానుసూరిగ్రామణి, భూసురముఖపంకరుహాంభోమణివినమ
ద్వాసవనిచయచింతామణి, నే నంగిరిగురుశిఖామణిం గణుతింతున్. 4

తే. సోము నన్నపఁ దిక్కనసోమయాజి, భీము శ్రీనాథు భాస్కరుఁ బెద్దనార్యుఁ
బోతనామాత్యు మాఱయను బొలుపుఁగాంచు, నాంధ్రకవితానిశాంతుల నభినుతింతు.

ఉ. శ్రీరమణీధవార్పితము సేయుకృతిన్ బ్రతిమూలవృత్తిమై
క్రూరవచోవికారములఁ గుందగు నట్టిని చూడ్కిఁ జూచి వే
సారుము సార దూఱుదుఁ గుజెంకలఁ బోవకుఁ డెన్నలార! మీ
తీరుపు లవ్యకావ్యసరణిన్ బుదణింపఁగఁ జేయు టొప్పగున్. 6

వ. అని యివ్విధంబున నిష్టదేవతాప్రార్థనంబును గురువందనంబును సుకవిభూషణంబునుం గుకవిదూషణంబునుం గావించి యొద్దియేనియు నొక్క ప్రబంధంబు రచియించి మదిష్టదైవతంబునకు నంకితంబు గావింపం దలంచునవసరంబున. 7

సీ. ఏమహాత్ములపుట్టినిల్లు బ్రహ్మాదులు, శిరసావహించి పూజింతు రెలమి
వేదయాహృదయముల నైదోడుజగములఁ, ద్రిస్రోతయై పవిత్రీకరించు
నెవ్వారిశుశ్రూష నేకొఱంతయు లేక, వసుధాసుధాశనవ్రతము లెసఁగు
నేమహామహులసంగ్రామసామర్థ్యంబు, పార్థివోత్తములకుఁ బట్టుఁ గొమ్మ
తే. వారు దుర్వారగర్వాదిపముఖరముఖ, శత్రుజత్రుక్షతిక్షురక్షతజకృతజ
యార్హచర్చాసమర్చితోగ్రాసిలసన, భాసురభుజోత్థవిభవులు పాదభవులు. 8

క. ఆపాదభవులలోపల, నాపాదితధైర్యగుర్యు లార్యు లవార్యుల్
ప్రాపితధనకనకాంబర, గోపాయితకవులు పైఁడికులగోత్రభవుల్. 9

క. ఆరసికులలోఁ బెద్దన, గారనఁగా రూఢదీపకళికావిలస
ద్ధోరణి సిద్ధారిణిఁ దగు, కారుణికులలోనఁ బరమకారుణికుండై. 10

క. పెద్దనఁగారావేలుపుఁ, బెద్దనఁగారంతిభాతి భృతవైభవుఁడై
పెద్దనఁగా రాజూరుల, పెద్దనఁగారాచ మెచ్చుబిరుదముఁ దన్చెన్. 11

ఉ. సన్నుతకృష్ణరాయనృపసత్తమచిత్తము రాఁ జరించుచున్
మన్ననమీఱ భూరిబహుమానముగా గజరాజరాజిఁ గై
కొన్నఘనుండు పైఁడికులగోత్రపవిత్రచరిత్రుఁ డార పె
ద్దన్నసిరుల్ సరుల్ పొగడ నెక్కట నిక్కట నెక్కుడై తగున్. 12

సీ. మహిమనేటూరియిమ్మడి తిర్మలకుమార, సింగరార్యులప్రియశిష్యుఁ డగుచు
నాచార్యపదభక్తి యాశ్రితావనరక్తి, గలిగిశౌర్యౌదార్యకలితుఁ డగుచు
రాయలరాజకార్యమునందు నిరతుఁడై, ప్రాజ్యసామ్రాజ్యసంధరతుఁ డగుచు
ధనధాన్యకటకమై తనయిల్లు వర్ధిల్ల, ధాత్రీసురత్రాణదక్షుఁ డగుచు
తే. నవనిఁ గణించె గణితహృద్యాదినవ్య, పద్యగద్యావనస్త్ర్యాదిభావ్యనవ్య
కావ్యసంభావ్యభావసంగ్రామవిజయ, బిరుదుఁ దగుచిమ్మమామిళ్లపెద్దశౌరి. 13

ఉ. మానితమూర్తియైన యిమ్మమామిళపెద్దనృపాలమౌళికిన్
సూనుఁ డొకండు గిట్టనధమూడనపాడనమస్త్రిక్రియాపరుం
డానతశత్రుజాలుఁడు నయానయనిర్ణయశీలుఁ డుత్తమ
జ్ఞానఘనుండు తిమ్మనృపసత్తముఁ డుత్తముఁ డిమ్మహిన్ రహిన్. 14

పంచచామరము. ధరాధరాధరాహివర్యధైర్యగుర్యవీటర
స్ఫురత్తరత్తరత్విభా ప్రభూతశారదేహితన్

విరోధిరాడ్విరోధిరాజి శ్రీలహేలిసల్పునా
శ్రీరామరామరాగుఁ డైన తిమ్మభూవిభుం డనిన్. 15

తే. తిమ్మనృపతికిఁ బట్టపుదేవివలన, సురుచిరాకారులిరువురు సుతులు గలిగి
రగ్రజుఁడు వేంకటాద్రీంద్రుఁ డవరజుండు, భవ్యగుణశాలి రామభూపాలమౌళి. 16

సీ. బలరామ రఘురామ పరశురాములతోడ, విక్రమంబున మాద్రి వేంకటాద్రి
ద్విజరాజ ఫణిరాజ దిగిభరాజులతోడ, విశదకీర్తుల మాద్రి వేంకటాద్రి
యినజాత వనజాత ఘనజాతములతోడ, వితరణంబున మాద్రి వేంకటాద్రి
భారతీశ సతీశ భార్గవీశులతోడ, విజ్ఞానమున మాద్రి వేంకటాద్రి

తే. ధారుణి భరించి విబుధుల గారవించి, సుగుచిరసువర్ణపూర్ణత సొబగుమించి
యగణితోచ్చాప్రియమున దివ మాక్రమించి, వెలయు హేమాద్రితో మాద్రి వేంకటాద్రి.

సీ. దినదిన దీనార్థిజప్రీణనంబున, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
నిత్యసత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌశీల్య వాత్సల్య సాకల్యకల్యత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యధుర్యత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ

తే. వరకవుల వేలుపులగిడ్డ వాసిరెడ్డి, పద్మనాభునితోఁ బుట్టువడఁతి యగుట
కన్నపూర్ణమహాదేవి కన్నపూర్ణ, మహితసద్గుణనికురుంబ మాచమాంబ. 18

క. ఆమాచమాంబవలనఁ బ్ర, ధామహితుఁడు వేంకటాద్రితనయుం గనియెన్
సోమదరస్తోమ శర, వ్యోమసరిద్ధామకీర్తి నూర్జితమూర్తిన్. 19

క. వేంకటనాథుం డొసఁగిన, సంకల్పఫలంబటంచు జననీజనకుల్
వేంకటపతినామంబున, నంకితుఁ గావించి రతని నాశ్రితరతునన్. 20

క. శంకాతంకానంకా, హంకారసాహసశౌర్యాహార్యత్యుం డై
వేంకటపతి ధృతిమేరుం, వేంకటపతి యనఁగ జగతి వినుతికి నెక్కెన్. 21

క. ఆవేంకటపతినరపతి, దేవి రహిం బాపమాంబ దీనజనార్యా
దేవిని శ్రీదేవిని వా, గ్దేవినిఁ బూజించు వసుమతిన్ సుమతియునన్. 22

ఉ. నేరుపుమీఱఁ బుట్టినిలు నీరును గాలును గాఁగఁ బుట్టిరా
మారునిఁగన్న తల్లి గుణమానినితల్లియు సాటివత్తురే
భూరితరవ్రతాచరణఁ బుట్టినయింటికి నెన్నఁ గీర్తి నుక్
చారుషమున్ సమర్పినదొప్పె వహింపు పాపమాంబయున్. 23

చ. పటుగతిఁ బాపమాంబయును బ్రాభవశౌర్యఘనశాలియైన వేం
కటపతికిన్ దనూభవులు గల్గిరి నల్వురు విక్రమక్రమో
ద్భటరిపుహారి జగ్గనరపాలుఁడు రామనరేంద్రుండు మా
చట మాధవుండు పెద్దశివరాము నరాధిపతి వేంకటాఖ్యుఁడున్. 24

మహాస్రగ్ధర. పరవైరించప్రపంచావరణమున యశోవ్యాజనైజాంశులొప్పం
బెరుమాళ్ళన్వవాయాంచితజలనిధికిన్ శీతభానుండు వోలెన్
బరఁగున్ జగ్గక్ష్మాధీశ్వరుఁడురుతరసంపన్నిధానుండు దానా
పరకానీకుండు బాహాబలచరితజగత్ప్రీణుఁడై రాణమీఱెన్. 25

తే. పావనీసత్సంప్రదాయంబునందు భాగ్య, చిహ్నములతోడ నుదయించె శీలవృత్తి
నియమములమేటియగుభవానీవధూటి, భార్యగా నేలె జగ్గభూపాలకుండు. 26

మ. నిరతిన్ జగ్గనృపాలమౌళికి భవానీదేవికిం గాంచనాం
బరుసన్నన్ సిరిగన్నయన్న శివరామక్షోణినాథుండు ని
ర్భరఘోరప్రతివీరపాలహాలమా పట్టాభిరామప్రభుం
డరుదౌ వేంకటశౌరినాఁగలిగిరూహాన్ మువ్వురాత్మోద్భవుల్. 27

వ. అందు. 28

సీ. తనదానమర్థులొందినఁ గాఁకఁ జూపక, మిత్రభావంబున మెలఁగు నేనిఁ
దనభోగ మెఱులు మీఱిన వెచ్చనూర్చక, తా నజిహ్మగలీలఁ దాల్చు నేనిఁ
దనవారి నౌరులు వేఁడిన నైనవీడక, ఘనవృత్తి భువనమ్ము మనుచు నేనిఁ
దనధర్మ మొరులుఁ బూనిన డీలుపడనీక, సమదృష్టి మోదమ్ము సలుపు నేనిఁ

తే. దేజమునఁ జిత్రభానుండు ధృతి నహీనుఁ, డీవి ఘనమూర్తిగిరిను మాహేశ్వరుండు
సాటిరాఁదగునా శ్రితశ్రమపరోధ, తరణి కిచ్చిన శివరామధరణిపతికి. 29

క. రమణాంబను లక్ష్మాంబను, గ్రమమునఁ బాణిగ్రహణము గావించి నృపో
త్తముఁ డయ్యెరువురవలనం, గొమరుల నిరువురను గాంచి కూర్మి వహించెన్. 30

వ. అక్కుమారయుగళమ్మునందు. 31

తే. రమణమాంబాత్మజుఁడు బలరామనృపతి, లక్ష్మణాంబాసమేతుఁడై లలి వహించె
నచ్చమాంబాసుతుఁడు పార్వతమ్మతోడఁ, బ్రబలుఁడై యొప్పె వేంకటరామనృపతి.

క. చినశివరామసుధీమణి, యనుజుఁడు పట్టాభిరామయాగ్రణి లక్ష్మాం
బను బెండ్లియాడి క్రమమునఁ, దనయచతుష్కంబుఁ గాంచి ధాత్రి రహించెన్. 33

సీ. రంగమాంబామనోరాజీవమిత్రుఁడై, శరమెప్ప రఘునాయకప్రభుండు
వెంకమాంబాగుణాలంకారకలితుఁడై, రాణించు వేంకటరామవిభుఁడు
బుచ్చమాంబాపరిస్ఫురితోపభోగుఁడై, మహిమంబుఁ గాంచులక్ష్మణవిభుండు
చినరంగమాంబికాశృంగారవిభవంబుఁ, గాంచుకుమారజగ్గక్షితీశుఁ

తే. డబ్జభవువాననముల విద్యంబు గాంచి, వేదములతోడ విద్యమ్ము విస్తరించి
ప్రబలెఁబట్టాభిరామభూపాలసుతచ, తుష్టయము పేర నబ్ధిచతుష్టయంబు. 34

తే. అవనిఁ బట్టాభిరామన్నఁ యనఁగుఁదమ్ముఁ, డాశ్రితామరధాత్రీరుహమ్ము శత్రు
కాలకూటము మిత్రసుధాలవాల్య మెఱలఁ దనరాడు వెంకభూపాలకుండు. 35

క. ఆవెంకక్షితిపతిరహి, గావిలసిలువెంకమాంబికాసతివలనన్
ధీవిహితునాయుఁడమ్మనఁ, గావిశ్రుతిఁగాంచుతనయుఁ గాంచి రహించెన్. 36

తే. పార్వతీనామమున నేత్రపర్వమైన, బాలికామణిఁ బెండ్లియై హేలఁదనరె
నాసగోనుసర్వసర్వంసహామరులకు, నవసుధాసారములతిమ్మ నాయఁడమ్మ. 37

వ. ఆకూటస్థు లగునలువురిలో నగ్రజుం డగుజగ్గక్ష్మాపాలకువంశప్రకారంబు వివరింపం
బడియె వెండియు. 38

శా. ఆజగ్గక్షితిపాలుతమ్ముఁ డలరున్ హంవీరవీరాసిధా
రాజీర్ణద్విపురాజి మేళనలలద్రంభాదికాద్యప్సరః
కూజత్కంకణకింకిణీఘణఘణాఘోషానుస్ఫురద్వ్యద్ధనీ
మాజాగ్రత్తురగుండు పెద్దశివరామక్షోణిపాలుం డిలన్. 39

కవిరాజవిరాజితము. సదయవిచారుఁడు నారదపారదశారదనీరదహారదర
త్సదమలకీర్తివిహారుఁడు ధీరుఁ డుదారుఁడు శూరుఁ డభీరుఁ డనన్
బదిలుఁడు శశ్వదనావిలకేవలభావలతావలనాకలనన్
బెదశివరామసుధీమణి యాశలఁ జేశలశాశలుఁడై చెలఁగున్. 40

తే. సంశ్రితసురద్రువల్లి యోషామతల్లి, బంధుజనసింధుసరణిసంపదలధరణిఁ
బరగు పెదశివరామభూపాలుదేవి, భూరిసద్గుణనికురుంబ బుచ్చమాంబ. 41

ఆ. ఎలమిబుచ్చమాంబవలనఁదనూభవ, పంచకంబుఁబడసెఁబంచశరుని
బాణపంచకంబుభాతి శ్రీపెదశివ, రామవిభుఁడు భాగ్యరాశియనఁగ. 42

చ. రతిపతికన్నమిన్న జయరామవిభుండు ఘనుండు వెంకన
క్షితిపతి సాహితీసలిలసింధుఁడు రామధరాధురంధరుం
డతిధృతిలక్ష్మణప్రభుఁ డుదారయశుం డగుచంద్రమౌళియ
ప్రతిభవులౌగ పెద్దశివరామతనూభవు లాత్తవైభవుల్. 43

వ. అందు. 44

క. అలజయరామసుధీమణి, యలనొప్పఁగఁ బార్వతమ్మవలనఁ దనయులం
బలియురనిరువురఁ గాంచెన్, సులలితగతి వెంకవిభునినూరప్రభునిన్. 45

తే. వెంకమాంబాసమేతుఁడై వెంకధరణి, పాలతిలకుండునిరులచేఁ బరిఢవిల్లె
బుచ్చమాంబాసమేతుఁడై భూరిసౌఖ్య, సంపదలఁగాంచెనూరనిలింపవిభుఁడు. 46

మ. జయరామప్రభుముద్దుతమ్ముఁ డురుదోస్సారుండు ధీరుండుని
ర్భయుఁ డుగ్రాహవదోహలుండు విమలప్రాలేయబాలార్కుఁ డ
వ్యయనారాయణపాదభక్తినిరతుం డాద్యుండు రంగాంబికా
ప్రియుఁ డావెంకనృపాలచంద్రుఁ డిలఁ గప్పెన్ గీర్తియన్వెన్నెలన్. 47

శా. ఆవెంకక్షితిపాలసోదరుఁడు రామాధీశ్వరుం డుల్లస
ల్లావణ్యంబునఁ గావ్యనాటకగుణాలంకారపారీణతా
ప్రావీణ్యంబున వాక్పటుత్వమున సద్భావంబునన్ విక్రమ
శ్రీవైయాత్యమునన్ బ్రసిద్ధుఁ డగుచున్ జెల్వారు నిర్ధారుణిన్.

సీ. తమ్ములయెడల నెయ్యమ్ము మానఁడుగాని, రాజకాంతులసాటిరాకయున్న
యిచ్చుచోఁ గొంకి వెల్లెగురకుండఁడుగాని, రసదమిగికిసాటిరాకయున్న
సశరీరుఁడగుచు సాక్షాత్కరింపఁడుగాని, రతిరాజురహిసాటిరాకయున్న
కువలయామోదంబుఁ గూర్పజాలఁడుగాని, రవితేజమునసాటిరాకయున్న
తే. యీదరస్మితవదనునకీవదాన్య, మాళికీరూపశాలికీమానితప్ర
తాపునకునంచుబుధులుచిత్తముల నెన్నఁ, బ్రబలు పెదశివరామన్నరామశౌరి. 49

సీ. ప్రథమాంశమునధర్మభంగముంకువగాఁగ, బాణిగ్రహణమైనపలువఁదనము
రాఁగూడదని పల్కురమణు వెంబడి నేగి, కానలో విహరించుకడుసుఁదనము
మాయామృగము వెంట మగఁడుపోవఁగ దంట, నుఱఁదినంపినవాటిమంకుతనము
రావణాసురువీట రహిఁబాసి నానాట, చెఱసాల నిలకొన్న చిన్నతనము
తే. హావణిఁదీర్పఁగఁగ్రమ్మఱనవతరించి, పైఁడికులగోత్రమిద్ధాత్రిపాత్రముగను
జెలఁగురామక్షమాపాలుఁ జెట్టపట్టె, ధీరధోరణి జానకీదేవితీవి. 50

తే. తీవిఁదనరారుజానకీదేవివలన, రామభూపాలతిలకుండు ప్రేమమీఱఁ
బడసెమువ్వురఁదనయులధరితనయుల, హరిహరాబ్జభవాంశమ్ములందువారి. 51

క. వెంకక్షితిపతియనశౌ, ర్యాంకుఁడులక్ష్మన్నయనఁ నిజాశ్రితకువలై
ణాంకుఁడుసీతప్రభుఁడన, నంకితనామములవిజయమందిరిధరణిన్. 52

చ. సలలితభాగ్యచిహ్నముల సన్నుతికెక్కుడుచిన్నయాంబికా
జలరుహపాణితోడసుఖసంతతిఁగాంచుమభూరివైభవం
బులఁ దనరారి మానిజనముల్ జనముఖ్యుఁ డటంచు నెంచఁగా
విలసిలురామభూవరునివెంకనృపాలుఁ డలోలశీలుఁడై. 53

మ. చిరమామిళ్లకులాబ్ధిచంద్రుఁడు జయశ్రీసాంద్రుఁడచ్చన్నభూ
వరుఁడున్ వెల్లమనాఁదనచ్యుతయణింబాణిగ్రహంబై శుభ
స్ఫురణన్ సంతతిఁ గాంచి విప్రతతికిన్ భూగోహిరణ్యాదిభా
స్వరదానంబులఁ దృప్తిచేసి తనరెన్ సభ్యుల్ ప్రశంసింపఁగన్.

శా. ఆరామప్రభుసీతభూతిలవిభుం డక్రాంతవిక్రాంతవ
స్వైరంబైనసురద్రుపంచకము గెల్వం బంచశాఖాహ్వయో
దారంబై నిజహస్తవారిరుహమిద్ధాత్రీసురశ్రేణికిన్
హారాళంబుగఁ గోర్కులీనఁదనరున్ హేమాద్రితో మాద్రియై.

సీ. కులగోత్రముల కాదికొన్న చిన్నతనంబు, విసములో నుదయించుకసరుఁదనము
పుడమి నంతకనామమునఁ జేర్పువైళంబు, కేఁబు వెలారించుకేలతనము
కాఁపురం బప్పులగడపుకోఁచఁదనంబు, నిలిచినచోట కాల్చినిగొనము
మేనిమచ్చల నిచ్చలూనువిన్నఁదనంబు, గళమున గరమూను గడుసుఁదనము
తే. మానదిగ్రాజరాజవశ్యానుకూప, రూపగుణగణవిభ్రమారూఢగాఢ
వైభవస్ఫూర్తి మస్ఫూర్తి వసుధఁ బరఁగ, సరసుఁడైన సీతారామధరణివిభుఁడు. 56

క. శివిజ వెంకటలక్ష్మి, దేవీమణివలన సంతతింగాంచుమని
ద్యావైదుష్యంబునస, ద్భావంబున సీతనృపతి ప్రబలుజ ధరణిన్. 57

క. ఆరామప్రభునసుజుం, డైరాజిలులక్ష్మణేంద్రుయశ మిల వెలసెజ
దారాచలతారాధిప, తారాచయతారహారతారాధంబై. 58

క. ఆలక్ష్మీపతి నరపతి, వైలమ్మునజానకమ్మవలననిరుపురం
బాలురఁ గాంచెం బృథ్వీ, పాలురఁగా నాయఁడమ్మ పాపయ్యయునన్. 59

క. ఆనాయఁడమ్మ నిమ్మది, గానిలకొని పాపమాంబికాసహితుండై
నానావిధభోగమ్ముల, నానందమునొంది జగతి నభినుతిఁ గాంచెన్. 60

క. ఆనలువురు కూటస్థుల, లోనంగడగొట్టుసుజనలోలుఁడు వెంక
ట్మానాథుఁడు గోవిందాం, బానురతిం గాంచె సీతయాఖ్యుం దనయున్. 61

క. ఆనలుగురుధీరులఁ దగు, నానలుగురు మీరువిభ్రమాతిశయమునన్
ధీనిరతిజయమునం జను, రావనుఁడైరామభూవరాగ్రణి ధరణిన్. 62

పంచచామరము. పన్నగారివాహుఁడూహ వన్నిచిన్నపాపఁడైఁ
యన్నగారివెంటనంట రైు వరించు వైఖరిన్
బన్నగారినాహవాంశభాజిరామభూవిభుం
డన్నగారివెంటదంట రైువరించు వైఖరిన్. 63

మ. అనయంబు న్వినయంబు పండితుల కళ్యానందముం గూర్పహే
మనగేంద్రప్రతిమానధైర్యుఁడగురామక్షోణిపాలుండు తా
ఘనదానంబును శాస్త్రము న్గలసి యేకస్ఫూర్తి మూర్తిభవిం
చినచందంబునఁ దోఁచుఁ జూపఱకు నక్షీణప్రభావోన్నతిన్. 64

తే. శీలగుణవృత్తముల ధాత్రిఁ జెలగువాని, రెడ్డిపెదపద్మనాభుపుత్త్రీలలామ
భాగ్యములదీవి రామభూపాలుదేవి, పడఁతులకు మేటిరమణమాంబావధూటి. 65

తే. రమణమాంబికవలన నారామవిభుఁడు, కనియె మువ్వురుతనయులగణితనయుల
ఘనునిఁ గోదండరామునిఁ గవిజనాను, నయులవెంకటరామన్న నాయఁడముల. 66

ఉ. 67

ండరామజనపతి, వేదండకరప్రకాండవిలసన్నిజబా

కోదండమున వసుంధరఁ, బూదండరహి న్వహించె బుధులు నుతింపన్. 68

శా. మాన్యుండై తగువానిరెడ్డిపెదలక్ష్మక్షోణిభృన్మౌళికిన్
గన్యారత్నము వెన్నమాంబ తనకుం గాంతాలలామంబుగాఁ
గోన్యోన్యమత్సదృగిత్యుదారభుజుఁడై కోదండరామార్యమూ
ర్ధన్యుండాత్మభవుం డెలన్న యనునుద్యన్మూర్తిఁ గాంచెన్ రహిన్. 69

క. శ్రీపతిభాతిఁ జలన్నో, ర్వ్యాపతి యాలబోడపూడి వేంకటరామ
క్ష్మాపతి గాదిలిపట్టిన్, రూపవతిఁ బకీరమన్ని రూఢి వహించెన్. 70

వ. అమ్మువ్వురిలోనం గోదండరామక్ష్మాపాలునకుం గడగొట్టుతమ్ముండు. 71

ఉ. దండిగ నాయఁడన్ బ్రభువతంసుఁడు భండనభూమి భూరిదో
ర్దండలమండలాగ్రమరిమండలిపై జళిపింపఁ గాంచి యొం
డొండ తిలోత్తమాప్రభృతియోషలు భూషణభూషితాంగులై
చండమరీచిమండలమె సారెకుఁ జూతురు కౌతుకంబునన్. 72

క. శ్రీవానిరెడ్డినాగ, క్ష్మావరునకుఁ బార్వతమ్మగారికి సుత యై
శ్రీవిన్ దగు వెంకాంబను, శ్రీవిలసిలు నాయఁడమ్మ చేకొని తనరెన్. 73

సీ. సత్యభాషల హరిశ్చంద్రుండు శ్రీరామ, చంద్రుఁ డీవఁ బాలచంద్రుఁ డొకటి
ననవోన్నతి రతినాథుండు నిషధభూ, నాథుఁ డీధారుణీనాథుఁ డొకఁటి
కాంతిస్వాహావధూకాంతుండు పద్మినీ, కాంతుఁ డీమేదినీకాంతుఁ డొకటి
రణరంగమున బలరాముండు జమదగ్ని, రాముఁ డీసుగుణాభిరాముఁ డొకటి
తే. యీవిధనదుండు వనదుండు నీతఁ డొకటి, హేలనీశుండు మరుదీశుఁ డీతఁ డొకటి
ప్రబలుఁ డనవిశ్రుతి వహించె రామధరణి, పాలు వేంకటరామభూపాలమౌళి. 74

సీ. తనరాక కెదురుచూచిన చారికమ్ముల, దగఁ దీర్చు నవపయోధరము మాడ్కిఁ
దనవాభ్యుదయంబుఁ దగఁ గోరు జక్కవ, కవ లాలించు భాస్కరు నికరణిఁ
దనవాధిగమంబు తటి వేమవిపినపం, క్తులఁ బ్రోదిగొను వసంతు నివిధమునఁ
దనదు సాంగత్యమాత్మఁ దలంచుకుముదిని, కామోదమొసఁగు నేణాంకు సరణి
తే. నభ్యుదయమందిసుజనులహవణిఁ బ్రోచె, రాజధరరాజశైలరాజభుజగ
రాజగోపాలకలశాబ్ధిరాజరాజ, రాజవత్కీర్తి వేంకటరామమూర్తి. 75

క. ఆవేంకటరామప్రభు, దేవి విరులతావి సిరులదీవి యమృతపుం
బావి నెఱతీవిఁ దనరున్, వేవిధముల వెంగమాంబ విశ్రుతి మీఱన్. 76

ఉ. ప్రోదిగ వానిరెడ్డికులమున్ గలిమిన్ వెలయించు సత్క్రియా
పాదిని పాపమాంబకును భవ్యయశుండగు రాజమౌళికిన్
గాదిలిపట్టియై శుభవికాసమునం దగు వెంగమాంబకున్
మేదిని సాటివత్తురె ఘృణిన్ హసనిన్ రమణీశిరోమణుల్. 77

సీ. పదినోళ్లభాషింపఁ బదురచ్చులకు నెక్కి, పరమేష్ఠి నెలఁతయే భాష మెలఁత
నిలిచినచోటఁ గాల్నిలువక వర్తించు, శ్రీమహాదేవి యేసిరులదీవి
చండికయై తనప్రాణసఖు నాటలాడించు, గౌరీవధూటియే కళలకోటి
యడుగున కొకగుణం బన హెచ్చుతగ్గులై, నలినొప్పుపృథ్వియే నాఁటిసాధ్వి
తే. యనుచు ననిచినకూరిమి నణఁగి మణఁగి, కలిమిలేమిని భర్తతోఁ గలసి మెలసి
హెచ్చుతగ్గుల నొకరీతి నెసక మెసఁగ, వెలసె విలసితకీర్తుల వెంగమాంబ. 78
క. శ్రీవెంగమాంబికామణి, కీవేంకటరామనృపతి కిరువురుతనయుల్
శివింగలిగిరిగుణగణ, భావితులై రామనృపతిపాపయ్యయనన్. 79
ఉ. మత్తగజంబులీలఁ జెలువమామిళవేంకటరామశౌరిపు
త్రోత్తముఁడైన రామవిభుఁ డోహరిసాహరి శత్రుకోటిపైఁ
గత్తిజళీనదూసియొసకంబెసఁగన్ జళిపింపనింపుమై
గుత్తపుఁదాపితాఱవికకుట్టుపటుక్కున విచ్చె రంభకున్. 80
చ. అహహ పెరుంగురామమహిపార్థివదానపయఃప్రణాళులి
ట్లహరహమేటులై పరఁగి యాశలభూభరమానుసామజ
ప్రహతకటీకటాహములఁ బర్వఁచుఁ దన్నుతిప్రీలఁ జేయుఁద
న్మహిమములెన్నమిన్న మహిమండలిఁ గుండలిరాజమౌళికిన్. 81
క. శ్రీమీఱఁ దల్లిదండ్రులు, నామమిడిరి వేంకటాద్రినాయఁడనుచు నా
రామక్షితిపతితమ్మునిఁ, బ్రేమం బాపయ్యయనుచుఁ బిలిచిరిపిదపన్. 82
సీ. ఒకవానరుఁడు నఖమ్మూనఁ బూనఁగలేక, మైనాకశైలంబు మ్రగ్గె జలధి
నొకబ్రహ్మచారికోరికఁ దీర్పఁగాలేక, బలివిన్ననై రసాతలముఁ జేరె
నొకనరుండెడదాఁక నోర్చుబీరములేక, గిరిజాధినాథుండు క్రిందుపడియె
నొకజోగిగొన్నగ్రుక్కకు మించఁదడిలేక, కలశాబ్ధిరాజు భంగములఁబడియె
తే. నేటిధృతి యేటివితరణమేటిశౌర్య, మేటి గాంభీర్యమనినిరాఘాటధైర్య
దానశక్తిగభీరతానూనుఁ డగుచు, వరలు వేంకటరాముపాపయ్యశౌరి. 83
క. శ్రీమచ్చెలువమామిళకుల, సోమునకున్ బాపయప్రచురనామునకున్
గామినియుభగామినిశుభ, గామినిమీనాంబతనరుఁ గలిమిన్ బలిమిన్. 84
సీ. అదిగర్భేశ్వరియనిబుధుల్ వినుతింపఁ, బుట్టుభోగములతోఁ బొలుపుమీఱి
యనుకూలదాంపత్యమనుచులోకులు మెచ్చఁ దనప్రాణనాథుచిత్తమున మెలఁగి
పరమపావనియంచు బంధువుల్ తోషింప, నిత్యవ్రతాచారనిరతిఁ బూని
భాగ్యశాలినియంచు భామినుల్ గణుతింపఁ, గూఁతులఁ గొడుకులఁ గూర్మిఁ గాంచి
తే తీవిఁదవరారెఁ బద్మాక్షిదేవికధిక, వైభవమ్ముల భాసిల్లువాసిరెడ్డి
రామలింగేంద్రునకును గారాబుపట్టి, మృదులగుణమణినికురుంబ మీనమాంబ. 85

సీ. విలసదద్వంకితిర్మలతిర్మలాచార్యు, నంఘ్రిపల్లవయుగం బాశ్రయించి
హరివాసరశ్రీసదాచారకలనంబు, నిత్యవ్రతంబుగా నిర్వహించి
సత్తటాకవనాదిసత్సంతానముల్, ప్రమధికోత్సాహుండై సంఘటించి
హితపురోహితసమాహితసమాహితముగాఁ, బురుషోహరియటంచు భూరిఁబంచి

తే. ధనకనకవస్తువాహనధాన్యపుత్ర, పౌత్రదీర్ఘాయురారోగ్యభాగ్యమహిమ
శీవిఁదనరారు మీనాక్షిదేవితోడ, మహితతేజుండు పాపయమాత్యవిభుండు. 86

వ. వెండియు హృద్యానవద్యపద్యసద్యోతకవిద్యాసముద్యమోద్యద్విద్వన్నికరముకరాశీర్వచనరచనాప్రచీయమానసంపత్పరంపరాపూర్ణుండును, రణాగ్రవ్యగ్రనిజభుజాగ్రజాగ్రన్మండలాగ్రప్రహారోత్సారితరిపుమండలహిండితచండమరీచిమండలుండును, నిరంతరనిరంతరాయనిశ్శ్రేయసనిర్విశేషసమారబ్ధసత్సంతానపరిపూరణస్ఫురణపరిణతసముత్సాహదోహలుండును, శ్రీవెంగమాంబికాగర్భశుక్తిముక్తాఫలుండును, వైదికులగోత్రపవిత్రుండును, పావనచరిత్రుండును నగు శ్రీచిలుమామిళ్ల పాపయ్యప్రభుం డొక్కనాఁడు పుత్రమిత్రామాత్యబంధుసందోహపరివృతుండై నిండోలగంబున సుఖాసీనుండై సరససల్లాపంబులం బ్రొద్దు గడపుచు. 87

మ. వనరామానుజపాదపద్మయుగళీవ్యావృత్యధ్యానపా
వనహృద్భాగవతావతంసపదసేవాసక్తచిత్తుం డమరు
త్తనయారాధనచారులబ్ధకవితాధారుం డసదారూఢభా
వనువాస్థానకవిన్ నిజాశ్రితుని బిల్వంబంచి పల్కెం గృపన్. 88

క. పాత్రుఁడవై మైత్రేయస, గోత్రుఁడవై నారసింహగురువర్యునకుం
బుత్రుఁడవై వెలయుదువీ, ధాత్రిం గామాపమపుసేయఁ దగు కృష్ణకవీ! 89

క. అవ్యయభవ్యావహమగు, కావ్యరచన మదియు మేలు గాదే బుధసం
భావ్యము విశ్వశ్రేయగ, కావ్యంబనుమాత్ర మార్యఘటితం బగుటన్. 90

వ. అదియునుంగాక యొక్క విశేషం బాకర్ణింపవలయు నొక్కనాఁటి హరివాసరవ్రతోపవాసంబున విశ్రాంతులై యున్న మజ్జననిచరణారవిందంబులకుం బ్రణమిల్లి కృతాంజలిపుటుండనై యున్న నన్నుం జూచి వత్సా! సత్సంతానంబులయందుఁ గృతిం బడయుట విశేషలాభంబనియు మహారాజన్యచరిత్రంబు కలిదోషనాశకంబనియు నాముష్మికఫలప్రదంబనియును పెద్దలు నిర్దేశింతు రట్లగుటం జేసి యొద్దియేనియు నొక్కరాజన్యచరిత్రంబు కృతిముఖంబుగా రచియింపంజేసి వేంకటేశ్వరార్పణంబుగా నివేదింపందగు నిదిమదీప్సితంబని యాదేశించుటయు నయ్యనుశాసనంబునకుం బ్రీతుండనై

జనవ్యాఖ్యానువర్తనంబు సులభం బూనియున్నవాఁడు భవత్సన్నిధానంబునం దొరకొనియెం గావున. 91

క. కృతికన్యాపతి వేంకట, పతియఁట కృతిభారతార్థపద్ధతియఁట త్రయా
కృతిభవనిష్కృతియగునఁట, కృతివిగదా నీవు జగతిఁ గృష్ణకవీంద్రా! 92

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రశంసించి తాంబూలస్వర్ణాంబరాభరణంబులం బరిష్కృతుం గావించిన నేనునుం బ్రహృష్టాంతఃకరణుండనై యుత్కృతిపతి యగు శ్రీవేంకటాచలపతి నభివర్ణించెద. 93

సీ. ఏదేవదేవుని సాదరాలోకంబు, లోకంబులకు సౌఖ్యమాకలించు
నేపరాత్పరుదివ్యరూపానుభావంబు, భావంబులకు మేలు పాలుకొలుపు
నేజగజ్జనకుని యిచ్ఛావిహారంబు, హారంబు ధారుణీచారుముఖికి
నేమహాబలశాలి హేలాకృతాగంబు, తాఁగంబు విష్టపత్రయమునకును
గీ. నేసుధీనిధి శరణుగాఁ బూని సుఖింతు, రంగబంగాళచోళకళింగవంగ
గౌళపాంచాలనేపాళమాళవాంధ్ర, శకయుగంధరముఖ్యదేశములనృపులు. 94

శా. అవిన్నాణపు వేలుపుం దొర ప్రపన్నానీకముల్ గొల్వఁగా
శ్రీవైకుంఠపురంబు వెల్వడి లసచ్ఛృంగారుఁడై యిందిరా
దేవిం దోడ్కొని స్వామిపుష్కరిణికాతీరప్రదేశంబునన్
భావింపందగు హేమసౌధమున శుంభల్లీలఁ గ్రీడించుచున్. 95

సీ. ఆమోదమునరమారామాలలామంబు, మెఱుఁగారునురముపై మెఱపులీన
నహితలోకైకదుస్సహసహస్రారంబు, లాలితంబగుచుఁ గెంగేలనమర
ఘనతరామలకనత్కనకోత్తరాసంగ, దీధితి యొడలిపైఁ దేజరిల్ల
భూరిగైరికచారుహీరకోటీరంబు, కోమరారునుత్తమాంగమునఁ దనర
గీ. లలితధాతువిచిత్రశిలావిశేష, శేషగిరిశృంగశృంగారచితనిశాంత
బహుళమణిరాజరాజితభద్రపీఠి, సరసగతి వేంకటాచలస్వామి వెలయు. 96

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏవంగుణగణభృతికిన్, గేవలవిద్యాభిరతికిఁ గిల్బిషహృతికిన్
భావభవాకృతికిన్ విజ, యావహపరిణతికి వేంకటాచలపతికిన్. 97

క. శంకృతికిన్ చితదైత్యా, హంకృతికిన్ మణిగణోజ్జ్వలాభరణకృతా
లంకృతికి రణజయానక, ఝాంకృతికిన్ మదనసదృశభవ్యాకృతికిన్. 98

క. శరదరశరదంబుదపుర, తరువరనిర్జరసరిత్సుధాకరకరస
తుష్వరహారహారగిరిగిరిచర, చరదురుతరతరుణకీర్తిశాలోదరికిన్. 99

క. శ్రీలలనకుఘనఘనాఘన, నీలునకవనీవనీవనీపకరక్షా
శీలునకు సద్ధికన్యా, ఖేలనలోలునకు శేషగిరిపాలునకున్. 100

క. ఖరకరకరగరవైశ్వా, నరనరహరిహార్యురారినవశౌర్యకలా
భరణునకున్ సకలకలా, భరణునకున్ శేషశైలవరవరణునకున్. 101

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనినశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 102

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

తే. తాలహింతాలతాలరసాలసాల, మాలకతమాలకృతమాలమాలతీల
తాలతాళీగళద్రజస్స్థగితగగన, రామణీయంబు నైమిశారణ్యపదము. 1

క. ఆనైమిశవనభూమిని, శౌనకశాండిల్యముఖ్యసంయమివర్యుల్
పూనిసుఖంబునసూతుని, మానితగుణజాతుఁ జూచిమదిముద మొదవన్. 2

వ. భారతకథాసుధారసంబు వీనుల నించుచు మమ్ముఁ గృతార్థులం గావించితి వందు శకుంతలాదుష్యంతోపాఖ్యానంబు సవిస్తరంబుగా వినవలయుం జెప్పుమనిన సూతుండు పరమహర్షసమేతుండై శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పె నట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 3

మ. కలదుర్వీన్ బలగర్వితాహితకచగ్రాహగ్రహోద్యద్భుజా
ర్గళరాజద్ద్విజరాజగోత్రశిఖరద్రాజన్యసౌజన్యపు
ష్కలసద్వస్తుసమస్తహస్తినగరాఖ్యప్రఖ్యరాజన్వతీ
తిలకంబంగకళింగవంగముఖదిగ్దేశాధిపాశాస్యమై. 4

సీ. గురుఁడైన భారతీవరుఁడైన నోడించు, విద్వత్ప్రవరులైన విప్రవరులు
హరుఁడైన దంభోళిధరుఁడైనఁ దమకించు, రాజద్ద్యుమణులైన రాజమణులు
ఘనుఁడైన మనుజవాహనుఁడైనఁ దలఁకించు, నార్యాభిజనులైన యార్యజనులు
హరియైన గంగాలహరియైన విహసించు, బాహువిభవులైన పాదభవులు

గీ. వేదవిద్యాప్రభావభావితవితరణ, పరిణతయశఃప్రసారవిస్ఫారులగుచు
నలువుమీఱుదురగ్రవర్ణములధీరు, లాజవంజవధారులా రాజధాని. 5

ఉ. నందితనూత్నరత్నవరణప్రతివాసరచంద్రచంద్రికా
కందళదిందుకాంతఫలకస్ఫురితపాండురవారిపూరముల్
చెందఁగనందమై పరిఖ చెన్నుసఁగున్ నిజవంశరాజసం
క్రందనులున్నతన్నగరిఁ గాచుసుధాజలరాశికైవడిన్. 6

మ. స్ఫురదాకాశతరంగిణీమధురవాగపూరమ్ములం ద్రావఁగాఁ
గరమభ్రమ్మునకెత్తిహస్తిసమహాగంధేభరాజంబునన్

హరినీలద్యుతితీవ్రవప్రవలయంబై యున్నతద్వారగో
పురమై హస్తిపురంబు పేరునకుఁ బెంపుం గూర్చు నశ్రాంతముల్. 7

సీ. చూపట్టునొకవీథి సుకుమారతరపద, క్రమణమాతంగచంగములగములు
కనుపట్టునొకవీథి ఘణఘణక్వణరణ, ద్ఘంటికాళతళతాంగములగములు
సనిమీఱునొకవీథిఁ జక్రచంక్రమణాది, గమనదుర్గమతురంగములగములు
మొనమూఁపునొకవీథి ఘనభుజార్గళనిర, ర్గళవాహినీపురోగములగములు

గీ. తివురునొకవీథిబధిరితదిగిభరాజ, కర్ణకోటరపాటనక్రమసమగ్ర
పటహడిండిమభేరికాపణవమర్ద, ళప్రముఖహృద్యవాద్యకోలాహలములు. 8

సీ. ప్రసవాసవాసంగలసమానమదభృంగ, విసరైకశృంగారరసలవంగ
మనుభూతఫలసారఘనశుకవ్రజభార, వినమితఫలపూరవిటపివార
మతనుకేళీవిలోలసుతనుపల్లవజాల, కృతనివాసతమాలతతవిశాల
మతులకోకిలపోతధుతపల్లవవ్రాత, నతలతాసంఘాతవితతచూత

గీ. మానమితచంచలసనకాలీనకలహ, కలితకలకలకలరవకులకులాయ
రంగదుత్తుంగతుంగనారంగరంగ, మలరునప్పురపరిసరోద్యానవనము. 9

సీ. కులుకుగుబ్బెతగబ్బిగుబ్బపాలిండ్లపై, వలపులీనుజవాది మెలఁగి మెలఁగి
యలసౌధములవన్నెయలముద్దియలజాది, యలరు శయ్యలఁ జేరి యలరి యలరి
తెరసిపుప్పొడి క్రమ్ము పెరటిశేమరువంపుఁ, దరులపందిరులపైఁ బొరలి పొరలి
మరుకేళి వలయుకోమలికపోలములపైఁ, బుఱుఁగుఁ జెమ్మటలతోఁ బొవలి పొదలి

గీ. సరసపరిసరకాసారసారసార, సవిసరసరణిపరితఃప్రసరణభరిత
పరిణతపరాగపరిమళపవనడింభ, మోజ నలరించు మించు నా రాజధాని. 10

ఉ. కుంతలకేరళద్రవిళకోసలపింహాళగౌళమాళవా
శ్మంతకరూశఘూర్జరదశార్ణకళింగశకాదిమేదినీ
కాంతకిరీటరత్నఫలకప్రతిబింబితపాదుఁడైన దు
ష్యంతుఁడు తండ్రితాతలక్రియన్ ధృతిఁ బ్పురమేలు ధీరుఁడై. 11

సీ. ఏరాజుభేరికాభూరినిర్ఘోషంబు, ఘోషంబు మఱఁజేయుఁ గుటిలనృపుల
కేరమ్యగుణశాలిభూరిప్రతాపంబు, తాపంబు గూర్చు నధర్మరతుల
కేమేటినిజభుజాధృతచంద్రహాసంబు, హాసంబు గావించు నవనిధార
కేధన్యువితరణసాధుసంకల్పంబు, కల్పంబునకు వెలికాంతి నెఱపు

గీ. నతఁడు కేవలనృపుఁడె క్రూరాట్టహాస, చకితచకితాహితాహితస్వర్ణపూర్ణ
విశ్వవిశ్వంభరాధురావిధురతరభు, జాగ్రజాగ్రద్బలుండు దుష్యంతవిభుఁడు. 12

సీ. కొదదీఱవానలు గురియు పర్జన్యుండు, జగతిముక్కారుసస్యములు పండు
గ్రామముల్ ధనధాన్యకటకంబులై యుండు నటిమిధేనువులు చన్నవిసిపిండు

బ్రాహ్మణోత్తములకుబాధలులేకుండు, నిత్యోత్సవంబులు నెగడుచుండు
సంధ్యలకాత్మజావాప్తిఁ గోర్కులునిండు, తరుల నెప్పుడు పండ్లుతనిగనుండు
తే. దరతమంబులఁ జామరతంపరనఁగఁ, బూలచేరత్తినటువలెభూప్రజలకు
నుత్తరోత్తరమభివృద్ధులయ్యుచుండు, నెలమినద్ధాత్రి దుష్యంతుఁ డేలునపుడు. 13

వ. వెండియు నమ్మహీమండలాఖండలుండు రాజ్యంబు పాలించుచు గురుజనంబులయెడ వినయంబును సామంతులయెడ నెయ్యంబును మిత్రులయెడ మోదంబును శత్రులయెడ భేదంబును బౌరులయెడ లాలనంబును బ్రజలయెడఁ బరిపాలనంబును శిష్టులయెడ ననుగ్రహంబును దుష్టులయెడ నిగ్రహంబును జారులయెడ నన్వేషంబును శూరులయెడ సంతోషంబును నీతిశాస్త్రంబులయెడ శ్రవణంబును సదాచారంబులయెడఁ బ్రచరణంబును ధర్మసూక్ష్మవిశేషంబులయెడ నాభిముఖ్యంబును ధర్మేతరంబులయెడ వైముఖ్యంబునుం గలిగి దిగ్విజయసమాపాదితోపచయరథకరితురగభటవిహారసంకులంబు నక్కరినగరంబునం బితృపైతామహం బగురాజ్యంబు పాలించుచు నొక్కనాఁడు మహార్ణవమణిగణకిరణచ్ఛటాకంచుకితకాంచనసముంచితస్థూణాసుందరం బగుసాస్థానమందిరంబునఁ బురోహితవిద్వత్సామంతమంత్రిప్రభృతు లిరుగెలంకులం బలసి కొలువ సింహాసనాసీనుండై పేరోలగం బుండునవసరంబున. 14

సీ. నెఱిసంజకెంజాయ నెరసు లెన్నిదుపల్ల, జడలతో గరువంపునడలతోడఁ
దివుట తియ్యనితేనె దివురుప్రామినుకుల, పలుకుతో వజ్రంపుఁజఱుకుతోడఁ
బరమభాగవతసంపదమీఱునూర్ధ్వపుండ్రములతోఁ జక్రచిహ్నములతోడ
మందానిలాఘాతకందళన్మహతీస్వ, నములతో హరికీర్తనములతోడ
తే. జడమతులఁదీర్చు నుత్తమజ్ఞానఘనుఁడు, ధర్మసూక్ష్మార్థనిర్ణయతత్పరుండు
లోకసంచారికాలత్రయీకథావి, శారదుఁడు వచ్చె నచటికి నారదుండు. 15

తే. దేవమునిరాక విని ధరిత్రీకళత్రుఁ, డెదురు చని భక్తిపదముల కెఱఁగి రత్న
చిత్రితవరాసనమున నాసీనుఁ జేసి, యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కార మాచరించి. 16

వ. కుశలప్రశ్నపూర్వకంబుగా బహువిధసంభావనావచనంబుల నమ్మహాత్మునిచిత్తం బారాధించి తదనుమతి నుచితపీఠంబునం గూర్చుండి కొండొకతడ వజ్జసదారిపలుకులకుఁ బ్రహృష్టాంతరంగుండై యమ్మునిపతి ముఖకమలంబునం జూడ్కి నిలిపి సవినయంబుగా నిట్లనియె. 17

ఆ. ఎచటనుండి మీర లిటకు విచ్చేసితి, రేమికతము చెప్పవే మహాత్మ!
మిమ్ముఁ జూడఁగంటి మీదయాదృష్టిచే, నభిమతార్థలాభ మందఁగంటి. 18

వ. అనిన దరహసితముఖుండై నారదుం డిట్లనియె. 19

మ. పురుహూతప్రముఖామరాధిపకళాపూర్ణప్రభాశాలియై
నరనాథుం డుదయించునట్టిఘను సన్మానంబునం జూచుటే

పరమార్థం బనిలోఁచున ట్లగుట భూపాలాగ్రణీ ! మాకు ని
వ్వరితో నేమగుధర్మవత్సలుల మై వర్తింతు మే మెల్లెడన్. 20

వ. అట్లుంగాక యింద్రాదిదిక్పాలకసందర్శనంబును గంగాదిపుణ్యతీర్థాచరణంబును గురుక్షేత్రాదిపుణ్యక్షేత్రావాసంబును గాంచ్యాదిదివ్యస్థలావలోకనంబును భవాదృశమహారాజ్యాధిగమనంబును మాకు నవశ్య కర్తవ్యంబు లై ననేకవిశేషంబు గలదాకర్ణింపుము.

సీ. శ్రీమహాదేవీలలామంబు పై దోడు, వేవెలుంగులవేఁడివెలుఁగుజోడు
యామినీకామినీకామనుం డగువేల్పు, చిన్నారిపొన్నారిజింకదాల్పు
కటికిచీఁకటులనొక్కటఁ ద్రింగుజగజెట్టి, కలశపాథోరాశిగన్నపట్టి
మేటిదేవతలకామెతలొసంగెడుప్రోడ, తొగనాలుగంటికిఁ దోడునీడ
తే. కడిఁది జడదారిసిగపూవు కళలప్రోవు, మెలపులకు నీమ కాముని మేనమామ
కల్తివేల్పుమఱందిభోగములగొంది, రిక్కగమిమకుటవబోజంగు రేవెలంగు. 22

క. కాంచెన్ మృగలాంఛనుఁ డోరు, నంచితనయుఁ దనయుబుధుఁ బదానతవిబుధున్
బ్రాంచితనుతిఁ గనుసుతుఁ గని, పెంచెఁ బురూరవు బుధుండు భృతగౌరవుఁడై. 23

చ. ఒనరఁ బురూరవుండు దనయుం దనయున్నతిఁ గాంచె నాయువున్
ఘనుఁ డతఁ డాత్మజున్ బడసెఁ గంతు జయుంతు జయింతు నన్మదిన్
గనదనురూపరూపయుతుఁ గానహుషున్నహుషుండు గాంచె నా
య్యన భుజశౌర్యశీర్యదభియాతియయాతినయాతిలాలసున్. 24

వ. మఱియు నయ్యయాతికిఁ బూరుండును బూరునకు జనమేజయుండును జనమేజయునకుఁ బ్రాచీశుండును బ్రాచీశునకు సంయాతియు సంయాతికి హసంయాతియు హసంయాతికి సార్వభౌముండును సార్వభౌమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సురాచీనుండును సురాచీనునకు మహాభౌముండును మహాభౌమునకు సయుతానియుతుండును సయుతానియుతునకుఁ గ్రోధుండును గ్రోధునకు దేవాపియు దేవాపికి రుచికుండును రుచికునకు మతివరుండును మతివరునకుఁ ద్రసుండును ద్రసునకు నీలుండునుం గలిగిరి. యన్నీలునకు రథంతరాదేవివలన నుదయించి సోమాన్వయంబు కీర్తిపౌరుషంబుల కగ్రగణ్యంబుగా వెలయించు మహాభాగుండవ ట్లగుటం జేసి. 25

సీ. ఒకతాతకువలయాధికరంజనంబున, నఖిలలోకములరాజై తనర్చె
నొకతాతవిద్యాసముద్యమాపాదిరై, యతిబోధమున బుధుం డనఁగ నెగడె
నొకతాతభూమిభృన్నికరశాసనమున, నధికుఁడై ప్రాచీశుఁ డనఁగఁ బరఁగె
నొకతాతదినదినప్రకటదానంబున, మనిసార్వభౌముఁడై మహిరహించె
తే. నొకఁ డొకనికన్న మిన్నయై యున్నతంపుఁ, బెంపుదరుకొత్తఁ బ్రజలను బెనిచి మనిచి
పనులమును లాచరించుదీవనలఁ దనరి, రదిగదానీదుసంప్రదాయము సుమార !. 26

క. శైలంబున్ శైలంబిరు, గేలం గీలించి హాళిఁ గేళీగతులం
దాళగతిం జఱచితివో, బాలుఁడవై యాడునాడు బలిమి కలిమిచేన్. 27

తే. వనులఁ గ్రీడించు దుష్టసత్త్వములవలన, నాశ్రమమ్ముల నొదవె మహాశ్రమమ్ము
వెడలు మడవికి నిపుడు కావింపు మింపు, తాపసహితాప్తి మాకుఁ బ్రతాపసహిత! 28

వ. వినుము ధరణీవలయపరిపాలననిష్ఠాగరిష్ఠు లగునృపశ్రేష్ఠులకు శాస్త్రసమ్మతం బగుట
మృగవ్యం బవశ్యకర్తవ్యంబు గావున నారణ్యకభటపరివృతుండవై గిరితరుకంటకశిలా
దుర్గంబు లగుమార్గంబులు నిరోధించి శరభశార్దూలాదిదుష్టసత్త్వంబుల సంహరించి
యాశ్రమంబులకు సౌఖ్యం బాపాదింపు మమ్మహామునులయనుగ్రహంబునం జక్ర
వర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం డుదయించి వంశకరుం డగునని యాదేశించినం
బ్రమోదపులకితస్వాంతుండై దుష్యంతుం డట్లకాకయని యంగీకారపూర్వకంబుగాఁ
బ్రణమిల్లి వీడుకొల్ప నాశీర్వచనముఖరముఖుండై యామంత్రణం బాచరించి యం
తర్ధానంబు చేసినం బదంపడి యప్పుడమిఱేఁడు మృగయావినోదకౌతుకాయత్త
చిత్తుండై యుండునవసరంబున నిదాఘంబు వర్ధిల్లుటయును. 29

సీ. భానుఁడన్ పూర్వాబ్ధిఁబడబాగ్ని కెదురుకో, ల్పచరించు నపరాబ్ధిబాడబంబొ
పొడిచినారవిఁ జీయపూర్వేద్యురవసాన, చరమాద్రిదవనివిష్టజ్వలనమొ
ప్రతిమాధవోత్థమై ప్రబలి దిక్కుల నేర్చు, నాభిలనృహరికోపానలంబొ
ప్రాక్సపత్నిఁ గరంచు భర్తఁ జూచి ప్రతీచి, యొలయించు వేఁడి నిట్టూర్పు గమియొ
తే. తరతమంబులఁ దఱుగని త్రంపి గాఁగఁ, దపనతపనీయమాతపతాపవహ్నిఁ
గ్రాఁచుకాలకళాదుస్ఫూతాక్కరచయమొ, నాఁగఁ దగెఁ బశ్చిమానిలోగ్రాగమంబు. 30

మ. లలి నుర్వీతలముం బగిల్చి నభమెల్లం దానయై యిమ్ములం
గలకీలాలపు జాలు మేఁబడిపి తన్గ్రాఁచెన్ దలంపన్ మహా
బలునవ్వేసవివహ్ని దాశరణమున్ బ్రార్థించి తన్మైత్రిను
జ్జ్వలుఁడై నాఁటనుగోలె వాయుసఖుఁ డన్ ప్రఖ్యాతిఁ గాంచెన్ ధరన్. 31

మ. అహహా లోకములే కొలంది మనుఁ గీలాభీలవాతూలదు
స్సహమై తీండ్రిలుమండు వేసవికి నీశశ్రీశవాగీశుల
న్వహమున్ మూర్ధమునందు శయ్యనిగమవ్యాపారపాత్రంబునన్
బహుమానింతురు వారిఁ దత్స్వయతాపక్రాంతిశాంత్యర్థమై. 32

ఆ. పగలు విస్తరించి మిగుల వేఁడిమి నూపు, తపనుఁ జొరక ఛాయ తరులనీఁగెఁ
బరమసాధ్వియయ్యు భర్త వెన్నాడెనే, తగని శిక్ష సేయఁ దగదు పతికి. 33

తే. సూర్యుఁడు నిజప్రతాపంబు నూపసూర్య, కాంతములు రేఁగి నిప్పులు గ్రక్కఁ దొడఁగె
నినుఁడు కోపింపఁ బరివారమినుమడించి, కడిమి నూపుట ధరణి నిక్కంబ కాదె. 34

సీ. యంత్రధారాగృహాభ్యంతరాళములందు, బరువర్ణినీపయోధరములందుఁ
గమనీయగోస్తనీకాయమానములందు, ఘనసారకదళికావనములందు
బహుపాదపాదపప్రబలవాటికలందుఁ, గాసారతీరసైకతములందు
వల్లీమతల్లికావల్లీగృహములందు, నికటపానీయశాలికలయందుఁ
ఆ. బరువమగుపండువెన్నెలబయళులందుఁ, దరళితమృణాళతాలవృంతములయందుఁ
గేళిలాసక్తులగుచుభోగింపనరిగి, పాయరామందువేసవిఁబతులుసతులు. 35
తే. అటనభంబునడంబరయ్యెనంబుదంబు, పశ్చిమంబుననింద్రచాపంబుదోఁచె
నీలసితూలపుగాడుపులుత్తరమున, నవనవతటిల్లతావితానంబుబెరసె. 36
సీ. తపముపెంపునఘోరతమమైదిశలఁబ్రాఁకి, జలజబాంధవుఁగప్పుకార్వరంబొ
కేకినీనృత్తభంగికిఁగూర్చుమెఱుపులకా, గరదీపికలఁజేయుకజ్జలంబొ
పర్జన్యుశరణంబుప్రాపించిగఱులకోఁ, జనలఁగ్రుమ్మరుశిలోచ్చయచయంబొ
ధరణీధరములేర్చుదవహవ్యవహమున, వెడలుధూమస్తోమవిస్తరంబొ
గీ. యోగశయ్యాభిముఖముగానోలయఁజూచి, శ్రీమహావిష్ణుపదముఁగైసేయుటకును
వెడలునిద్రావధూటిమైవిలసనంబొ, నాఁగనభమునవర్షఘనాఘనంబు. 37
క. తళతళమెఱసెన్మేఘము, పెళపెళనుఱిమెన్నభంబుబిట్టలువాఱం
బలపలగురిసెన్వర్షము, జలజలనిలనింద్రగోపజాలమురాలెన్. 38
తే. తపమునకువిఘ్నకరియంచుఁదలపఁడర్కుఁ, డోలయుంబ్రోషితావధూటిపయోధరముల
వేయికరములనింపెనవ్వేడబమున, నపుడశాంతించెనతనిమహాతపంబు. 39
ఉ. మించెఁదళత్తళద్రుచులుమీఱిమెఱుంగులమొత్తముల్ విజృం
భించెదిగంతరాళములభీతికృదూర్జితగర్జితధ్వనుల్
నించెఘనాఘనంబు ధరణీవరణంబునభూరివారివ
ర్తించె మయూరవారము పరిస్ఫుటబర్హసమర్హనార్హమై. 40
శా. అత్యాయంబున హెచ్చి గ్రీష్మఋతురాజక్రాంతముల్ భోజనో
దన్యాశాపముచేర్పరింపఁగనిక్రోధస్ఫూర్తిఁగర్జిల్లిప
ర్జన్యుండభ్రరథస్థితిన్ మణిగణచ్ఛాయల్ దలిర్పన్మహా
జన్యస్థేమమునూనెనో యన శరాసారంబు పర్వెన్ వడిన్. 41
వ. వెండియుం బుటపాకభాస్వరకార్తస్వరలతావితానంబులతెఱంగునం దుఱంగలించు మెఱుంగులమొత్తంబులును, మెఱుంగులమొత్తములతోడ నుదాత్తములై మందరమంథానమథనపరిక్షుబ్ధదుగ్ధజలనిధినిర్ఘోషంబులవిధంబున నూర్జితంబు లగుగర్జితంబులును, గర్జితంబులతోడం బరిస్ఫూర్జితంబులై దశముఖసంగ్రామసమయసమ్మోహనసముద్దామరామకరలాఘవవినిర్గతశరాసారంబులకరణి ఘోరంబు లగుధారాళధారాధరధారాసారంబులును, ధారాసారంబుల ధరాపరాగంబులు దుర్దమంబు లగుకర్దమం

బులైనకొలంకి నిలువక జాలువాఱి కాలువలై నిలుక లేక తెప్పదేఱలం బొరలుజలప్రవాహంబులును, జలప్రవాహంబులతెరణంబులకుఁ గరణంబులు లేక యిరుగడలం బడలుపడి పడిగాఁపులై యున్నయధ్వన్యులున్ను, నధ్వన్యు లగుపథికులయోగక్షేమసమన్వేషణంబు లగుభాషణంబుల ముఖరంబు లగుముఖంబుల విన్నఁదనం బొలయ నిట్టూర్పు నిగుడ్చుచుఁ దదాగమనంబున కెదురుసూచుకుటుంబినులును, గుటుంబినులధారణంబులకుం గారణంబు లయినకృషివ్యాపారంబుల నపారంబులుగ హాళహాళికలం జెలంగు ప్రబలహాలికులును, హాలికులపరిశ్రమంబులం బ్రశస్యంబు లగుసస్యంబుల నువారంబు లగుకేదారంబులును, గేదారంబులసమృద్ధి నభివృద్ధిం గాంచువరగ్రామంబుల శుభసన్నివేశంబు లగుదేశంబులుం గలిగి వర్షాగమంబు సుగమంబై ప్రవర్తిల్లునవసరంబున. 42

క. వచ్చెన్ శరదాగమ మొగి, విచ్చె న్నేత్రాంబుజములు విష్ణుఁడు ధరపై
హెచ్చెన్ గాన వనంబులు, మెచ్చెన్ బశువిసర మెసఁగి మెసవుకసవులన్. 43

చ. కొలఁకులు దేటఁ బద్మినులకుం గను వేఁదుఱు దీఱె మేఘముల్
పలుకులఁ జేఱె డొంకలను వంకలఁ బంకము లాఱెఁ గేకికా
హాళహళికంబు లారెఁ గలహంసరుతమ్ము లుమీఱెఁ గేకినుల్
వెలవెలఁబాఱె సస్యము నవీనరుచిం దనరారె నత్తతిన్. 44

చ. అరయవితీర్ణిచే ఘనత నంది పయోదము భూరిఘోషవి
స్తరత సపంకజీవన మొసంగె జనంబులకేటిధర్మము
ర్వ్యరనిఁక వారికల్మషము వాఁపెదనంచు రహించెనో యనన్
శరదృతువొప్పెనా హ్రదయసమ్మద నిర్మలవారిపూరమై. 45

వ. ఇత్తెఱంగునం దుఱంగలించి శరద్వాసరంబు భాసురం బగుటయు నారదమహాముని వాక్యంబులం బుట్టినయాగ్రహావేశంబున దేశంబులయోగక్షేమంబులఁ దెరంబనిచిన చారు లాదుష్యంతునకుం బొడసూపి జయజయశబ్దపూర్వకంబుగా మ్రొక్కి—మహారాజశిఖామణీ! దేవరయానతి నలుదెసల యోగక్షేమంబు లరసివచ్చితి మ్మహామునివాక్యంబుల నృతంబగునే కరి కిరి తరక్షుహర్యక్షప్రముఖంబు లగుసత్త్వంబుల గిరితరంగిణీతటోద్దేశంబులు దుష్ప్రవేశంబు లై యున్నయవి నయాచరణపరిణతసత్త్వవితరణంబున నార్తులకు శరణంబ వగుము. 46

చ. లలదురుకాశచామరవిలాసముపాండురపంకజాతప
త్రిలసనముం బొనర్చుచు శరద్రమణీమణితోడునీడగా
కొలువడి వెంటనంటి యటవీతటవీథుల సత్వకోటులన్
నిలకొననీక త్రుంపఁ దగునీలకుమార కుమారవిక్రమా. 47

క. అనిచారులు వినిపించిన, వినివారలఁ గనిహసించి విభుఁ డిట్లనియెన్
ఘనధాటిన్ వనవాటిన్, గొనగోటన్ సత్త్వకోటిఁ గ్రుమ్మెద నిమ్మెన్. 48

క. రాఁబనుపుఁడు పార్వతికులఁ, దేఁబనుపుఁడు తెఱఁగుపఱిచి తేరిటసఱువం
గాఁబనుపుఁడు జయభేరిన్, వేఁబనుపుఁడు కర్మకరుల వేగిరపఱుపన్. 49

వ. అని యివ్విధంబున. 50

క. ఆఖేటమునకు ధాత్రీ, శేఖర్షభుఁడనుమతింప శేలెండనుచున్
శ్లాఘించుచుఁబడవాళుల, లాఘవమునఁ బనిచిరగ్గలంబుగఁ జారుల్. 51

వ. తదవసరంబున. 52

మహాస్రగ్ధర. మృగయాప్రస్థానభేరిన్ మిగులఁ జఱచినన్ మోరుఘోషంబు పేర్మిన్
గగనంబున్ భూతలంబున్ గడగడవడఁకెన్ గంధులింకెన్ దలంకెన్
దిగిభశ్రేష్ఠంబు లెల్లం దిరదిరదిరిగెన్ దేవయానోత్తమంబుల్
నగముల్ ఘూర్ణిల్లె నానానగచరవరముల్ నల్దెసల్ ప్రాఁకె భీతిన్. 53

వ. మఱియు నజ్జనపతి మజ్జనం బాచరించి చీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబుల నలంకృతుండై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి యగ్నిసమారాధనంబు నడపి గోభూహిరణ్యాది దానంబుల బ్రాహ్మణులం దనిపి భక్ష్యభోజ్యంబులం దృప్తుండై తనుత్రాణశిరస్త్రాణంబులు దాల్చి సన్నద్ధుండై భూసురాశీర్వచనపూర్వకంబుగా శుద్ధాంతంబు వెలువడి కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలకుఁ జేరంజనునవసరంబున. 54

సీ. మెఱుఁగువజ్రములఁ బమ్మినకమ్ములనుసుగాఁ, గలకలధౌతచక్రములతోడఁ
బచ్చరాముసలివాపవడంపునొగలపై, నొఱపైనజలపోతయుగముతోడఁ
బసిఁడిచట్టపులోన పద్మరాగముల చప్పరము చెక్కడపుఁగంబములతోడఁ
నీలంపుటిరుసు టెంకికనమర్పఁ దలిర్చు, కెంపురామలువుఁ డెక్కెంబుతోడఁ
తే. గొసలజగజంపుముత్యాలగొడుగుతోడ, నిగనిగత్పుష్యరాగఘంటికలతోడఁ
జతురవల్గనవల్గదశ్వములతోడ, సారమగు తేరుసారథి చేరఁదెచ్చె. 55

వ. ఇవ్విధంబున సారథి తేరాయితంబు సేసి తెచ్చిన. 56

చ. వలగొని మ్రొక్కుచుం జతురవైఖరి నారథతల్లజంబుపై
నెలకొని రా ధరాపతికి నెయ్య మెలర్పనివాళులిచ్చుచున్
జెలువము మీఱఁ గ్రొవ్విరుల సేసలుచల్లిరి భామినుల్ నిర
ర్గళజయభేరికాపటహకాహళముల్ మొరయం బొరింబొరిన్. 57

వ. ఇట్లు మదద్విరదరథతురగసైనికనికరదుర్గం బగురాజమార్గంబున మందగమనంబునం బురందరవిభవంబునం జనిచని పురంబు నిర్గమించి. 58

చ. పరిఘభుసుండికాముసలపట్టిసకుంతకుఠారశూలము
ద్గరకరవాలతోమరగదాశరచాపకటారధారులై
పరిగొని యగ్రభాగమునఁ బార్వతికుల్ నడనన్ మహీతలే
శ్వరుఁడు రథస్థుఁడై కుసుమశాలివనాళి వయాళి వెల్వడెన్. 59

వ. ఇట్లు ఘోరంబులగు కాంతారంబులఁ బ్రవేశించి యప్పుడమిఱేఁడు వీరభటులం బురికొల్పిన. 60

సీ. ఘుర్ఘురధ్వనులఁ దార్కొనువరాహంబులఁ, గడిఁదిబల్లెములతోఁ బొడిచిపొడిచి
కినిసి గోండ్రిలుచుఁ జైకొనుపంచనఖులఁ, బారుటేఁటెల డిందుపఱచిపఱచి
కనికాండ్రు పొడిచి మార్కొనుసైరిభంబుల, ముసలముద్గరముల మోఁదిమోఁది
ఘుల్లురంచు నెదుర్చుకంఠీరవంబులఁ, జంద్రహాసంబులఁ జదిపి చదిపి
తే. గిరులచరులను దరులను దరులఝరుల, దొరలఁబొరలుచుఁ జెరలాడుకరులరురులఁ
గెరలిమరలినఁ దెరలినఁ దరలనీక, వెఱపుమఱపేది పొడిచిరి వీరభటులు. 61

శా. ఆరాజన్యుఁ డుదగ్రుఁడై పొదివి సింహవ్యాఘ్రభల్లూకభూ
దారర్క్షాదికదుష్టసత్త్వసతతోత్థానంబు చాపస్ఫుర
న్నారాచప్రముఖాంబకంబులఁ జడిన్ మాయించుచున్ గ్రచ్ఛనన్
ఘోరారణ్యపదాశ్రమంబులఁ బరిశోధంబు మాన్పెన్ గృపన్. 62

వ. ఇవ్విధంబునం బుణ్యనదీకూలంబులను గులకుధరపరిసరంబులను బావనాశ్రమనికటంబులను బరిభ్రమించుఘోరసత్త్వంబుల ననర్గళప్రకారపరిణత శరాసారంబులఁ బడలుపడం జేయుచు. 63

క. ఘనసదములవనపదములఁ, జనిముదములరారదుష్టసత్త్వప్రతతిన్
మునిపదముల జనపదముల, ననుపదమును గెడల నృపతి యతిముఱిసెకెన్. 64

ఉ. ఈరముచెంత మేయువొకయేణము నేసినఁ జూచి తత్ప్రియ
స్త్రీరహిఁ బాసి వల్లభునిసేమముఁ గోరుచు నడ్డమయ్యెఁ ద
ద్దారుణహృద్వ్యథం దెలిసి తా నడరించుశరంబు క్రమ్మఱన్
మారటతూపునన్ దునిమె మానవభర్త దయాసమగ్రుఁడై. 65

క. గవయింగవయీ డైతమిఁ, గవయుంగవ యుంబుమీఁద గవగవగవియం
గవియించిన జాగిలములఁ, గవియంగానీఁడు భర్త కరుణాన్వితుఁడై. 66

క. కదళీదళములనీడం, గదళియుఁ గదళంబు నిదురఁగై కొనఁ బొదువం
గదలెదు జాలునులంగని, కదలంగానీఁడు భర్త కనికరమొలయన్. 67

క. పున్నాగంబుల వలగొని, పున్నాగము విఱువఫణులు బుసబుసలాడన్
బున్నాగమలుకవా నృప, పున్నాగము చూచిచూచి పొరిఁబొరి నవ్వెన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహీకాంతుండు హేమంతశిశిరవాసరంబుల మృగయావినోదంబులం దవిలి వర్తిల్లునవసరంబున. 69

ఉ. మావుల నేలుమన్నె దొర మందసమీరుని సంగడంబు నె
త్తావులతావు తామరలతంపర జాజి తొలంగుఁ బావలేఁ

దీపమిటారిజన్యవపుదీయమికాళులమెట్టపంటఁ గ్రొం
బూవిలుకానిసాహిణపుఁబ్రోవరి యామని వచ్చెనత్తఱిన్. 70

సీ. తొలుదొల్తఁ బండుటాకులు రాలవనెత్తి, యొండుకెండిరుపుల నొలయుపుమీఱఁ
బదపడితలిరుజొంపములఁ దుంపెసలాడి, పసరుమొగ్గలతీవ విసకమెసఁగ
వెనువెంటముకుళముల్ విప్పువాఱఁ దనర్చి, విరులతండములతో విఱ్ఱవీఁగఁ
దోడ్తోడ నిత్తావిదొరయుపుప్పొడిరేఁచి, కమ్మఁ దేనియసోనఁ గడలుకొలిపెఁ
తే. బ్రకటశుకపికశారీమధుకరనికర, సుకరకురవకమరువకాశోకకులక
తిలకసహకారముఖధరిత్రీరుహాళి, హాళిఁ బాలించునవవసంతాగమమున. 71

లయగ్రాహి.—
అందములఁ జిందుకురువిందములచందమునఁ గెందళుకులందివిరికందొవలవిందై
సందుగలయందొడువుక్రొందలిరులందనరుపెందరులఁ జెందిచెలువొందువిరులందుక్
గందళదమందమకరందరసమందికొనిముందుతమసుందరులకుందమువుచుందా
రుందనిసిడెందమలరందివమునందిమొరయుందగుమిళిందములబృందములక్రందుల్. 72

ఉ. గుమ్మనుకమ్మతెమ్మెరలకుందులకించి వసంతవేళలక్
గొమ్మలుకాననాంతరనికుంజములక్ జెలువారనొంటిమైఁ
బమ్మినరక్తిచే ననయుపల్లవకోటులదూర నేలకో
కొమ్మనికూడి క్రొవ్వలపుఁ గూర్చెబళీసుమనస్సమూహముల్. 73

ఉ. ప్రీతిఁదలిర్చె మాధవుఁడు పెంపెసలారెడువేళ భూమిరు
డ్జాతులకెల్ల నందు నొకజాతిరహింపక యున్కిఁ జూచి త
జ్జాతిరహింపనిద్దురమిషంబునఁ గన్గొనఁడయ్యె మాధవుం
డాతెఱఁగట్లుకాక భువనాశ్రితులం గణుతింతురెవ్వరుల్. 74

వ. ఆసమయంబున. 75

ఉ. మోదమొనర్చెఁ బుష్పాదులమ్రుగ్గులపై నొఱపైనమొగ్గలక్
గేదఁగిపూలటెక్కెములఁ గెందలిరాకులతోరణంబులక్
బ్రోదివహించుపక్వఫలపుంజములక్ శుకకోకిలాలిస
న్నాదములన్నికుంజభవనంబులనీలన్నపాలనూతికిన్. 76

వ. ఇట్లు వసంతసమయసముచితకిసలయకుసుమవిసరసరసపాలప్రముఖపాలరుచిరంబులగు నుద్యానంబులం జూచుచుం జనునమ్మహారథునిరథవేగంబునకుఁ గాక నీరువట్టువం బీఱువోయి పైనికులంతనంత నిలిచినం జనిచని. 77

మ. అటఁగాంచెన్ నరలోకవర్యుఁడు సమగ్రాశ్చర్యుఁడై మాలినీ
తటభూమిం బనసానసామ్రసరళద్రాక్షామ్లికాశాల్మలీ

పటుశారంగలవంగలుంగలవలీవాళాదిశాఖిచ్ఛటా
రటదున్మత్తవిహంగచంగయుగళభ్రాజన్మహోద్యానమున్. 78

వ. ఇట్లనతిదూరవర్తి యగునయ్యుద్యానంబుఁ గన్గొని హృద్యయానందపోషంబు లగు
నందలివిశేషంబులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు మాతలితో ని ట్లనియె. 79

క. ఆనందనవనముంబలె, హానందనమాచరించు నశ్రాంతంబున్
దైనందినఫలకుసుమ, శ్రీనొందిన యుద్యానంబు చిత్తంబునకున్. 80

సీ. ఘనసారఘనసారకదళికామోదంబు, నాసాపుటప్రీణనంబొనర్చు
ఫలపూరఫలపూరమిళదామ్రజగలంబు, రూఢిమైరసనకు రుచులు గొలుపుఁ
గలకంఠకలకంఠకాకలీకలనంబు, శ్రవణేంద్రములరంజన మొనర్చు
వనజాతవనజాతఘనచాకచక్యంబు, నయనాబ్జములకు నానంద మొసఁగు

తే. సవిధవివిధాగమక్రమప్రంసదంస, లసుమరసమగ్నమాలినీలలదభంగ
భంగశీకరనికరార్ద్రపవనడింభ, మఖయవములకు నుల్లాసమావహించు. 81

క. జ్ఞానేంద్రియపంచకమున, కానంద మొనర్చుచున్న యదియట్లగుటన్
మానీశ్వరుఁడొక్కరుఁడి, క్కాననమాశ్రమముగాఁగ గైకొనఁబోలున్ 82

సీ. తాపసార్భకకరప్రాపితాహారంబు, రుచిచూచుగండభేరుండచయము
గండభేరుండముల్ కండూయనముచేయ, జతగూడి క్రీడించుశరభవితతి
శరభచంగముల విస్ఫురదూరువులమేలు, లూని నిద్రించుపంచాననములు
పంచాననములతోఁ బరిచయంబులుచేసి, భయమేదివిహరించుభద్రకరులు

తే. భద్రకరికరశీకరప్రబలసేక, సరళకర్పూరకదళికాతరులనీడఁ
బొరలుతూర్జాలములమీఁద నొరయునెలుక, లద్భుతక్రమమైన యీయాశ్రమమున.

సీ. వేదాంతవాగర్థవివరణంబొకచోట, నొకచోటనృత్యన్మయూరనివహ
మధ్వరక్రమసముద్యమఘోష మొకయోర, నొకయోర మత్తాళినిఃరగీత
మభ్యాగతబ్రాహ్మణార్చనం బొకక్రేవ, నొకక్రేవఁ బారావతకలరావ
మతిఘోరనియమసంయమియోధ మొకపజ్జ, నొకపజ్జ శారికాధికవిలాస

తే. మఖిలతంత్రస్వతంత్ర సంఖ్యావదగ్ర, గణ్యపుణ్యకథాసుధాకలన మొకట
నొకటనవకుంజ పంజరశుకసూక్తి, శాంతశృంగారముల వేడ్కసలుపునిందు. 84

క. ఈయాశ్రమతిలకమునకు, వేయాశ్రమ మైన ధరణినీడనఁదగునే
పాయకతపమిారొడనస, హాయుండై సేయుచున్న యతఁ డెవ్వరొకో. 85

క. ఆమునిసుత్రామునినభి, రాముని సేవింపవలయు రాజల్లతికా
ధామమ్మునఁ బ్రేమమ్మున, సేమమ్మున నిలుమువారలు సేదలుదేరన్. 86

క. అనుచుంజనుచుం జనుచున్, మునిచంద్రునిఁ జూడఁ గోరి ముదమెనఁనొదవన్
దిననాథతేజుఁడగున, జ్జననాథుఁడు తేరుడిగ్గిసత్వరుఁడగుచున్. 87

వ. ఇవ్విధంబున నన్నరపతి రథావతరణంబుచేసి విశాలరమణీయం బగులతామండపంబున రథంబు నిలుపునట్లుగా సారథిం బనిచి సవినయంబుగా నాశ్రమాభిముఖుండై నడచె ననవిని కుతూహలాన్వితచిత్తుండై జనమేజయుండు తరువాతిచరితంబడుగుటయును. 88

చ. సనకసనందనాదిమునిసన్నుతపావన! రమావినోద! కాం
చనమయవాస! శత్రుజనశాసన! దాసనమస్క్రియాప్రియా!
వనరుహనేత్ర! పత్రరథపత్ర! పవిత్రచరిత్ర! సామగా
యనఘనశేషశైలనిలయా! వలయాదివిశేషభూషణా. 89

పంచచామరము. పురాణభోగిభోగభాగ! పుణ్యగణ్యవర్తనా!
విరించిసంచితప్రపంచవిశ్రుతాత్మకీర్తనా!
స్మరాతిసుందరాంగ! సత్తమస్తమోవికర్తనా!
చిరస్ఫురద్విశేషశేష! శేషశైలవర్తనా. 90

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందనప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్త్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధ బునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, కృతిపతిగుణకథనంబును, గ్రంథావతరణంబును, దుష్యంతనారదసంవాదంబును, ఋతువర్ణనంబును, దుష్యంతమృగయావినోదనం బును మొదలగు విశేషంబులం గలిగిన ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

కర ! పరభీకర ! ర
త్నాకరగంభీర ! పండితవశీకర ! ద
ర్వీకరవరపర్యంక ! గు
ణాకరమణివలయ ! వేంకటాచలనిలయా. 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు దుష్యంతుం డయ్యాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యందలిమునికుమారులవలన నది కణ్వాశ్రమంబనియును నమ్మహాత్ముండు తీర్థయాత్రాచరణంబునకు వెడలె ననియును విని విఫలమనోరథుం డయ్యును నాంగికంబు లగుశుభసూచకంబుల నిరూపించుచు వధూజనసల్లాపంబు లాలించి యవ్విశేషం బన్వేషింపం దలంచి. 2

శా. ప్రాంచద్బాలరసాలమూలమున శుంభల్లీల నాసీనుఁడై
కాంచెన్ బార్థివమౌళి పూఁబొదలయిక్కం బక్వబింబాధరం
గించిత్కుంచితకుంతలన్ మణినిభాంగిన్ జక్రవాకస్తనిన్
జంచద్భ్రూయుగమధ్యనష్టమునిశాచంద్రాలికం బాలికన్. 3

తే. కాంచి మదనవికాసంబు గౌరవంబు, సాదరాలోకనము సంశయంబు మరులు
విస్మయంబునురాగంబు వెలుఁగుదోఁప, భావశబలాంతరంగుఁడై పార్థివుండు. 4

వ. ఇట్లు కనత్కనకరంభాసుభగంభావుకకదంబకదంబకమధ్యంబున ద్రాక్షాగుళుచ్ఛరింఛోళికామధురమధురసామోదమేదురమధుకరనికరఝంకారసంకులం బగులవలీకాయమానంబు చేరువం గుసుమితలతావలంబనంబునం బెనరునవ్వనరుహముఖిం గాంచి యనన్యకన్యాసామాన్యం బగునక్కన్యకామణిలావణ్యంబునకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు. 5

క. శరణాగతభరణాతత, కరుణావరుణాలయుండు కమనీయసుధా
కిరణాన్వవాయమణి య, య్యరుణాధరఁ జూచి సందిహానుండగుచున్. 6

క. సురకన్యకయో విద్యా, ధరకన్యకయో నిజంబు దర్కింపఁగఁ గి
న్నరకన్యకయో కాక, న్నరకన్యకలందు నిట్టిచెలువుం గలదే. 7

పంచచామరము. జగాలిగారవుల్ మెఱుంగుచాయలీను మేనిడాల్
మిగుల్ మొగుల్ మఱుంగుఁబాపి మించుమించులన్ జిగిన్
దగున్ సదంగభూతిచేతి దాతిరీతి మెచ్చుఁగూ
ర్చుగొంటువాలుఁ గంటిజాడ జూడఁ గంటి నొంటిమై. 8

ఉ. ఏమహిళావతంసమున కీనవమన్మథమూర్తి కిట్టి క
న్యామణికగ్గలో యతివరాశ్రమమంజులకుంజపుంజమి
క్కోమలియాటపట్టగుటకుం గత మెయ్యదియో నిసర్గలీ
లామధురంబు లీవెలఁదిలక్షణముల్ గణుతింప నర్హముల్. 9

ఆనడలా మెఱుంగుఁదొడలా జిగిపిక్కలియా నితంబ మా
కానలయారు వాడిగుపుగబ్బిజగా చనుగుబ్బలా గళం
బాననఁ గేలు వా పెదవి యా కనుదోయి బెణంగులా కుచల్
గానజగంబునం గలువకంటి నొకర్తును గంటి నియ్యెడన్. 10

తలిరుంబోఁడినితంబబింబవిలసద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
బలభిన్నీలము పోరి పూరిఁ గఱచున్ బాథోధరశ్రేణిప
ల్వేలఁ బాఱున్ గుముఱై మదభ్రమరముల్ నెత్తమ్ములం జేరు నె
మ్ములపింఛమ్ములఁ జాఱునంధతమసంబుల్ బల్గుహల్ దూఱెడున్. 11

ఉ. ముందుపసిండితమ్మిబలు మొగ్గల మొగ్గర మాపరించు మే
ల్చిందెడు వేల్పుగుబ్బలిపజీరుని జీరు నధఃకరింపఁగాఁ
గ్రొందలిరాకుబాకుదొరకుం దొరకించు భవంబు చెల్లరే!
చందనగంధిచన్నుఁగవ చంద్రుఁడొ యింద్రుఁడొ యాయుపేంద్రుఁడో. 12

మ. స్ఫురదాపీనకటీరసైకతతటీసువ్యక్తనాభీసరో
వరమధ్యంబున రోమరాజి యనుశేవల్ బద్ధనాళాంకురో
త్కరముం దోఁచివళీతరంగముల నూఁగంగుట్టల శ్రీపయో
ధరముల్ గ్రొవ్విరిలీలమోమలులచందంబక్కురుల్ గైకొనున్. 13

తే. కెంపురాఁబోడితలిరుఁబాయంపుగుణము, పచ్చిపవడంపునిగనిగల్ భాగనియతిఁ
గూర్చి యమృతంబు పదనిడి ఘుటికచేసెఁ, గాక విధియింత యొప్పునే కలికిమోవి.

సీ. కణఁకమార్ధ్వ్యగరాంగవిధానమున ధాతి, కరయంత్రణంబులఁ గ్రాగనొప్పు
వంతకంతకు నింతలైనగుబ్బలు విట్టి, పేఁగి పైఁ బడు నంచు డాఁగనొప్పు
జఘనభాగము ఘనస్తనభరం బని పొనఁ, ద్రోయమధ్యస్తమై తోలఁగనొప్పు
గురుకళత్రంబులఁ గూడినపరితాప, మెద కగ్గమైన వహింపనొప్పు

తే. అహహ! సకలాంగగౌరవంబావహించుఁ, దరుణిమంబూర్జితంబైన తరుణిమధ్య
మరయ నరయంగ నతికృశంబయ్యె మనవి, కనుసరించిన మదిమానఁడ నిడుకరణి. 15

ఉ. కొమ్మ మెఱుంగుఁజన్నుఁగవకోల్తలభిన్నముల్తైనయాత్మకుం
భమ్ములఁజూచి యాచవిసాబంగుఁ దొడల్ వొడరన్ బగర్బహా
స్తమ్ములఁ జూచి తన్మృదుపదమ్ములు పుష్కరమూన ప్రాలునా
గమ్ములఁ బ్రోవబాలగజగామినియన్ బిరుదంబుఁ గైకొనెన్. 16

మ. ఒరపుంబూఁతపసిండివంటినునుమేనొయ్యారపున్ మధ్యమున్
మెఱుఁగుం జెక్కులుతేనెలూరుపలుకుల్ మించుల్ పిసాళించువా
తెఱ విన్నాణముఁ గుల్కుముద్దుమొగమున్ దీర్ఘైన ఫాలంబు చి
త్తరపుంజూడ్కి వలుందగుబ్బకవ వింతల్ గూర్చెఁ దన్వంగికిన్. 17

వ. అని యివ్విధంబున. 18

ఉ. నీలనృపాలసూతిరమణీమణి సన్నక సన్నవేచి దృ
గ్జాలము బాలఫాలఫలకస్థలిఁ జెక్కులగుబ్బచన్నులన్
గీలుజడన్నడన్ దొడలఁ గేల్గవ మైఁదలమైనయందమున్
మేలిధనంబు రాజునను మెచ్చుగ మ్రుచ్చిలినించె నెమ్మదిన్. 19

ఉ. బాలికమోముచందురునిపై మధురంబగుమోవిజుంటిపై
నోలిఘనస్తనస్తబకయుగ్మముపైనునుఁ గేలుఁదమ్మిపై
హాలిగపోలపాలికలనందము గుల్కుజవాదిపైమహీ
పాలునివీక్షణభ్రమరపఙ్క్తులు గంతులిడున్ జెలంతులన్. 20

వ. ఇత్తెఱంగున నక్కన్యకావపురుపరిసరదామోదవ్యతికరంబు లగునీక్షణమధుకరంబుల మరలింపఁజాలక భూపాలతిలకుండు సంశయడోలాయత్తం బయ్యునుం జిత్తంబిగు రొత్తం గ్రొత్తమరులునం గెరలుచు నాత్మగతంబున. 21

క. చదురాడఁ బథ్యమనితోఁ, జదురాడనపత్యమనుమ సదమదమయ్యెన్
మదిరానన వశమైవా, మదిరాననవశ మెమరులుమరలుపనింకన్. 22

చ. అకటకటా! మదీయహృదయంబు నయంబునయంబటంచు నెం
చకయుకలంకభావమునసంధిలు కణ్వమునీంద్రుపట్టిపైఁ
బ్రకటతరానురాగమునఁ బాయకయుండుట చిత్రమయ్యెఁ గా
తుకమున నిందువంశజులు దుష్టవిచేష్టితముల్ భజింతురే. 23

మ. అసిధాత్రీవిభుఁ డంతఁగొంతవడి చింతాక్రాంతుఁడై క్రమ్మఱం
దనచిత్తమ్మున నిశ్చయించె నిటులేఁ దర్కింపనిం కేలక
ణ్వనిలోకమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడన విందుం గాదె యట్లౌటవా
యనఘుండీచెలి నెట్లుగాంచుఁగలదే యాశాశచిత్రంబిలన్. 24

వ. అదియునుం గాక. 25

ఉ. అంకిలి గాదు నాదు హృదయంబు తమోరహితంబు నూవె నీ
కుంకుమబొమ్మపై నురుల్గుకొన్న విధంబున దలంచి చూచినన్
శంకిల నేటికి వెలఁది క్షత్రపరిగ్రహపాత్రయై తగున్
మంకుఁదనంబు లేని ఘనమానసవర్తనముల్ ప్రమాణముల్. 26

వ. అని వెండియు బహుప్రకారంబులం దర్కించుచు నక్కించిదవలగ్నయెడ లగ్నం
బగుట నుద్విగ్నంబై నిజాయత్తంబు గాక చిత్తం బక్కన్యకాసరససల్లాపసమాకర్ణన
కుతూహలంబునం బొదలం బొదలమాటునం బొంచి సమయంబుఁ బ్రతీక్షించు నవస
రంబున నత్తెఱం గెఱుంగక యత్తన్వి యుద్యానసమన్వేషణంబు సేయుచు. 27

మ. తనయాప్రేమవివర్ధమానసరళద్రాక్షాలవంగాదినూ
తనశాఖిప్రతతీతతిన్ దడవి పాథస్సేకమున్ జేయఁగా
ననమూయాదులఁ బంచిమున్న తనకై యారాజవర్యుండు పొం
చినయోలంబునఁ గన్నిగన్నెరుపొదం జేరెన్ యదృచ్ఛాగతిన్. 28

క. చేరువఁ జేరిన వారిం, గారవమునఁ బౌరవుండు గనుఁగొనుచుండెన్
సారసముఖియా రసికుఁడు, తారసమైయున్న సన్న దలకొనకునికిన్. 29

వ. కుసుమఫలభరానమ్రక్రమ్రతరతరునికరమ్ముల నలుగెలంకులం గలయం జూచుచు. 30

సీ. సరసులఁ గలఁచు నంచల మించు నడవడి, కడ్గునకుదోష మలవరించుఁ
గన్నిమావుల కొమల్ గముచు కోకిలముల, పగువంపుఁ గలరవార్భటి నడంచు
ఫలభంగములు సేయు కలికి చిల్కల నోటి, పరుసఁదనంబు వాబలిమి మాన్చు
సుమరసమొల్లను జాఱలాడెడు తేంట్ల, లలిబిత్తరపుఁ జూడ్కి నిలువరించు

తే. యానమునఁ బ్రౌఢిగాన విద్యలనిరూఢి, పలుకులసొంపు వాలుఁగన్నుల బెడంగు
తనరఁదనరాకవనదేవతలు భజింప, నాత్మవనవాటి మెలఁగుచు నవ్వధూటి. 31

వ. వెండియు. 32

చ. జిలిబిలి ఱెక్కలార్చు ముఖచిక్కనముక్కునఁ బక్వదాడిమీ
ఫలయుగళంబు నొక్కనొక బాలశుకంబు రకంబుఁ జూచి వా
బలిమిన వల్చుచున్ విరులబంతి నెలంతుక దాని సేసెను
త్తలమునఁ దప్పి దారియది తాఁకె నృపాలుని పెన్నురంబునన్. 33

క. దూరపుఁ జూడ్కుల నవ్విరు, లూరెడు సెడ విరులబంతి యురమున సోఁకన్
జారుముఖి వైచె నది గని, మారుఁడు ధృతిఁ గరఁచె నృపతి మతిఁ దామఱచెన్. 34

తే. పొంచి తా నుంటయెఱుఁగక పొలఁతి వైచెఁ, దవిలె విరిబంతి చిలుకఁ దప్పి తన్ను
విధికృతంబైన యట్టియవ్వేడబంబు, కనిక నిజంబు దెలియఁ డమ్మనుజవిభుఁడు. 35

తే. ఆత్మవత్సర్వభూతాని యమవిధమునఁ, దామరులుకొన్న వాఁడయి తరుణి దన్ను

మరలుకొనిచేరవచ్చియమ్లానసూన, కందుకంబున వైచెనకాఁదలంచి. 36

వ. మఱియును. 37

చ. పొలఁతుక దావపావకము పూరుషుఁడాజ్య ఘటంబటన్నప్రాఁ
బలుకునిజంబుగామనుజపాలుఁడు క్రొవ్విరిచెండుసోఁకినన్
గులుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బనురమ్మునఁ గ్రుమ్మినట్లు మి
న్నలమికొనుం బ్రమోదకృతహాసవచారుముఖారవిందుఁడై. 38

వ. ఇవ్విధంబునం గందర్పగోచరుండై యనురూపంబు లగువిలాసచేష్టితంబులం బొరలి
యొట్టకేలకు నక్కళవళంబుదక్కి ధైర్యం బవలంబించి భూనాథుం డక్కందుకపాత్రం
బు నిమిత్తంబుగా నమ్మత్తకాశినియన్వయనామగోత్రంబులునుం దదభిప్రాయంబునుం
దెలియువాఁడై యిట్లనియె. 39

చ. కలుషవికర్తనంబయిన కణ్వమహామునిదర్శనంబువాం
ఛిలియిటరామనోరథము చేకుఱెఁ బయ్యెఁ దపస్విలేమిసం
ధిలుగమనశ్రమంబుఁ గడతేర్పుట కిచ్చట విశ్రమించితిన్
గలికిమిటారి! యిట్లు ననుఁగందుకతాడితుఁ జేయఁబోలునే. 40

చ. దంతురదంతిదంతములతాఁకునకోర్చినపెన్నురంబుపూ
బంతినగల్చునీయతనుబాహుబలంబున కగ్గమైపరి
శ్రాంతుఁడనైతినిందుకులసంజనితుం డనుపౌరవుండదు
ష్యంతుఁడ గుంతలక్షతమసారమణీ! రమణీశిరోమణీ! 41

క. ఓచెలి! యేనతిథిసప, ర్యాచరణార్థుఁడ నటంచునాకస్మికమా
రాచదొరపలుకుపలుకుల, కాచిలుకలకొలికియులుకు నలుకున్ బెలుకున్. 42

వ. ఇట్లాభూపాలుండు సాభిప్రాయంబుగాఁ బలుకుటయు లజ్జాభయపరాధీనరతయగు
నమ్ముగ్ధ మధురగంభీరంబు లగునాకస్మికమహీపాలాలాపంబుల కులికిపడి చకితకురంగ
శాబంబుకరణిం గ్రొల్లుఱుకుచేడిసమీలకరణిం బ్రేక్షణప్రభాజాలంబులు నలుగ
డలం గడలుకొనఁ గొండొక పరిభ్రమించి పయోధరమధ్యంబు వెడలు మెఱుంగుఁదీ
గియతెఱంగునం బొదలమఱుంగు వెలువడి యన్నరనాథుం డాసీనుం డైయున్న
యన్నవసహకారభూరుహంబుచేరువకుం జని. 43

ఉ. కోరికలూరఁగన్గొనియెఁ గుంకుమబొమ్మపసిండిచాయలం
గేరెడుమేనివాని శశిఁ గేరెడువక్త్రమువానివెన్నెలం
గేరెడునవ్వువానిహరిఁ గేరెడుమధ్యమువాని మన్మథుం
గేరెడుఠీవివానిరవిఁ గేరెడుతేజమువాని నవ్విభున్. 44

సీ. చిగురాకుజిగికాకుసేయునంఘ్రులవాని, రంభోరుగుంభోరురచనవాని
సురపొన్ననెరఁగొన్నసొబఁగుపిక్కలవాని, దృగబోధ్యముగమధ్య మెగుచువాని

మొగరాలనగఁ జాలు నిగుడుజంబులవాని, బింబానుబింబాధరంబువాని
నలతమ్మిచెలువమ్ముజిలుకుకన్నులవానిఁ, దొగవిందు బెగడొందు మొగమువాని
తే. హారగలకోరమీసలహాయలువాని, నొఱపు నెఱపెడు వెడఁదయురమువానిఁ
జక్కులను జక్కలను నఖస్ఫురణవానిఁ, గాంచి పులకితగాత్రియై కలువకంటి. 45

వ. ఇట్లు దాటునం గదిసి యలసవలితంబులును ముహుర్ముకుళీకృతంబులును ప్రభానిర్నిద్రంబులును ప్రేమార్ద్రంబులును భావవ్యంజకంబులును హృదయరంజకంబులును నిమేషవిముఖంబులును క్షణక్షణాభిముఖంబులును లజ్జాలోలంబులును నగువీక్షణజాలంబుల మదనసుందరుం డగువారాజపురందరుం జూచి పంచశరసమాక్రాంతంబైననిజస్వాంతంబు భయవినయలజ్జాసంభ్రమసంభ్రాంతం బగుటయును. 46

ఉ. బాలనృపాలు ప్రోలనిలువన్ ధృతిసాలక మేలిజాలువా
చేలచెఱంగుజాఱినను జెక్కుసెమర్పఁగ లోచనప్రభా
జాలము క్రేళ్లువాఱఁగఁ గుచద్వితయంబు చలింపఁ జొక్కుచున్
సోలుచు సారెసన్మరలి మాచుచుఁ జేరెనికుంజగేహమున్. 48

వ. ఇట్లు పేరలుంగునం బెదరినమదనకలహంసకామినీకామనీయకంబున నమ్మత్తకాశిని తోరంబగు కరవీరంపుటీరం బోలమాసగొని. 38

ఉ. పూచినకప్పురంపనఁటిబోదెమఱుంగునఁ జేరి మున్నుతా
వైచినబంతిచేనతనివక్షముగందుటకాత్మ విన్ననై
యాచెలి రాచఱేచెలువునందముచందముతొంగితొంగి తాఁ
జూచుఁదలంకు వెండియును జూచుఁదలంకు మెఱుంగుచాడ్పునన్. 49

వ. ఇవ్విధంబునం జూచుచు నాత్మగతంబున. 50

సీ. ఎనవశీతాంశుబింబప్రసన్నవసుధా, విలసనంబువహించుమవీనినగవు
స్ఫురదంతరమరాగపూరస్ఫుటోద్గార, గరిమంబుఁ గనువీని కావిమోవి
కాయకాంచనకూటస్కంధబంధురశాఖి, కారూపములు వీనిఘనభుజములు
నయనపద్మపలాశ నానటన్మధుకర, నికరాంచితము వీనిచికిలి చూడ్కి
తే. యహహ! విధుకులకలశవారాకరమున, నవయవస్ఫూర్తిమన్మూర్తి నవతరించి
బాలికామానహరుఁడైనపంచశరుఁడొ, కాక కేవలుఁడే యీగుణాకరుండు. 51

ఉ. ఆనగుమోము మోము గదియందులకించుఁగదా యథాసుఖం
బానవమోవి మోవి గదియందిలకించుఁగదా ప్రతిక్షణం
బానునుమేను మేను గదియంబులకించుఁగదా యహర్నిశం
బీనరనాథు నాథునిఁగ నేయరుణాధర నోఁచెనో మహిన్. 52

ఉ. ఈసుమకోమలావయవుఁ డీసుఖదర్శనుఁ డీసువర్చసుం
డీసులలాటుఁ డీసులభుఁ డీసుగుణాకరుఁ డీసుధాధరుం

ఈమకపోలుఁడీ సుముఖుఁ డీ ప్రతిపన్న వరించునేని నేఁ
జేసినపుణ్య మెవ్వరును జేయరు నో యువతీవతంసముల్. 53

క. దీపై పెరరేఁచుఁ గన్నుల, నీమునిముఖవనరుహము వరఁజూడ్కులతోఁ దక్
నామదివలఁ గొనిమరలదు, తామరసభవుండు వలఁ చుతలఁ బెట్టెనొకో ?. 54

ఉ. క్రచ్చుఉమర్దురుండ యనకణ్యమహామునిదర్శనార్థమై
వచ్చిరివిష్టపత్రితయవాసులువారలలోన నొక్కఁడుఁ
మెచ్చుఘటింపఁ డిట్టు నవనీరజదృగ్యతమానమానవా
టచ్చరవార ! యీతని బెడంగుతగుందగు మేలుమాయురే !. 55

తే. ఇతనిఁ గూడనిసౌభాగ్య మేటిభాగ్య, మితనిఁ బడువనినుడుఁ బల్కు లేటిపల్కు
లితని కినిగాని మైచెల్వ మేటిచెల్వ, మితని మెచ్చనిసద్గుణ మేమిగుణము. 56

మ. అనుచుం డెందముగందళింపధృతిజవ్యాడంగ మోహాంబుపై
కొనవిగ్గుట్టుబాఁగఁ గ్రొవ్వలపుఁ జూడ్కుల్ మీఱవాంఛాంతల్
వనలె త్తఁగ నరనాథదర్శనవానందంబమందాకృతిఁ
గని యమ్మద్దులగుమ్మ మన్మథబలాత్కారస్థలన్మూర్తియై. 57

ఉ. తూఁగొనిమూఁదరందయయుదుస్సహరాగభరంబుడంబునఁ
జేగొని త్రస్తరిఁ దిగుచు సిగ్గునముంగలికిఁ బిత్తిందికిఁ
బోకడరాకడల్ వికముపోవక మన్మథుఁ డానపెట్టిన
ట్లాకలకంఠి నిల్చె నచలాకృతిఁ జిత్తరుబొమ్మకైవడిన్. 58

వ. ఇట్లు కొండొకతడవు నిర్వోఅపాటున సిద్ధయుండోఁపక నిలిచి యంతంగొంత విశే
షించుకొని యుత్తరంబునకు మాఱుపలుకక యవగణించి మరలుట కర్జంబుగాదని
యూహించి యకాండంతోలలామంబు సంతాపసంతురితం బగునిజస్వాంతంబు
దిక్కుంబట్టి పొదలమఱుంగున నిలిచి మధురాక్షరంబుగా నిట్లనియె. 59

ఆ. సార్వభౌముఁడనుచుఁ జంద్రాన్వయోత్తముఁ, డనుచు మోహనాంగుఁ డనుచు ధీరుఁ
డనుచు శూరుఁ డనుచు నభ్యాగతుల్ వచ్చి, మిముగణింప [illegible]యుమీ తెఱంగు. 60

ఉ. భూరితరవ్రతానుమున భూవలయంబున దుష్టసత్వసం
హారము సేయుచుఁ గరుణా క్రమవాములఁ బ్రోచికణ్వానీ
వారతిమీరలింపులకునచ్చుట నామది సంచి మాడభా
గీరథి పిచ్చుకుంటుచయికిం బ్రవహింపట నూన్నపాగ్రణీ !. 61

ఉ. చేసితిమీకవక్షన్మసింహాము ! హైరణ నేడుకొనిమీ
చేసినయాజ్ఞలోఁ మెలఁగి చిత్తముకాదకుఁ బ్రసన్నత
ద్ఘానుముఖంబుగాఁగదలి పఱ్యానకాఁదగుఁ బర్ణశాలకుఁ
నాపథు తీయుగూడి ధవనంబున నిచ్చెద మర్ఘ్యపాద్యముల్. 62

ఉ. గాదిలి చిల్కపండుగొఱుకం దొరఁకొన్న తెఱంగెఱింగినా
చేఁదఱుకొత్తుక్రొత్తవిరిచెండునగండఱనేయనే సుమీ
మైఁతవులంగఁ భోలునవమంజులవంజులకుంజపంజర
చ్ఛాదితులై భవాదృశులు చానలఁ గానలలోనలంతురే. 63

ఆ. కాదుబుద్ధికృతము గానిమ్ము కతిపమ్ము, గాదువిరులబంతి మేదినీశ !
దీనికింత ద్రవ్వితిరిగ నెట్లౌకో, మిమ్ముఁ జేసికొన్న మెలఁతసుఖము. 64

క. ఈవైఖరినావెలఁదుక, భావాకూతంబు గాఁగఁ బలుకం బలుకక్
భూవల్లభుఁ డావేళ్ల, ద్భావోల్లసదతనుతాపభరపరవశుఁడై. 65

వ. ఇత్తన్వి దైవానుగ్రహంబున నాయెడ బద్ధానురాగ యయ్యెం గానోవు లజ్జాభయంబులఁ గుఱంగట నిలువం జాలక మఱుంగునకుం జనునప్పుడు తరుకంటకనద్ధంబగు చేలంబు సడలించుకొను నెపంబున మరలి సాభిప్రాయంబుగాఁ జూచుచుం జనుటయు క్షమాపణంబు నెపంబున నాజ్ఞానువర్తినినై చరియింపం గలదాన నని యభిప్రాయసూచనం బాచరించుటయుఁ గలిగియున్న యది యట్లగుట నారదవాక్యంబు సనుకూడెంగాకేమి మదభిప్రాయసూచనంబున నిక్కలికిం గరఁగించి మనోరథంబు సఫలంబుగా నెలకొనందగునని యమ్మహీకాంతుండు సాంత్వనస్వరంబున నయ్యింతితో ని ట్లనియె. 66

క. ఇవ్వలనవ్వలఁ బువ్వుల, క్రొవ్వలపులఁ బొదలిపొదలి కొన నేటికినీ
వెవ్వనిజవ్వనివివ్వని, దవ్వని వెఱచఱవ మెలఁగెదవు మేలు బళీ!. 67

క. వాలాయంబుగ నీయెడ, నాలోలం బయ్యెహృదయ మలికులవేణీ!
హేలారతులం గౌఁగిట, నేలెదవో కాకమరునకెర సేసెదవో. 68

సీ. జలజాక్షి నీతనుశ్రమవారిపూరమ్ము, పాద్యోదకమ్ముగాఁ బరిణమింతు
భద్రేభగమన ! నీప్రమదాశ్రుకణజాల, మర్ఘ్యతోయమ్ముగా నవధరింతుఁ
నలికి ! నీకడగంటి గరువంపు లేఁజూపు, లలరులసోనగా నందగింతు
నతివ ! నీయధరాధరామృతాస్వాదంబు, సరసంపువిందుగా సమ్మతింతు

గీ. బంధరచనాచమత్కారభరితసురత, మానితాయాసనిశ్వాసమారుతమ్ము
హితజలార్ద్రానిలమ్ముగా నిచ్చగింతుఁ, గనికరమ్మునఁ బంగారు గనికరమ్ము. 69

సీ. పరుషవల్కలచీరపరిధాన మెట్లోర్చె ?, నీమేను నవనీతకోమలంబు
మృగలూనకుశశిఖామిళనమెట్లు సహించె ?, నీయంఘ్రులభినవనీరజములు
బాలపాదపసేకపాత్ర మెట్లువహించె ?, నీకేలుపల్లవశ్రీకరంబు
ప్రసవరేణుకరాళపవన మెట్లు భరించె ?, నీమోముదర్పణనిర్మలంబు

గీ. శీతలజలావగాహమస్నేహతుపర, కందమూలఫలాశాదికదశనంబు
సేయుటకు నెట్లు దవరె? శచీవిలాస, మెన్నదొరఁకొన్న నీచిన్న యిపుడుబోఁడి!. 70

మ. చతురంభోనిధిమధ్యభూవలయపూజ్యప్రాజ్యసామ్రాజ్యశా
శ్వతదివ్యావ్యయనవ్యభవ్యముల నశ్రాంతంబు విశ్రాంతుఁడై
బలిఁగా నన్ను వరించియుంచితమహాభాగ్యమ్ముఁ గైకొమ్ము ర
మ్మతివా! నామతివాంఛఁ దీర్తువది మేలాలించిలాలించవే. 71

తే. అనిన రాగంబు సిగ్గు మోహాతిరేక, మాభిజాత్యంబు సమ్మోదమతిశయిల్లఁ
బొదలమాటున నెఱనీటు పొదలమాటి, మాటికిని దొంగిచూచుచు మగునపలికె. 72

మ. గురుపత్నీ రతుఁడా సుధాకరుఁడు మీకూటస్థుఁడౌ నాబలీ!
సరసాగణ్యులు మీరు మీకిది కులాచారంబు పారంపరీ
పరిపాటిన్ బలుకన్ విడంబనముగా భావించితిన్ మేలు మే
ల్గురుకన్యాపరిరంభణంబునకు సంకోచంబు మీకెట్లగున్? 73

తే. నట్టడవిలోన వన్నిట్టునట్టు పటిచి, గొట్టుమిట్టాడనేటికిఁ బట్టభద్ర!
పుట్టునకు మున్న లేమకు బొట్టుగట్టి, చెట్టపట్టుటకొకరుండు పుట్టెఁ జూవె. 74

శా. నాకున్ సజ్జనకుండెఱుంగనివిధానం బెట్టు గావింపనా?
లోకుల్ మెచ్చరు మిమ్ము మానితనయాలోలాత్మకుండంచును
శ్లోకుండై తగు తాత కశ్యపుఁడు నచ్చున్ మెచ్చు నిచ్చున్ వనున్
మీకున్నాకుసరోరుహాసనుఁడు బల్మింగూర్చినట్లైనచోన్. 75

తే. అకట! గుడమిశ్రమగు పాయసాన్నమేని, సుడుకుజాతి నరుచ్యమై యుండునెట్లు!
తారతమ్యంబు భావించి తరతమంపు, మేలుఁ గైకొమ్ము కరుణ నన్నేలుకొమ్ము. 76

వ. ఇవ్విధంబున. 77

తే. అధిపుఁడాలించియాలించి యభినుతింప, రమణి మందాక్షమందాక్షరంబుగాఁగ
పులకపలుకుల నమృతంబుఁ జిలికిచిలికి, చకితచకితాంగయష్టియై సంభ్రమించి. 78

క. ఉత్తరముం బ్రత్యుత్తర, ముత్తమముగ నిటుల నడపి యుత్తమమాపై
నెత్తక చెలిమర లేఁ దదా, యత్తతఁ జిత్తమున మెత్తనగుచున్ నగుచున్. 79

వ. అయ్యవసరంబున. 80

మ. కలకంఠీ! వరవర్ణినీ! మదవతీ! గంధేభకుంభస్తనీ!
జలజాక్షీ! మృదుభాషిణీ! శశిముఖీ! శాతోదరీ! సుందరీ!
యలివేణీ! రమణీమణీ! కలికి! తన్వంగీ! మనోహారిణీ!
లలనా! యెచ్చటనొంటినుంటివని గోలం జేరిరాళీజనుల్. 81

వ. తదనంతరంబ. 82

ఉ. కించిదుపజ్ఞ నాత్మఁ బరికించితదానవచిహ్నముల్ విలో
కించితదీక్షణంబు పరికించితదంతరుగంతమున్విత

కిఁ౯చిదదంగయష్టి పులకించి రహించ మటఁ జూచి చూచి కొం
కించి భయంబు గూరఁ దిలకించి ప్రియంవద లేనకిట్లను౯. 83

ఉ. తోరములైన పూఁబొదల దూఱఁగ సీసకలాంగకమ్ములె
ట్లోరిచెనమ్మ! భృంగముల యుద్ధతి నీ వదనారవిందమే
తీరున నోర్చెనమ్మ! విరిదేనెలసోనల రొంపులిల్లనీ
వేరహిదాఁటితమ్మ! యిటు లేకతమేకతమేల తోదరీ!. 84

ఉ. నవ్వులు గావు నీదు వదనంబున విన్నఁదనమ్ము హేతుకం
బెవ్విధి సంభవించె? నిటు లెవ్వరు నీకహితమ్ము చేసి? రే
యొవ్వమి లేదు నావలన నొక్కయెడ౯ మము బుజ్జగించి నీ
వివ్వనవీథి నివ్వటిల నేమికతంబు? నితంబినీమణీ!. 85

వ. అనిన నక్కన్యారత్నంబు కొండొకభావించి కించిదంచితలజ్జాసజ్జితహృజ్జలజంబు గాఁ
బ్రియంవదతో నిట్లనియె. 86

ఆ. మేలు దలిసికొంటి వాలీశిరోమణి!, వింతలేని యాపులింతగలదె
చెలియ తెలియ వినుము చిత్తదౌర్బల్యంబు, దీఱఁగల తెఱంగుఁ దేఁటపఱుతు. 87

మ. లలనా! భూలలనావరుండొరుఁడు కేళాకూళికామాలికా
కలనాపుష్కలపుష్కరప్రకరచంగద్భృంగచంగాంగనా
కలనాదామృతవీచికావలనజాగ్రచ్చిత్తచక్రాంకుఁడై
యలవాలీకకరుండు నుంబలెఁ బ్రమోదాపాదియయ్యెం౯ రహి౯. 88

క. పేరన దుష్యంతుండఁట, కైరవబాంధవకులాగ్రగణ్యుండఁట క
ణ్వారాధనకుతుకమునిం, డారఁగ వచ్చెనఁట యేతదాశ్రమమునకు౯. 89

తే. అతని మొదలనొక్కయపరాధమాచరించి, చింతిలుచునున్న దావనోచివురుఁబోణి!
చేతివిరిబంతి మాచాయఁ జెలుకనేయఁ, దప్పియారాజువత్తుంబు దాఁకనదియు 90

వ. అనినం బ్రియంవద భయంబొదవ నమ్మదవతిం జూచి. 91

మ. లలనా! మువ్వపుజవ్వనంబు రతిబాలత్వంబు రత్నంబుగా
[illegible] దాదృశుఁడీదృశక్రమముదానిం దా నిగ్రహించినం
[illegible] నీయుడుదు సెప్పం జెప్ప నిట్లోప్పముల్
[illegible] రాజరాజతఁడు మేలక్కురొ? హేలావతీ!. 92

తే. తాతకణ్వుఁడరుగుమఁ దరుణి! నీకు, నేమువినునంత దుష్యంతుఁడిటకువచ్చు
నర్ఘ్యమిమ్మని బోధింపనతని పెంపు, తెలియదఁటో? తల్లి! హేలావతీమతల్లి!. 93

వ. అనుచు శకుంతల౯ మిగుల వాడి ప్రియంవద రాజపాలిక౯
జనితగవర్ష పాద్యములకు క్రియలం బ్రియమాచరించియు —

ట్లనిరొ యవసుంధరాధరశశాంక! విశంకటవృత్తిని త్రిజగ
గనుఁగొనఁగంటిమాత్రమని కాయకుభాయకునిన్నుఁ గన్నులన్. 94

తే. పాలవంటికులంబునఁబరఁగుసోముఁ, డమ్మహాతుహునంప్రద్వాయమునఁగీర్తి
నెసక మెసఁగెడువాఁడిగర్భేశ్వరుండ, పతిథివైతివిపావనమయ్యెవనము. 95

వ. అని బహుప్రకారంబుల నభివందించి మఱియు ని ట్లనియె. 96

ఉ. ఇంతి యదల్పఁగా బెదర కిట్టటు గ్రుమ్మరు చిల్కమీఁదఁ బూ
బంతిరటాప వైవ గుఱి వాసియయారె! దయారసార్ద్రి! దు
ష్యంతమహీప! నిందవిలె శాంతి మెయిం గరుణింపుమయ్య! య
శ్రాంతమహాపరాధములు సైఁపభవాదృశు లర్హు లిమ్మహిన్. 97

వ. అని యివ్విధంబున క్షమాపణంబు లగువాక్యంబులం దన్నుఁ బ్రార్థించునక్కన్యాసహ
చరిం జూచి యజ్ఞానకృతం బగునిక్కార్యం బవార్యంబని కోపింప నంతవెడంగులమె
యది యట్లుండని మ్మిక్కాశ్యపులూర్ధ్వరేతులగుట జగత్ప్రసిద్ధంబై యుండ నివ్వనం
బున నీజవ్వని నివ్వటిలం బనియేమి? యిక్కామినివృత్తాంతంబంతయు వినవలతుం జెప్పు
మనిన నమ్మహారాజుతోఁ బ్రియంవద యి ట్లనియె. 98

సీ. అలగాధిసుతుఁడాగ్రహ గ్రహావిష్టుఁడై, యావసిష్ఠులగెల్వ నలవిగాక
సరవిబాహుజబాహుజనముగర్హించుచు, బ్రహ్మర్షిభావంబుఁ బడయఁ గోరి
హిమవదుత్తరతటాశ్రమసీమ నివసించి, దృఢతరనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడగుచుఁ
దపమాచరింపఁ దద్దారుణానలశిఖల్, కడుకొనినభ మెల్లఁ గలయఁ బ్రాఁక

గీ. దివిజసంగంబు భయమున దేవవిభుని, మఱువుసొచ్చిన నమ్మహామహుఁడు దాని
విఘ్నమునకునుపాయంబు వెదకిమేన, కాహ్వయముఁ దాల్చునచ్చరనామతించి. 99

శా. విశ్వామిత్రతపఃప్రభావకలనావిర్భూతఘోరాగ్నిచే
విశ్వంబెల్లఁ దలంకుచున్నయదినీవిన్నాణముం జూపుమా
విశ్వాసంబొలయించి యమ్మునితపోవిఘ్నంబు గావింపుమీ
శశ్వత్కీర్తివహింతు వీవుధరనాచంద్రార్కముం గోమలీ. 100

చ. అనవిని మేనవిన్ననయి యారసి యారసి కావతంసుతోఁ
గనుకనిఁబల్కె గోపనుఁడు గాధిజుఁ డాధిజనింపఁజేసెడిన్
గనివిని మీరుపంపఁ జనఁగావలెఁ గావలె పత్సహాయముం
బనుపనగున్ సమీరణకుమారుని మారుని నమ్మధున్ విధున్. 101

వ. అనినఁ బ్రీతుండై పురుహూతుం డి ట్లనియె. 102

క. కంతుం బంతున్ రజనీ, కాంతుం బంతుం బ్రమోదకరు గంధవతీ
కాంతుంబంతున్ మ్రోల వ, సంతుంబంతున్ లతాంగి! చనుమని పనిచెన్. 103

తే. అట్లులాలించి పనుపనయ్యలరుఁబోఁడి, యొడలితిరుకున మురిపంపునడబెళుకున

గ్రొమ్మెఱుఁగులీలరాయంచకొదమభాతి, వెడలెఁ దెఱుఁగంటి వేలుపుఁ గడిఁదిప్రోలు. 104

వ. అట్లు వెలువడి శీఘ్రగమనంబున. 105

సీ. సురసరిత్పరిసరస్ఫురదుద్ధురస్సరపుర, స్సరదురుత్తరమరుత్తరువరంబు
దినదినస్తనితనిస్వనకనన్మునిమనః, పనితనూతనఘనాఘనఘనంబు
కలభలిట్కులచలచ్ఛలదలక్షలదల, స్థలమిలజ్ఝలజలజ్ఝలజ్ఝలంబు
ప్రవణవజ్జవనవత్పవనవన్నననవ, శ్రవణవత్స్వపనవిప్లవపదంబు

తే. గజగవయగండభేరుండఖడ్గచమర, శరభశార్దూలశంబరశల్యవృకవ
రాహసింహావలీముఖప్రముఖదుష్ట, సత్త్వముఖరంబుఁ గనియెఁ దుషారనగము. 106

వ. కాంచి విస్మయావేశంబునం దదుత్తరతటంబునం బ్రవేశించి. 107

క. అందుంగలల కందువలకుఁ, గందళితంబగుచు హృదయకమలం బలరన్
సుందరిమునిమందిరమగు, చుందిరమగు నాశ్రమంబు జొరఁ జొర నెదుటన్. 108

సీ. తపము పెంపునఁ దోఁచు దహనకీలములతో, జటిలంబులగు పల్లజడలవాని
భసితాంగరాగసంపదలసొంపదలింపఁ, దగువళీవలితగాత్రంబువాని
మైఁబుట్టుపుట్టకోమలచీమలెగఁబ్రాకి, మార్వనేర్పనిలోమములవాని
వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయము మేచాయగా, బలుమొగంబునఁ దొట్రుపలుకువానిఁ

తే. గందమూలాది కాశనకాయశోష, ణోగ్రదష్టాంగ సంగతయోగభాగ
పావనబ్రహ్మఋషిభావభావనాప్ర, తీతదీక్షావిధేయుఁ గాధేయుఁ గాంచె. 109

వ. ఇత్తెఱంగున నతిఘోరతపశ్చరణపరిణతదీక్షాలక్షితచరిత్రుం డగువిశ్వామిత్రుం గాంచి
తత్తేజోవిశేషంబునకు సాధ్వసంబు రెట్టింప నన్నిలింపగణికాలలామంబు. 110

క. కనుఁగొనుఁ గనుఁగొని మునుకొను, మునుకొని మునుకొనక వెనుక ముందై కుండున్
మునుతనుపనిచినపనికిం, గొనకొనుఁ గొనకొనదు తపసి కోపనుఁ డనుచున్. 111

వ. వెండియు. 112

ఉ. భూరితపఃప్రభావమున భూవలయంబునభంబుఁ గాఁచుమన్
జెరను జెందనుం బ్రణతిసేయను శక్యముగానిమౌనిసే
నేరహిమారుబారికెలయింపుదు నట్లని ప్రోలుక్రమ్మరం
జేరినవాసవుం డలుగుఁ జింతితకార్యవిపర్యయంబుగాన్. 113

తే. అమునాథుండు లోకహితార్థమనుప, శక్తియుక్తులనదియూని సంఘటింపఁ
బిదపనెసైనఁ జేరను బెంపుగలుగు, చవ్వదవ్వుల వెఱఁపూనితలఁగుకెట్లు. 114

తే. అనుచు భావించి భావించి యలమఁబోణి, గాఢనిశ్చయమున మనఃకనుల మలరఁ
జెలులుఁ దానువిలాసవిచేష్టితముల, గాధిజునిమ్రోలఁ గ్రీడించెఁ గలితనమున. 115

సీ. నృత్యన్మయూరికానికురుంబమునఁ జేరి, నగుమనృత్యముసేయుఁ నలినగంధి
ధావన్మరాళికాతల్లజంబులఁ జేరి, గతులవైఖరిఁ జూపుఁ గలువకంటి

ప్రతిపదశారికాపరికరమ్మునఁ జేరి, మధురమ్ముగాఁ బల్కు మంజువాణి
కూజద్ద్విరేఫికాకులకమ్ము జతఁగూడి, శ్రుతివిభాగమొనర్చు సుందరాంగి
తే. సవిధమధుమాసవాసరోత్సవవిశేష, లసదలంకారముకుళపలాశకుసుమ
ఫలభరానమ్రపాదపపటలజటిల, గాధిజాశ్రమసీమశృంగారగతుల. 116

వ. ఇవ్విధంబునం గొండొక పరిభ్రమించి. 117

మ. నెలఁతల్ దాను సురాపగాజలములన్ నీరాడికై సేసిత
త్పులినస్థానమునందుఁ గ్రొవ్వలపు గాడ్పుంగూన పైవీవఁగా
లలిఁ గూర్చుండి విపంచికారణనముల్ రాజిల్ల నయ్యప్సరః
కలకంఠీతిలకంబు సేయఁదొణఁగెన్ గానంబనూనంబుగన్. 118

క. వీనులవిందై నిలకొను, గానామృతమానెమానెఁ గౌశికుఁడు నిజ
స్నానంబున్ మానంబున్, ధ్యానంబున్ మొదలుకొను విధానం బెల్లన్. 119

వ. ఇట్లాలించి యాత్మగతంబున. 120

క. కాదలికులఝంకారము, కాదలకోకిలరుతంబు కమనీయసుధా
సోదరమిన్నాదరసం, బాదరణీయము యదీయ మనికనుదెఱచెన్. 121

వ. ఇట్లమ్మునికులాగ్రేసరుండు నిమీలితలోచనుండై నలుగడలం జూచువవసరంబున. 122

ఉ. సోమునిలేమభాతిఁ బరిశుద్ధసువర్ణశలాకచాడ్పునన్
గోమలకల్పవల్లివలె గుమ్మనుకుంకుమబొమ్మకైవడిన్
గాముని హేతిరీతిఁ దొలుకారు మెఱుంగు తెఱంగునన్ లతాం
గిమణి దోఁచెఁ గన్నెదుటఁ గేవలమున్ వనదేవతాకృతిన్. 123

ఉ. అసమయంబునన్ మదనుఁ డగ్గలికం గలికాముఖంబులై
భాసిలుతూపులన్ హృదయపద్మము లక్ష్యము సేసియేసినన్
గాసిలి కౌశికుండు తమకంబునఁ దన్ గనుసన్న చేసి యు
ల్లాసము వెల్లివిఁగ సఖులన్ నిలువన్ నియమించి కన్యకన్. 124

మ. పలుకుల్ దేనియ లూరఁ గొనునులియుం బాలిండ్లు పొంగారఁ బొం
దలుకుం బయ్యెద జాఱ వేణిపొరలన్ దాటంకరత్నద్యుతుల్
కులుకుం జెక్కులఁ జేరఁ గన్నులబెడంగుల్ మీఱ నయ్యప్సరో
లలనారత్నము వచ్చి గాధిజుని మ్రోలన్ నిల్చె నమ్రాంగియై. 125

ఉ. అంచితభక్తియుక్తి వినయమ్మున యన్మునిఁ గేలుదోయి జో
డించి నమస్కరించి నెఱితీవ వలిర్పఁగ మ్రోల నిల్చినన్
గాంచి మహామహుండయిన గాధితనూజుఁడు కూర్మి పేర్మి దీ
వించి లతాంగి! నీవెవతె వేధృతి వేకలఁగెన్ నినుం గనన్. 126

వ. అని సాభిప్రాయంబుగా నడుగుటయు సమ్మదమ్మున నమ్మదవతి యమ్మునితో ని ట్లనియె.

క. మేనక యనిపిలుతురు నను, మానికులాగ్రణీ! తిలోత్తమాహేమాదుల్
నా నెచ్చెలులె మచ్చర, చానల నెందేని వేడ్క సలుపుదు మరహీన్. 128

క. ఎక్కడిమీ రెక్కడి నే మెక్కడి రతి పరమమునుల కివియుంగలవే?
మ్రొక్కెడి దీవించుటకై, యొక్కటి రానిట్లు పలుక నెల్లిదమైతిన్. 129

క. సామాన్యలఁ గామమ్ముం, గామింపకుఁ డేమునూఱు క్రతువుల వానిం
గామోపభోగములకుం, గామింతుము నూనిజంబుఁ గనుగొను మనఘా! 130

క. పావనభవదంఘ్రిద్వయ, సేవనమున విమలకమల శిశిరనభస్వ
త్సేవనముఁ దొరఁకొనునిట, నీవనమున నెమలఁగువార మీరలుగకుఁడీ. 131

తే. అనుచుఁ బ్రతికూలవాక్యంబు లతివపలుకఁ, జిలుకబాబావజీరుండు చిలుకుములుకు
టలరుటంపఱతాఁకున నలసి సొలసి, ధీరవర్తన మెడలి ప్రార్థింపఁదొడఁగె. 132

సీ. తతిపివెన్నెలవేఁడి తలఁకించెఁ గలికి! నీ, యధరాధరామృతం బాననిమ్ము
వలపుఁ దెమ్మెరకూన వడఁకించె మగువ! నీ, కలుకుపైఁటచెఱంగుఁ గప్పనిమ్ము
విరికటారపుజోదు వెఱపించె వెలఁదినీ, కుచదుర్గములహత్తుకొనఁగనిమ్ము
పికశుకనికరమ్ము బెదరించె నతివనీ, సాహాయ్యమునఁ గేలి సలుపనిమ్ము
గీ. జలదళఫలానిలాహారసదుపవాస, చిరతరవ్రతదీక్షావిశేషశుష్క
దవయువాయాసమునభావ మలసమయ్యె, బాలనీప్రేమశుశ్రూషఁ బడయనిమ్ము. 133

వ. అని యనేకప్రకారంబుల. 134

శా. ఈజాడం గరఁగించుచున్ గృపణుఁడై హేలావతిన్ వేఁడుచున్
జేఁజేతం దెమలింపఁ జూఁచి హసితస్మేరాననాబ్జంబుతోఁ
గూజన్నూపురఘంటికావళులతో ఘుష్యన్మరాళీగతిన్
రాజీవాననయిట్టటుం జెనఁగె దూరం బైనబీరంబునన్. 135

క. మెలఁగున్ దలఁగున్ భయమునఁ, గలఁగున్ మలఁగున్ లతాంగి కపటారభటిన్
జెలఁగున్ వలగొను నినయున, నలఁగున్ దొలఁగున్ నగు న్వయారము మీఱన్. 136

వ. ఇట్లమ్మునిగృహీతం బగునిజకరాబ్జాతంబు సడలించికొని కరీరంబులయారంబులను, దమాలంబులరోలంబులను, లవలీకుంజంబుల పుంజంబులను, ద్రాక్షాకాయమానమ్ముల వితానమ్ములను, దిలకమ్ములకులకమ్ములను గాసారంబులతీరంబులను, గిరికటంబుల నికటంబులను బరిభ్రమించుమనక్కొవంబునఁ జేఁజిక్కక చిక్కులఁ బెట్ట నిట్టనఁ గాధిపట్టి యిట్టట్టుఁ జుట్టివచ్చి చెట్టఁబట్టి పట్టుపఱచుచు నిట్లనియె. 137

కవిరాజవిరాజితవృత్తము.—

కలఁకలు సేయకువే కలికీ మదిఁ గ్రాఁగొనవే మరుభూములకీ
కొలఁకులఁ గ్రుంకకువే యబలా మదిఁ గొంకకువే ధృతకామబలా

కలఁకుల డాఁగకువే లలనా! వెదకింపకువే కనుఁగోఁగలనా
విలుఁగులఁ బెట్టకువే రమణీ! ననుఁ జేకొనవే గుణహారమణీ!. 138

తే. అనుచుఁ బ్రార్థించి దౌహృదం బవధిగాఁగఁ
గూడియుండుట కోడఁబడి కుసుమగంధ
సంయమీంద్రునితో వచ్చి సహచరీసు
కల్పితంబైన కిసలయతల్పమునకు. 139

వ. ఇట్లయ్యప్సరోలలనామణిహస్తంబు నిజహస్తంబునం గీలించి యనల్పకల్పితానల్పంబగు కిసలయతల్పంబుఁ బ్రవేశించి తపఃప్రభావంబునం దదనురూపం బగురూపంబు గైకొని మన్మథరాజ్యపట్టాభిషిక్తుండై విశ్వామిత్రుండు. 140

సీ. జిలుఁగు పైఁటచెఱంగుఁ దొలఁగించి తొలఁగించి, యెదుటు గుబ్బలగోయలూనియూని
బిగువుఁ గౌఁగిటిలోనఁ సాగయించి సాగయించి, సవురుగా మోఁవి నివిరి నివిరి
కదిసి మోమున మోముఁ గదియించి కదియించి, యొ[illegible] వాతెఱ తేనె లాని యాని
కేళి మోఁదమకంబుఁ గెరలించి కెరలించి, కళలూర మరుకేళిఁ గలసి కలసి

గీ. సొలసి సొలసియుఁ గ్రమ్మఱ నగఁగి పెనఁగి, యొడలిబడలిక వాయ నయ్యోవిద సేయు
నంగసంవాహనంబున కలరి యలరి, కడపె నా రాత్రి సుఖియై కౌశికుండు. 141

వ. ఇవ్విధంబున. 142

క. సురతిరుపరికరధరణీ, ధరవరశిఖరస్ఫురల్లతాభవనమునన్
జిరతరరతరాగంబున, సురతరుణిం గూడి మౌని సుఖమున నుండెన్. 143

తే. అంతఁ జలచలపిదపిదమానుచుననిచి
కలలమై విప్పవాఱుచుఁ గరుడుగట్టి
తలదలిర్పఁగ గర్భమై తరతరంబ
నిలమసలెఁ జీరచిక్కినన్నెలఁత కథప!. 144

వ. ఇట్లు గర్భంబు నవమాసపూరితం బగుటయు. 145

క. రాజర్షి వలననిర్జగ, రాజవధూతిలకమునకు రమణీయంబై
రాజిలులగ్నంబుననీ, రాజాననగలిగె ఖచరరాజి నుతింపన్. 146

వ. అమ్మెయి నమ్ముని నిమ్మనంబునం బమ్మినసమ్మదమ్మున నక్కూఁతునకు జాతకర్మాదిసంస్కారంబులు నిర్వర్తించినం గాంచి యమ్మత్తకాశిని మెత్తమెత్తన నత్తపోధనుచిత్తం బారాధించి ప్రథమాధిగమంబునం జేసికొన్నసంకేతంబుఁ జెల్లించితి నింక యథాకామంబుగా వర్తింపంగలదాన నట్లగుట నాత్రిశరక్షావిచక్షణంబు లగుకటాక్షవీక్షణంబుల నన్నుం గృతార్థం గావించి వీడుకొలుపం దగునని సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబుల కెఱఁగి పోత్తికల నత్తమిల్లి నయాసన్న్యస్తానశాయినిం దనపాదఁగిట నిడుకొని సవినయంబుగా సన్నిధి నిలిచియున్న మరున్నటీతిలకంబు దెసం దేఱి చూచి యట్లకాక

యనుచు సంతోషంబడి తత్కరతలంబుల మణిశిలాశకలాకారంబునం బొదలుతనయుం దనయంకతలంబునకుం దిగిచికొని బాష్పసలిలలోచనుం డగుచు మూర్ధఘ్రాణంబుఁ జేసి ముంగేల చిబుకంబు నిముఱుచు మేనకం జూచి యిక్కన్య చంద్రాన్వయప్రదీపకునకు నగ్రమహిషియై చక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం బడసి చతురుదధివేలావలయితసామ్రాజ్యసౌఖ్యం బనుభవించుచు నుభయకులంబులకుం గీర్తిపౌరుషంబులు సంపాదింపంగలయది యట్లగుట బహుప్రయత్నంబున దీని సురక్షితం గావించునది యని క్రమ్మఱ నిబ్బాలిక నమ్మేనకకు నొప్పంజెప్పి గాఢాలింగనాదిసత్కారంబుల నుపలాలనం బాచరించి యయ్యచ్చరవాల్గంటిం బ్రియంబున వీడుకొల్పి తానును యథాపూర్వంబుగాఁ దపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండె మేనకయుఁ బ్రియపుత్త్రిం గైకొని యేతదాశ్రమసమీపంబుఁ బ్రవేశించి. 147

చ. పానుపగుమాలినీసలిలపూరము చేరువఁ జారుసైకత
స్థలమునయిన్ సుజాతజలజాతమృదుచ్ఛదశయ్య నాత్మలో
నలుకక కూఁతుఁ డించి విరహించ నచ్చరమిన్నలుఁ ద్రాఁకె భోగినీ
లలనలకేలపిల్లతవులం బనసామెత నిక్కవంబుగాన్. 148

ఉ. ఆదటతాతకశ్యపుఁ డహర్ముఖమున్ గనిమాలినీనదిం
బ్రోదిజలంబులాడుటకుఁ బోవఁగ నొక్కెడ నొక్కబాలికా
రోదనమున్ వినంబడినరోయుచుఁ దామరపాకుపాత్రికం
బోదనలేక యట్లొరలుపూపమిటారినిఁ జూచి యార్తుఁడై. 149

క. ఎవ్వరిబాలారత్నం? బెవ్వఁడు జనకుండు? జననియెవ్వతె? జననం
బెవ్వేళ? దీనిఁగొనవే, నెవ్వఁడ? నిట్లనుచుఁ ద్రోయ నిట్లగునపదిన్?. 150

తే. అనుచు సందేహడోలాయితాంతరంగుఁ
డగుచుఁ దనయోగదృష్టి నయ్యాఁడుబిసువు
పుట్టినతెఱంగుఁ గనుఁగొని ప్రోదిఁ బెనుచు
వాంఛ నూహింప నశరీరవాణి పలికె. 151

క. మేనకకు గాధిజునకున్, మానుగ నుదయించె దీని ననుపం దగుఁ ద
త్సూనుఁడ మునీ దౌహిత్త్రుం, డౌ మఘయుత్రాతజనకుఁ డనుచు డివి నవే. 152

వ. అని మఱియును. 153

క. కుంతలముఖరాజవధూ, కుంతలకాశ్మీరదానగుణచణబాహా
కుంతలసనయశరీరశ, కుంతలయని దీనిఁ బేరుకొనియె ముని వినన్. 154

వ. తదనంతరంబ. 155

తే. పుట్టుబ్రహ్మచారిపుత్త్రమిత్త్రకళత్త్ర, యోగభోగరహితుఁ డూర్ధ్వరేతుఁ
డహహ! దైవఘటన మాపిన్నపాపమే, నలమికొనుచు ముద్దులాడఁ దొడఁగె. 156

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రతపఃప్రభావంబునం గ్రవ్యాదగోచరంబుగాక శకుంతరక్షితయై
నవనళినపలాశతల్పంబునం బొరలుచున్న యక్కన్యకాలలామం దనపాదిఁగిటఁ బొదివి
కొనివచ్చి పర్ణశాలం గుశాస్తరణంబునం బదిలంబుగ నిడి యక్కాశక్తిం బెనుచుమన్నం
దెలసి యదితియుం గశ్యపప్రజాపతియు నన్మునననసూయయుం దక్కటి పరిచారికా
జనంబునుం బనిచిన నేమునుం గులపతింగాంచి తదనుమతినిక్కాఁచం గాత్రిం బెను
చుచున్నవార మిదియిక్కలికి జన్మప్రకారంబు. 157

చ. అనవిని భూవిభుండు దరహాసవికాసవిలాసభాసురా
ననవనజంబుగాఁ బలికె నాతి ప్రియంవదవే నిజంబుగన్
జనవుననింపునింపుమనుసారకుసారకు ధీరధోరణిం
బనిగొనిపల్కుపల్కుల సభాజనభాజనమయ్యెడెందముల్. 158

తే. అనుచుమునికన్యకావృత్తమతివ తెలుప, వినుచునానందరసమునవిభుఁడు మెచ్చ
నట్టియెడఁ గర్ణతాడితంబయ్యె బహుళ, హళహళంబగువాహినీకలకలంబు. 159

వ. అయ్యవసరంబున. 160

ఉ. సైనికసింహనాదములుసామజబృంహితముల్ తురంగహే
షానినదంబవక్రరథచక్రపరిక్వణనంబుఘోరమై
వీనులఁగ్రమ్ముదేరఁజెలి వేమరలెన్ మరలెన్ సఖీజనం
బానరనాథుఁడున్ మరలెనాత్మచమూవినివేశనార్థియై. 161

వ. ఇత్తెఱంగున నాశ్రమంబువెలువడి నిజసైనికులకుం బొడసూపి తదాశ్రమంబునకు
సమ్మర్దంబుగాకుండునట్లుగా నిజస్కంధావారంబు విడియింపంబనిచి తన్మధ్యం
బునం బటకుటీరం బెత్తించి విచిత్రాస్తరణశోభితంబును బ్రలంబమణిమాలికాలం
కృతంబును గృష్ణాగరుధూపధూపితంబునునై మనోహరంబగునప్పటమండపంబునం
గిసలయతల్పంబునం బవ్వళించి యమ్మునికన్యకాసమాగమోపాయంబుదొరకొనక మనో
జవేదనాదోదూయమానమానసుండై కొండొకవినోదంబులం బ్రొద్దుగడపుచుండె నంత
నక్కడ. 162

క. ఆనరనాథునిచెలువము, మానసమునఁబొందుకొనఁగ మానినిసఖులుం
దానైయుద్యానంబున, సూనాపచయంబుసేయుచున్ విహరించెన్. 163

వ. అయ్యవసరంబున 164

ఉ. తుమ్ముల తావితానములఁదావలమైవలమైనగాలితో
యమ్ములకామతింపఁజటులాలసలై వనకేళిసేయఁగాఁ
దమ్ముల తావితానములఁదావలమైవలమైనగాలితో
యమ్ములకామతింపఁజటులాలసలై వనకేళిసేయఁగన్. 165

ఉ. గమ్మనుతమ్మిసెమ్మెగముకల్వలు కన్నులుకప్పువిప్పులం
బమ్మినవాఁడుమోము నెడఁబాయని జక్కవగుబ్బచన్నులం
గమ్మనితేనెమోవిబిసకాండభుజమ్ములు నొప్పుమీఱఁగాఁ
దమ్మునపోలియొప్పునొకతమ్మికొలంకువుగాంచియచ్చటన్. 166

తే. కొమ్మలందఱురతనంపుసొమ్ములూడ్చి, నూనరజములుసోఁకినసాలపుమేను
లమరఁగంటులుదీసిదుమ్మాడినట్టి, మఱునిమదమేనుఁగులరీతిసరసిఁజొరఁగ. 167

చ. అడుగులనంటియూరువులనానినితంబములందినాభినిం
బుడికివళుల్ స్పృశించికుచముల్ వడిముట్టిసరోవతంసమ
ప్పడఁతులఁగూర్మికానివలెబంధురకంకణకర్ణికావళిం
దడవుచునిల్పకైకొనియెఁదన్మయతంబ్రతిబంధవైఖరిన్. 168

సీ. ఒకతెమవలిగుబ్బనొగిమృణాళముఁజుట్టి, తారుణ్యకలశాబ్ధిఁదరుచునొకతె
యొకచానకనుబెళ్కులోలమీనమూర్పులుగట్టి, హాయలుగాఁజేయుఁదలూనునొకతె
యొకతన్విమృదుహస్తమూఁదియప్పులఁదొట్టి,పద్మానుభావమేర్పఱచునొకతె
యొకచామలసదూరువుదపూరమున మెట్టి, మకరేభకలహంబుమనుచునొకతె
గీ. యొకలతాంగినిజేయూఁత నోటుపటిచి, పీనులంటిజయశ్రీలఁ బూనునొకతె
సఖులుదానుశకుంతల జతలజతల, నతులగతులజలక్రీడలాడునపుడు. 169

క. వేడుకమీఱఁగజలకము, లాడిసరోవరమువెడలి యన్యోన్యంబున్
దోడయికై సేసిజల, క్రీడాలసలగుచునలంకరించిరి తొడవుల్. 170

చ. కులుకుమిటారిచన్నుఁగవఁ గుంకుమసంకుమదానులేపమున్
వళుకులప్రోవు వెన్నుదుటఁ దామరసోదరరేణుచిత్రకం
బలికులవేణివేణి నవహాటకపింజరిమంజరీతతిన్
గలికిపిసాళికన్నుఁగవఁ గజ్జలమున్ రచియించి రచ్చెలుల్. 171

చ. పొలుపుగజాలువాపసిఁడిపుట్టముగట్టి జగానిగారపున్
మెలఁపులపై తిణింతొడగి మేనిమెఱుంగులతారహారవ
స్తలవలయాదిభూషణకదంబవిడంబన ముల్లసిల్లన
త్తిలకినియొప్పుమీఱె పసిదీరినమారునివాలుపోకన్. 172

వ. ఇవ్విధంబున నలంకృతలై. 173

ఉ. తామరసచ్ఛదంబున ముదంబున వ్రాసిరి చేసిరిస్మితిన్
గామునికామునీయమును గాదిలిదిల్కహుమాసుమాళమున్
సోమునిసౌమనస్యమును జొక్కులఱక్కులనంబు చందవా
సామలలామశైలశిఖరస్ఫురదాతతవాతపోతమున్. 174

వ. ఇట్లు లిఖియించి కిసలయపీఠంబున నక్కమలపలాశంబు నిలిపి నిభృతరూపంబుల సన్నిధిం గూర్చుండి. 175

ఉ. మొల్లలమిట్టదామరల మోదువుమొగ్గలఁ బొన్నపూవులన్
మల్లెలఁ గన్నెగన్నెరుల మామిడిగుత్తుల రాచకల్వలన్
హల్లకమాలికావకులనంబురుహాళినివాళిఁ గేళినీ
వల్లభుఁ బూజచేసి రభివంగనపూర్వముగాఁ దలోదరుల్. 176

వ. ఇవ్విధంబున ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారంబుల శంబరారిం బూజించి సఖీజనంబు శకుంతలం జూచి యిక్కాముం గామితార్థంబు సమకూర్పం బ్రార్థింపుమని యాదేశించిన నక్కన్యాలలామంబు మ్రొక్కి మనంబున నిట్లని వినుతించె. 177

ఉ. అయ్య! రమాతనూభవుఁడవయ్య! మహానటునోర్చు మేటివీ
వయ్య! విరాగులం గలఁతువయ్య! తలంపఁ గడిందిజోదవీ
వయ్య! మదీప్సితంబు వినుమయ్య! ధరావరు నన్నుఁ గూర్పవే
మయ్య! దయాపయోధివగుమయ్య! నుతిన్ దలఁతున్ రతీపతీ!. 178

ఉ. తుంటఁట కార్ముకంబు కరదొట్టిన తేంట్లఁట వింటినారి చే
యంటినవాడు తూపులఁట యప్పులపాలఁట కేతనంబు వా
గంటిపలుంగు గుజ్జుమఁట కాయము లేదఁట నీకు లోకముల్
గొంకుచేతనంబునం గెలిచికొంటివి యచ్చెరియంబు మన్మథా. 179

సీ. నీయుగ్యమనికదా నెమ్మిరాచిలుకను, బంజరమ్మునఁ బెట్టి పలుకుచుందు
నీతూపులనికదా నెత్తమ్మిరేకుల, గారవమ్మునఁ గండ్లఁ గప్పికొందు
నీమామయనికదా నీరజారిని జూచి, యాననంబునఁ గూర్మి నలముకొందు
నీసుహృత్తనికదా నిసువు దెమ్మెరనిట్లు, నాప్రాణపదముగా నమ్మికొందు
గీ. నీదుపరివారమనికదా నీలకంఠ, మునకు నటనంబుఁ గలహంసమునకు గమన
మలికి శ్రుతి కోయిలకు గానమలవరింతుఁ, గోరికలనిమ్ము మనవిఁ గైకొమ్ము మదన. 180

శా. ఏణీమానవకాక్షి యీసరణి నుత్ప్రేక్షోక్తులం గేళినీ
ప్రాణేశున్ వినుతించి పూజనల నారాధించి యాచెంతఁ బూ
బోణుల్ వేడుకనాడిగంబు సలుపం బూవింటిజేజేకు పన్
బ్రాణాధారము వడ్డలీలవిరికయ్యం జేరి మై వ్రాల్పడన్. 181

వ. అత్తగతంబున. 182

ఉ. మక్కువనుక్కివం బెడలి మాటికిమాటికి రాజరాజుత
న్నెక్కువతక్కువల్ దలఁప కెంతయు వేఁడినమానసంబునం
దక్కటికంబు దోఁపమికి హాయని హాయనిచింత నెంతయున్
జిక్కి విరాళిఁ గ్రుక్కునఁ జిక్కటఁ జేఁగదియించి విన్ననై. 183

ఉ. ఏటికివచ్చెభూమివిభుఁడీవనవాటికి? వచ్చెఁగాక నే
నేటికిఁ బూలబంతినటు వేసితి? వేసిన నేమియాఘనుం
డేటికి నన్నుఁదావలచియింతలు ప్రార్థన చేసెఁ? జేయు నే
నేటికివాని లోఁ గొనక నెల్లిదమైతిని మారుబారికిన్?. 184

క. అనుచున్ వలుగెలఁకులుగనుఁ, గొనుచున్ వనుఁదానవిసివిరిగొనుచున్మీఁద
ట్లనుచున్ సారెకునుసురసు, రనుచున్ జెలులపహసింతురని వెఱఁగొనుచున్. 185

వ. ఇట్లు నెలంతి బలవంతంబగు వలవంతం బొరలునవసరంబున. 186

చ. పులుఁగులుగూండ్లఁదూఱె విరిబోణులయల్కలుదీఱభానవో
పలములకాఁకలాఱె రవిపశ్చిమశైలముఁ జేరె దిక్కులన్
దలముగ నాఁకదేఱె రతినాయకుఁడమ్ములనూరెఁ దమ్ముల
గ్గలముగవాడెఁ బోరవిరికల్వలతేనియలూర వత్తఱన్. 187

చ. కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతివహింపక భర్తచల్లనౌ
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోమువాంచెనా
కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతి వహింపక భర్తచల్లనౌ
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానకే పద్మిని మోమువాంచునే!. 188

సీ. ఖరకాలకరవాలఖండితవాసర, కాసరస్కంధచక్రంబనంగ
సముదగ్రచరమవిశ్వంభరాధరశిఖా, పరిపక్వదాడిమీఫలమనంగఁ
బశ్చిమాశావధూపటుతరస్తనతట,స్ఫారకాశ్మీరలేపంబనంగ
సాయంసమారబ్ధజలధిసంధుక్షణ, క్షణదీప్తబడబాముఖంబనంగ
గీ. విరహిజనజైత్రయాత్రానుసరదనంగ, కేతనస్ఫీతమకరదృగ్దీప్తులనఁగ
నాపలనెఱసంజకెంజాయలాలయనపర,భాగముఁ జేరఁ బద్మినీబాంధవుండు. 189

మ. బలభిన్నీలశిలాకదంబములతో భద్రేభయూథంబుతో
జలదశ్రేణులతో మిళిందములతో జైవాతృకాంకంబుతో
లలనాసంయుతకేశపాశములతో లక్ష్మీధరాంగంబుతో
వలదిందీవరపాళితోఁ జెలిమి వర్వన్ బర్వెఁ గ్రొంజీఁకటుల్. 190

సీ. గగనగంగాతరంగములతాఁకున మింటఁ, దెమలుడిండీరఖండములమాడ్కి
వియదలత్తాపింఛవిటపచ్ఛటానట, జ్జ్యోతిరింగణగణద్యుతులభాతి
శివతాండవక్షణోత్క్షిప్తాజినమునందు, నిలకొన్ననిఱుతపన్నియలపగిది
రాజమార్గమునదిగ్రామాశిరోమణుల్, చల్లునాచారలాజలవిధమున
గీ. యామినికిసోమునకు వివాహమునఁదనరు, చలువపందిటిముత్యాలసరులసరణి
విష్ణుపాదముఁ గైసేయువిరులపోల్కి, కలిమివాటించె మెలుకచుక్కలబెడంగు. 191

ఉ. ఘోరతరాచ్ఛభల్లవనకుంజరపేచకచిత్రకాయమా
ర్జారవిహారవేళలనుశంకదలంకకజారచోరులి
చ్ఛాగుచిరప్రవర్తనలుసల్పఁ దొడంగిరి జాంగలంబులం
దారయ వేమఱుం గనక మర్కట ప్రాణముకంటె తియ్యమా. 192

వ. ఆసమయంబున. 193

చ. స్ఫురితనవోత్పలద్యుతులు చొప్పడయామినికామినీభవ
స్మరహరమూర్తియై తమముమూర్ఛిల వెన్నెలపుల్గువేలుపుం
దొరలకొసంగఁబూనినవినూత్నసుధాకలశంబుచాడ్పునన్
సరసకళావిలాసరససాంద్రుఁడు చంద్రుఁడు దోఁచెఁ దూర్పునన్. 194

చ. కుముదినిపొంగెఁ బద్మినులగోము దొలంగె నభస్స్థలింజకో
రములు చెలంగెఁ గోకనికరమ్ము గలంగె విధుండు పూర్వభా
గమున వెలింగె నంబురుహకాంతుఁడు కాంతి దొఱంగె నౌర! లో
కము తనమేలుగాఁ దలఁచుఁగా సరివారిపరాభవంబిలన్. 195

సీ. అంగభూనవమల్లికాస్త్రప్రసారంబో?, విరహిణీజనతనూవిలసనంబో ?
కమలినీకమలసత్కుముదినీహాసంబో?,పక్వజీవంజీవపాయసంబో ?
ప్రవదిందుమణిగణసాగసీసారంబో?, క్షణదాభిసారికాస్తనపటంబో ?
జారిణీకరణోత్సవసూనవర్షంబో?, విధువ యుత్కలశాబ్ధివికసనంబో ?
గీ. యనఁగ బ్రహ్మాండమండపాభ్యంతరమునఁ, బాలగారయొనర్చినలీల మెఱసి
పుడమిపిండారఁబోసినపాలువు మిగిలి, పండువెన్నెల నిండె దిఙ్మండలమున. 196

క. ఈకరణివిధునికరములు, శ్రీకంఠాసుతునిచిపురుచీకరలగతిన్
దాఁకగఁజేతులనొడ్డుచు, నాకొమిరెమిటారికలికియులుకవోలంకన్. 197

ఉ. హాకరుణావిహీన! నలినాహిత! చింతిలుచున్న దాన నీ
వీకడఁజేరినన్ను నలయించెదు నీదుకులంబునీఅగుం
గాకగుణంబు మందమగుఁగాక నురమ్ము మలీమసంబగుం
గాకభవచ్ఛరీరమురుఖండములై చెడుఁగాక దుర్మతీ!. 198

ఉ. మందరమెత్తిదైత్యులనమర్త్యులనొక్కటిచేసి వాసుకిన్
బందముత్రాడొనర్చి హరి పాలసముద్రముఁ జిల్కుటల్ మరు
ద్బృందముఁ బ్రోవ నా భువనభీకర నిన్ను సృజించి పాంథులన్
బ్రుంచగఁజేయఁగా కహాహా నల్లనివారల నమ్మవచ్చునే. 199

ఉ. తమ్ములనేఁచెనో ? నిఱుసుదాల్చెనో ? గౌరవహానికొగ్గెనో ?
యమ్మకచెల్ల హాలహాలముజ్జున దానినణంచి యుత్తమాం

గమ్మునని న్నుఁ శేఖరముగాఁ గొనియున్ గుహనాశిరాతకుం
డిమ్మహిలోపలన్ విషమదృష్టి యెఱుంగుని తారతమ్యముల్?. 200

క. నగు మొగమున కోడిన యు, ప్పగదీఁ గ్రరుకుముద బాంధవునిట్లా
నగకుచ నగియాతనికై, మిగులన్ మొనచూపు నతని మేనల్లునితోన్. 201

సీ. ఘనజటాజూటంబుకై వడి వెన్నున, రాజిల్లు వేణీభరంబుఁ జూచి
హాలాహలశ్యామలాభమై గళమునఁ, బూసినకస్తూరిపూఁతఁ జూచి
భసితానులేపంబుపగిది నెమ్మేనిపైఁ, గనుపట్టు నంగరాగంబుఁ జూచి
శశికలాభరణంబు సరణి నొవలమీఁద, పైకమౌ గొజ్జంగి పూసఁ జూచి
గీ. చిఱుతవెన్నెలపయ్యెదచెఱఁగుఁ జూచి, రాజితంబైన పూఁబొన్నరమణఁ జూచి
పురహరునిమూర్తి యని యల్కఁ బూని తేమొ, యలరువిలుతుఁడు నీ శకుంతలను జమ్ము.

ఉ. నిండినపండువెన్నెలలు నెక్కొనుకన్నులనీరునున్న పే
రెండకు వానకోర్చి కృశవృత్తిఁ దపస్వినులైన మాపయిం
గాండములేయఁ బూనెదవు గర్వము చేనటు గానని దుశ్కో
దండముఖండమై పశురథంబు మఱూపఱఁ గాక దర్పకా. 203

ఉ. నీమధుసేవనీపథికనిష్ఠురవృత్తిని నీ యనంగతన్
వేమఱుఁ జూడలేక గదనీ జనకుండటు కన్నుమూసెనీ
మామకృశించెనిన్ గనినమాత్రఁ ధూఁజం వలభావముందెని
ప్సీ మకరాంక యిట్టి మృతిజీవనమేటికి నన్ను వేఁచనే. 204

క. వారని యారసమున వే, మారు న్మారున్ రమాకుమారున్ మారున్
దూరి మిటారి యతనికిన్, దేరై గారించు కమ్మతెమ్మెరతోడన్. 205

ఉ. చందనశైలరాజమునఁ జారుపటీరనికుంజమంజరీ
బృందము విందు సేయు విహరింపక క్రొవ్విక పాలికాలికా
లిందముఁ జూడ వేగదవొ లెమ్ము సమీరకిశోర దీనమే
లందెదు తత్తమాలవితతాహిసహప్రముఖాగ్రయాయివై. 206

చ. వలపులకొండడిగ్గి కుజవారములోనటులుత్తరంబుగా
వెలువడి వేగ సేగ వెడవిల్తుని కార్యము గాఁగ వచ్చెదో
జిలువలకో ఱలంజిదిమి చేరువనంబులఁ గంటివంతదు
మ్ములుపొదకట్టె నీ శకునముల్ వితగాదుగదా మదానిలా. 207

క. మకరాంకునకు న్వైనుకన్, బ్రకటభటార్భటులు పేర్చెపైకొను మధులి
ట్పికకీర కాదంబమయూ, రకములకున్ వెఱచి వెఱచిరమణీయులకతోన్. 208

సీ. ఫలభంగములు సేయుపనిఁ బూనెదరుగదా, కలికిలాయుబిమీకుఁ జిలుకలార
బలుశిఖండికలంబుఁ బాయఁ జాలరుగదా, రొమ్మైలాయిబిమీకు నెమ్మిలార

కంటకోన్ముఖములై కడు బ్రోసె నరుగదా, యాటలాయె నిమీకు తేఁటులార
పక్షపాతము మీఱఁ బరువె త్తెనరుగదా, మించులాయెనె మీకు నంచలార
గీ. యింక నెన్నఁడు మాతోడ హితముఁ బూని, ముచ్చటాడరో యాడరో మోమునందుఁ
బొలయరో వెంబడింపరో పోయమురునిఁ, గూడి వంత నెయిటులు పోరాడఁదగునె. 209

వ. అని యివ్విధంబున నిందుకందర్పమందానిలమిళిందశుకపికచక్రాంగమయూరవారంబు
లం దూఱుచు నంతకంతకు నగ్గలంబైన బెగ్గలంబున మఱియు నిట్లు వితర్కించు. 210

ఉ. వారక పైపయింబొరలివచ్చు మహావిరహాంబురాశి నే
నేరహిఁ నీఁదుదానఁ దుది నెన్నఁడు క్రూరుఁడు మారుఁడేనియుం
గీరము మీఱ నేయఁ డొక పెట్టున నెట్టినఁ బోవ నట్టియా
పీఱఁడి జీవమేటికని వేమరు వేమరు లేచుచుండఁగన్. 211

వ. వెండియు. 212

శా. నీరేజాక్షి నిదూఱి దూఱి యనిలున్నిందించి నిందించి ప
ల్మారుక్ మారునిఁ గేరి కేరి విరహమ్లాయత్తనూయష్టియై
యారాజానన యేడ్చె వెక్కుచు మృగంతాశ్రుచ్ఛటల్ చెక్కులన్
జారంగోకిలకాకలీస్వరసుధాసారంబ సారంబుగాన్. 213

వ. తదనంతరంబ. 214

తే. ఆకలికికంఠకాకలి నాకలించి, చేరఁ జని యా రజని నిట్లు మార జనిత
తాపమున వేపమానాంగి యైన పాలంతి, వెచ్చనూర్పుఁగ నెచ్చెలుల్ పిచ్చలించి. 215

ఉ. అమ్మక చెల్ల! యేటి వెతలమ్మ! కనుంగవనీరు నించెదే
లమ్మ! విరాళిఁ జాలిగొనకమ్మ! ప్రియంబున మాటలాడవే
మమ్మ! లతాంగి కిట్లువగదమ్మ! సఖుల్ వినరాని గోప్యమే
మమ్మ! మనోగతమ్ము సెపుమమ్మ! ఘటింతుము బాలికామణీ! 216

క. రావింతుము నీ జవమును, సేవింతుము నీదు కోర్కి చేకూర్పటకై
కావింతుము నీ యిష్టము, భావింతుము మీఁది తెఱఁగు పలుకుము తల్లీ!. 217

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నెచ్చెలులు విచ్చలవిడి నననయించి పసిండిగిన్నెలం బోని
మిఱుంగుఁ జన్నుల మున్నై రై తొరంగు కన్నీరుకనికరమ్ముల నరుణనాళీకనికరమ్ములకర
ణిం బ్రభాకరంబు లగు కరంబుల నద్దుచుఁ దిలకంబు దిద్దుచు విమలంబని ముఖకమలంబునం
గనులు నూపుచుం దెమలు శ్రమజలలవంబులం బల్లవంబులన్ విసరుచు మాటికిం గొస
రుచుఁ జెబుకంబు నివురుచు వేనలిం దువురుచు నక్కునం జేర్చుచు మక్కువ నూరార్చు
నవసరంబున. 218

తే. జిలిబిలి మిఁటారి కొండొక సేద దేరి, ప్రాణసఖులార! నానుడుల్ పరఁగ వినుఁడు
లోనవడఁ చిరుగుట్టు నాలోన మట్టు, పఱుపరామికి నింక దాఁపఱిక మేల! 219

ఉ. మొల్లపుమొల్లపూఁ బొదలమొగ్గలనగ్గలమైనతీవలం
దల్లనఁ జల్లనైయొలయు నందపుఁ గందపుఁ గొండగాడ్పుచే
నల్లికబిల్లికందనరునాఘుడిమామిడిక్రిందభూమిభృ
త్తల్లజుఁ డల్లజాలరివిధంబునఁ బొంచిహరించెడెందమున్. 220

ఉ. నాయనురక్తిచెప్పవలెనా యని యార్యులచాటుదానఁ గా
నాయని రవ్వకోర్వఁగలనాయని రాజులపొందు గోరనా
నాయని తత్తఱంబుదగునాయనియింతలుసేయుదాననే
నాయని సంభ్రమింపనగునాయని సైరణసేసితిన్ ధృతిన్. 221

ఉ. అవ్వనదాతనుం గఱకులాడఁగ నేటికి ? దాదులైనమి
మ్మివ్విధిమించనాడ నగుహేయవివర్జితుఁ డాతకశ్యపున్
బ్రువ్వఁగదూఱఁగాఁ దగదు పుట్టిననాఁడె దయావిహీనులై
దవ్వులఁద్రోచిచన్నతలిదండ్రుల దూఱెదసారెసారెకున్. 222

ఉ. పిన్నటనాటనుండియును బెక్కుడుముల్ పడుచున్నదాన నా
బన్నముఁ జెప్పనేలయిది ప్రాక్తనజన్మకృతంబు దీనికిన్
వన్నియవెట్టినటుజనవల్లభుఁ డిక్కట! యెంతవేఁడినన్
గన్నడచేసితత్ఫలముఁ గైకొనఁ గంటిని వేయు నేటికిన్. 223

ఆ. ఆమనోహరాంగుఁ డనురాగభరితుఁడై, వేవిధములనన్ను వేఁడుకొనియె
నెంత వేఁడుకొనిన నెక్కసక్కెములాడి, వినక ఛేలనైతి వెలఁదులార! 224

ఉ. నావెతఁ జెప్పనేల ? నరనాథునిమేనుశిరీషకోమలం
బీవలగాజుతూపులకునీవిరితావికి డిందికాఁకకున్
దావలమయ్యె నేరహినిదాకెనొ యయ్యయొ ! యెంతవేఁడినన్
నేవిననేరనైతివనిసీతికిలోనయితిన్ ధ్రువింబుగన్. 225

తే. అధిపుసేమము నాసేమమాకలించి, నేఁడుకవకూర్చియురవు నిర్వహించి
కనికరముపూనుపరమోపకారులెవ్వ, రీతనుక మెల్లనైతు నే నేమిసేతు. 226

సీ. తరుణప్రసూనకేసరముర్మురంబుపా, న్పనబిసాళించిపైఁ బొరలుదానఁ
బ్రోదిమైనిండారువూఁదేనెకోలఁకున, దుస్సాహసముచేసిదుముకుదానఁ
బరువంపుఁజిగురాకుబాఁకుఁ జేకొనిలేచి, హుమ్మురంచును నమ్ముగ్రమ్ముదాన
మెయికొన్నవలపుఁ దెమ్మెర కాఁచుచిచ్చులో, నాపన్నకముదీఱనదముదాన

గీ. నీమునిబాణములరాక నీసుధాంశు
కళలబలుకాఁక నీహరుక్కంఠకంపు
జోక నీకోకిలంబులపోక ళోర్చి
గోల ! వేయేలనిఁకతాళఁ జాలనమ్మ! 227

సీ. నామ్రోలనిగీతంబు నటనంబుగావించు, నెమిలియెవ్వరిమ్రోల నిలుచునొక్కొ?
నా వెంటఁ బెనుదంటయై విహారమొనర్చు, కలహంసియేలీలఁ గడచునొక్కొ?
నాహస్తమున వ్రాలి నలువొప్పఁగాఁ బల్కు, చిల్కయెవ్వరిచేతఁ జేరునొక్కొ?
నాచేతిమేఁతచే నానాఁటఁ బెనుపొందు, నీలేఁడికొదవ ప్రోపెవరిదొక్కొ!
గీ. యనుచు రాజర్షికన్యక పనవి పనవి, యలసి సొలసి ప్రియంవద యంకపాలి
వ్రాలి వ్రాలిన దశదిశలల మెసఖుల, గములహాహారవమ్ముల కలకలమ్ము. 228
వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లినఁ బ్రియంవదా ప్రముఖ సఖీవిసరమ్ము నలుగెలంకుల నక్కన్యకామణిం బొదివికొని. 229

మ. కనుదమ్మిన్ హిమవారిపూరమునుపంగాదంచుఁ దావ్యజ్ఞన
స్తనకోకమ్ములఁ జంద్రకాంతమణులుంచం దాళలేదంచు మై
నవకూనంబలుమారువీజనములూనన్ రాదటంచున్ సఖీ
జనముల్ దేర్చిరి మెల్ల మెల్లనఁ జెలిన్ సౌమ్యోపచారంబులన్. 230
వ. తదవసరంబునం బ్రియంవద దరహాసభాసురముఖి యగుచు ననసూయతో మెల్లన నిట్లనియె. 231
సీ. పుట్టినప్పుడె గాధిపట్టి గాదిలపట్టిఁ, జూచిపల్కినమాట సూనృతంబు
మాలినీతటసీమగోలఁ గాంచి వచించు, నూర్ధ్వరేతునివాక్య ముత్తమంబు
ప్రోదికై మనలఁ బంపుచుఁ జేయు నదితికశ్యపుల సంవాదంబు సమ్మతంబు
తరుణిచిన్నెలు చూచి దైవజ్ఞులగు ఘనుల్, నిర్ణయించినమాట నిక్కువంబు
గీ. నిఖిలరాజాధిరాజమాణిక్యమకుటతటఘటితపాదపద్ముఁడై ధరణి నాల్గు
చెంగులేలెడు దుష్యంతుఁ జెట్టపట్టి, భూరిసౌఖ్యములందు నీవువ్వఁబోణి. 232
వ. ఇట్లగుటం గాలయాపనంబునకు సమయంబుగాదు. నేవచ్చువంతకు నిక్కన్యారత్నంబు నతిప్రయత్నంబున సురక్షితంబు గావించునదియని యనసూయాదులకు నొప్పంజెప్పి నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించె నని విని జనమేజయుండు తరువాతిచరితంబు వినవలతు ననుటయు. 233

ఆశ్వాసాంతము.

క. శ్రీసురపూజాస్పదపద, భాసురవాసరకరోదపసితాలసిత
హ్రాసురరక్షావత్షహ్యా, తాసురచంక్రమణ! వేంకటాచలరమణా! 234
మాలిని. విపులకమలనేత్రా! విక్రమాక్రాంతమిత్రా!
ప్రమదకరచరిత్రా! ప్రస్ఫుటత్పత్రిపత్రా!
కుమతితృణలవిత్రా! కోమలశ్యామగాత్రా!
యమితగుణపవిత్రా! యబ్ధికన్యాకళత్రా. 235

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్త్రకృష్ణకవి ప్రణీతం బైనశకుంకలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు దుష్యంతుండు కణ్వాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించుటయు శకుంతలాసంవాదంబును బ్రియంవదవలననమ్మహీకాంతుండు శకుంతలాజన్మప్రకారంబు వినుటయు సేనానివేశంబును బలక్రీడయుం జంద్రమన్మథాద్యుపాలంభంబును శకుంతలావిరహవేదనాభరంబు సైరింపంజాలక ప్రియంవద నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించుటయు నను విశేషంబులు గలిగిన ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరమ్య వైజయంతీ
తోరణవిభ్రాజమానదోర్మధ్యగృహా
ధారశ్రీసంసేవ్యా !
గీరమణస్తవ్య! శేషగిరినాథస్తవ్యా ! 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు ప్రియంవద నరేంద్రస్కంధా
వారంబుఁ దఱిసి తిరస్కరిణీప్రభావంబున నంతర్ధానగతయై మెల్లన రాజమందిరంబు
సొత్తెంచి కలయఁగనుంగొనునవసరంబున. 2

శా. ఆరాజన్యుఁడనన్యగోచరతమనోజార్తిజ్వాలన్మూర్తియై
యారాజర్షిసుతాధరాధరసుధాహారంబుపైఁ గూరిమిన్
సాలస్ఫారచతుర్విధాన్నఫలమజ్జాపాయసాపూపస
ల్లారాద్యుత్తమభుక్తిమానసమునన్ లోభింపఁడెంతేనియున్. 3

వ. ఇట్లు శకుంతలావిరహానలసంతప్యమానమానసుండై యమ్మానవేశ్వరుండు. 4

సీ. ఉదయదిందుప్రభాభ్యుదయసంపదలకుఁ, దలఁపోపక తలఁగి తలఁగి
కలకంఠకులకంఠకాకలీకలనంబు, కర్ణగోచరమైనఁ గలఁగి కలఁగి
మరుఁడేయు నేదంగివిరికటారపువేఁడిమి, మదికగ్గలంబైనఁ గలఁగి కలఁగి
చందనాచలమరుత్కంపితంబులవారి, దురవగాహంబైనఁ దొలఁగి తొలఁగి
తే. తేవమీఱఁగఁ దల్పంబు డిగ్గిడిగ్గి, తేపతేపకునిట్టట్టుఁ దివిరితివిరి
పొలఁతి చెలువంబుమాటికిఁ బొగడిపొగడి, వసుధవ్రాయుచు మోమువాంచివాంచి. 5

ఉ. హా! యను మానిరాజతనయా! యనుహో యనిఁ బల్కవేమి రా
రీ! యనురమ్ముసమ్మదకి! యనుఁ గన్నెఫణేశకోలతాం
గీ! యనుఁ దాళఁజాలఁ గటకీ! యను ముద్దియనిమ్ముకేరవా
ణీ! యను జాలమేలతరుణీ! యను రాజువిరాలిజాలిచేన్. 6

వ. ఇట్లు మునికన్యకాధ్యానపరాధీనుండై యున్న తత్ప్రలాపంబులఁ బొరలుచున్నరవరుం జేరంజని. 7

సీ. తివుటఁ దియ్యనితేనె దివురువాతెఱగంద, నుసురుసురనివెచ్చనూర్చువానిఁ
జెక్కుటద్దములపైఁ జిందిజీరలువాఱ, నిభృతుఁడై కన్నీరునించువాని
గోరంతసడిఁ గన్నుగుండె జల్లురనంగ, సొలసిదిక్కులుదేఱిచూచువాని
మేనఁ బుష్పాడియొత్తఁగా నొయ్యనొయ్యన, విరులపానుఁపుమీఁదఁ బొరలువాని
గీ. మదవతీ! మత్తకాశినీ! మంజుభాషి, ణీ! మనోహారిణీ! మానినీ! మరాళ
గామినీ! యెంతవేఁడినఁ గనికరమ్ముఁ, బూనకేఁచెదవని యార్తిఁ బొరలువాని. 8

ఉ. కాంచిచతుస్సముద్రపరిఖావృతభూవలయాధినాథుఁడ
క్కాంచనగాత్రి కన్నుఁ దమకమ్మునఁ జింతిలుచున్నవాఁడు భా
వించఁగఁ దుంటవింటిదొరపేరలయిర్వురపొందుఁ గూర్పనూ
హించెబళీ! యటంచుఁ బృథివీశసఖుం బొడనూపె నవ్వరై. 9

వ. ఇవ్విధంబున. 10

క. జయజయశబ్దంబులతో, భయవినయముల మ్రోలనిలుచుపద్మదళాక్షిన్
బ్రియమునఁ గనుఁగొని యిట్లను, నయవినయదయమానమానసాబ్జుండగుచున్. 11

మానిని. సేమమె తామరసోదరసోదరచిత్రవిభాననశాలినికిన్ ?
సేమమె మేఘచలాలకజాలకశీర్యదవార్యమహాలినికిన్ ?
సేమమె ఫుల్లసువర్ణసువర్ణవిజిత్వరదీధితిమాలినికిన్ ?
సేమమె శావజభావజరాపహశీలవిడంబితకేలినికిన్ ? 12

ఆ. అనుచుఁ జెక్కుమారులత్యాదరంబునఁ, గన్నె సేమమరయుచున్నఁ జూచి
సన్నవాలుఁగనుమసకీయ ప్రియంవద, పార్థివేంద్రుఁ జూచి పలికె నిట్లు. 13

ఆ. తడవులేదుచూచి ధరణీశ! యింతలో, సేమమరయు టెల్ల చిత్రమయ్యె
నతనుమంత్రసిద్ధు లగుమహాపురుషుల, కగ్గసేయ సేమ మెట్లు గలుగు ? 14

ఉ. భావజరూప! నిన్నలరుబంతినగల్చినయంతనుండియున్
దావలమైనభూరిపరితాపమునన్ మునికన్య ఖిన్నయై
పూవులదండలన్ వలచుపూఁతలు సొమ్ములు భక్ష్యభోజ్యముల్
కావలెనంచుఁ గైకొనక గాసిలుచున్నది సూనశయ్యపై. 15

ఉ. ఆదినిబుష్పబాణరసనుంతిరుదంతము గ్రాఁచెనగ్గమై
యాదట నవ్వసంతకుసుమాకరముం బ్రతికూలమయ్యెఁ జం
ద్రోదయమంతకుం గడుముచున్నది రాజన్మృగాంక సేవచేఁ
బైదలిమేనుసౌఖ్యమునఁ బాటిలునో యనిమిమ్ము వేఁడెదన్. 16

క. ముదుసలులవ్వయుఁ దాతయు, వాదనువజునకుండు తీర్థయాత్రకు వెడలెన్

మదిరాస్యగొడలిబడలిక, యిదమిత్థమటంచుఁ దెలియ దెట్లో కొమ్మాఁదన్. 17

సీ. బింబోష్ఠిరాజకీరంబునొయ్యనఁ జూచి, చదురులాడఁగ నోడికొదుకుచుండు
నంభోజముఖిరాజహంసంబు వెనుకొన, వెలవెల్లఁబాఱుచు వెన్కఁద్రొక్కు
జలధరవేణిరాజమయూరమెదురెక్కఁ, బరిపరివిధముల భ్రమసిపాఱు
రమణనుత్పలగంధి రాజబింబముఁ జూచి, యాదర్శనంబోలమాసగొనును

తే. రాజపదముద్రితపదార్థరాజియెడల, భయముగొని యున్న యదిమిమ్ముఁ బరిభవించి
కానఁ నీయానయన్నృత మ్మగాదుసుమ్ము, రమ్మభయమిమ్ముకొమ్మకు రాజమౌళి! 18

వ. అనుచు మఱియుం గుపఠించి తన్నుం దోడ్కొని చన నుద్యోగించు ప్రియంవదవై యాత్మీయం బునకు మనంబున మెచ్చుచుఁ గామితార్థంబు సమకూడుటం బొడముకుతుకంబు మొగంబునందోఁపనీక పుయిలోటదక్కి రాజకంఠీరవుం డక్కలకంఠితో నిట్లనియె.

తే. ఏటునడిగ్రుక్కుమిక్కనకట్టులొంటి, నేనితాగానినొందుట కేమికతము?
యగునగును మేలుమేలుగ యాళికలికి, కలికితనుగంటి తెరగంటికలువకంటి! 20

తే. బాలసఖ్యం బకారణ ప్రహసనంబు, స్త్రీవివాద మసజ్జనసేవ చనవు
లేనిమురిపంబు రాగంబులేనిపొందు, కానిపనులం ద్రుబుధులనిక్కంబునూవె. 21

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. అలవసిష్ఠమహాముని నెమ్మెయిన్, గెలఁచుగాధిజు కాముని బాధలన్
మెలఁచికూడిన మేనకపట్టియై, చెలఁగు లేమకుఁ జేష్టలువింతలే. 22

క. సామోపక్షేపంబుగ, భూమీశ్వరతిలకుఁ డిట్లుపొరిఁబొరిఁబలుకన్
దామరసాననయానన, తామరసము ప్రేమరసముదలకొనఁబలికెన్. 23

ఆ. బాలముద్దరాలుపసిగాపుగసుగందు, కూనముద్దుగుమ్మగోలయబల
యీఅతాఅలాడ నెట్లునోరా డెనో, రామరామ! నిరపరాధసుమ్ము. 24

ఉ. ఆగమసమ్మతంబనుచు నాద్యులుపల్కుదురార్యులైనయ
భ్యాగతులెద్ది నేఁడిచఁదదర్థముసిద్ధిలఁజేయుటల్ మహా
భాగుఁడవీవు నీదయిన ప్రార్థితమున్ సమకూరుని త్తటిన్
రాగముతోడనచ్చటికిరమ్ముసపర్యలుగొమ్ముకొమ్మచేన్. 25

వ. ఇంకంగుతర్కకర్కశవాదంబులంబనిగొనదేమును బహువిధంబు లనుపచారంబు లాచరించితి మిద్దియునమ్ముద్దియ యతనుతాపంబునకుం బ్రతిపంబు గాదయ్యెనట్లగుట నతనుతాపంబనితోఁచుమున్న యది యదియును యనంతరన్యాయంబున భవద్దర్శనానంతర సంజాతంబగుట నవ్వెఁడఁగునకుం బునర్దర్శనం బొసంగి కనువేదుఱుదీర్చి యీరార్చునది దీననీసను నాచంద్రార్కంబుగాఁ గీర్తిపౌరుషంబులు నిలకొను నట్లగుట మద్వచన ప్రకారంబున శీఘ్రంబ యక్కన్యా సన్నిధానంబునకు రావలయునని సవ్యాజంబుగా సూచించిన నొడంబడి ప్రచ్ఛందవనీవాంబరాభరణంబుల నలంకృతుండై గూఢప్రకారంబున నిజస్కంధావారంబు వెలువడి. 26

సీ. ముఖపూర్ణశశియోగమున మించువలీలఁ, దగురత్నమకుటమాదలఁ దలిర్ప
హస్తాబ్జముల వ్రాలునళులనా నీలంపు, టుంగరంబులు వ్రేళ్ల నొఱపు నెఱప
గాత్రకాంచనయష్టి ఘనదీప్తిరింఛోళి, చెలువునఁ బచ్చనిచేలజీరఁ
జివురులఁ గెలుచుఁ దాల్చిన కెంపుజోడుల, కరణినం ఘ్రుల మోచికలుఁ గహింపఁ
తే. గంటకలితసరస్వతిఁ గౌఁగిలించు, నమరనదిభాతి నురమున హారమడర
నంగభవమంగళాకృతి నాశ్రమంబు, శీవిమైఁ జేరఁ దుష్యంతభూవిభుండు. 27
వ. ఇవ్విధంబున నాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి చనునవసరంబున. 28
సీ. పోఁగూడదీ దారి ఫుల్లహల్లకసార, కాసారసీసారకర్దమంబు
చనఁగూడదీ దారి సన్నాగళన్నాగ, పున్నాగభిన్నాగసన్నుతంబు
నొరఁగఁగూడదీ దారి నరసంకుమదపంక, పంకిలైణాంకోపలాంకితంబు
గమిఁగూడదీ దారి సునుగుంజదళిపుంజ, పంజరీకృతమంజువంజులంబు
తే. నాథ! యిదికప్పురంపుటనంటికోన, మహీప! యిదిగో స్తనీకాయమానసరణి
నృపకులాగ్రణి! యిదిమాలినీప్రవాహ, మధిప! యదె మాదుముశకుంతలావసథము. 29
వ. ఇవ్విధంబున సూచింపం బ్రియంవదావదనారవిందకందళదమందమకరందబిందుసందోహంబులఁ దుందిలహృదయహిందోళుండై యారాజపురందరుండు ముహుర్ముహురుల్లలన్మాలినీకల్లోలఘుమఘుమారావంబు మార్దంగికవిమర్దనపరిణర్దన్మర్దళనినదంబుగా, మధురమధురసప్రలుబ్ధముగ్ధమధుకరనికరఝంకారంబు శ్రుతిప్రకారంబుగాఁ గోకిలకలస్వనవితానంబు గానంబుగాఁ, జిత్రం బగువాదిత్రంబునకుం బాత్రంబులయి మాద్యన్మయూరకళత్రంబులు నర్తనంబుం బ్రవర్తింప, నిలింపకుటవిటపాంతరనిర్యత్సుధాసుధాకరకలాపంబు కరదీపికారూపంబయి నలుగెలంకులం గడలుకొను సంధ్యాతిమిరంబుల నెడగలుగం జడియుచు మలయానిలవలనవిలులితలవలీలవంగలుంగాదివివిధకుసుమకేసరపరాగపటలంబు మంగళాచారసముత్సారితపిష్టాతకంబుగాఁ, గూజద్భృకనికరకాకలీకలకలంబు పుణ్యాహఘోషంబుగా, మహోత్సవంబున శకుంతలాభవనంబుఁ బ్రవేశించునవసరంబునం బ్రియంవదాప్రేరితలై తత్పరిచారికాజనంబులు నీరాజనం బాచరించి, సప్రణయంబుగా నభ్యంతరంబునకుఁ దోడ్తెర నుచితపీఠంబునఁ గూర్చున్న యన్నరనాథు నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి, సఖీజనమధ్యంబున లజ్జావినమ్రముఖి యై యున్న యక్కన్యామణిం జూచి దుష్యంతమహీకాంతునితోఁ బ్రియంవద యిట్లనియె. 30
సీ. పనులసందడి నైనఁ బరులవీనులు సోఁకఁ, జేరలుంగిషలేని భీరుమధ్య
ప్రహసనంబున నైన బాహిరం బగునట్లు, పకపక నవ్వని పద్మగంధి
యాస్వాయమభ్యాగతార్చనంబున నైన, నలసితినని పువ్వారుఁబోణి
సతతంబు తన ప్రాణసఖులతో నైనను, భావంబు బయలు కొల్పని లతాంగి

తే. యూర్ధ్వరేతుని పెనుపున నోజగలిగి, యుభయకులమునుగనకీర్తినల్లసిల్లఁ
జేయఁగలసాధ్వియీశేమచిత్తవృత్తిఁ, దెలిసిపాలించుకొనుముధాత్రీకళత్ర! 31

వ. అని చిలుకవ్వ దళుకొత్త గూఢప్రకారంబుగా రాజునకు నక్కన్య నొప్పఁజెప్పి తక్కటి యనసూయాదులఁగనుసన్నలం గలిపికొని. 32

సీ. అదితికశ్యపులిప్పుడలివేణిమైకప్ప, వినిచూడఁదగునంచు వెడలెనొర్తు
మొన్ననాటితి మొక్క ముంతమామిడి మొక్కఁ, దోయమెత్తెదనంచుఁ దొలఁగెనొర్తు
చిలుకలేటికొదమబిత్తరపుఁజూపుల్కులు నేర్చి, పూరి మేపెదనంచుఁ బోయెనొర్తు
కలమంపుటెండువుల్ గవయంపుఁబండువుల్, చూచివచ్చెదనంచు జూచెఁగనొర్తు
లేఁతనివ్వరిదొంపులేటిపిల్లలకింపు, గాచియుండెదనంచుఁగదలెనొర్తు

తే. ధార్యమరపెదననితప్పదాఁటెనొర్తు, వైద్యుఁబిలిచెదనని జాఱువాఱెనొర్తు
మాయములుపన్ని యీలీలమహిపుమ్రోల, బాలనిడి పేలనరిగిరి ప్రాణసఖులు. 33

వ. ఇట్లు తన్నొక్కతెం డించి సఖీజనంబు నలుగెలఁకులం దలఁగిన నుజ్జాతంబులగు లజ్జాభయంబుల నజ్జలజముఖి స్పృహాలునిపజ్జ నేకతంబ నిలువఁజాలక. 34

చ. కులుకులెసంగ నబ్బురపు గుబ్బలు గుబ్బతిలంగ మేనిచా
యలు చిలుకంగఁ గౌనుసులియంగ మొగమ్ముఁ గ్రమ్మి చెమ్మటల్
జిలిబిలిపొంగఁ బొందళుకుఁ జేల మెఱుంగడరంగఁ గంకణా
వలిగలుగల్లనంగఁ బఱవంగ మకింనెలతాంగిసిగ్గునన్. 35

వ. ఇత్తెఱంగున నంతరంగంబునం దుఱంగలిగొను వెఱంగునం గుఱంగటం నిలువంజాలక నక్కురంగలోచన మెఱుంగుదీవియకరణి మణిస్తంభంబులనుఱుంగునకుఁ బరుంగు వాఱినం బవిత్రయమాత్రంబున నద్ధాత్రీకళత్రుం డక్కాంచనగాత్రిం దొట్టిచేపట్టి కవుంగిటికిందిగిచిన నెగిచి దిట్టతనంబున నిట్టట్టు గిసరుపఱిచి సురుచిరగతిం బఱచినం గలిననరులనఁ గ్రమ్ముఱ నమ్మురువంపు మొలకం బలుకరించుచుం గదిసి సన్నద్ధ్యంబగు నక్కన్యకామధ్యంబుఁ బిడికిటం గీలించి లాలించుచు నధరామృతం బాస్వాదింపం గమకింపం దమకింపక చంపకగంధి గంధసింధురం బాక్రమించినం జలియించుతీరు నకరిణీలలామంబుచాడ్పునం గాడ్పునం గదలుకదళికాండంబుకైవడిం గైవడి నెఱ గలుగం జడియుచు నొడంబడ నెలయించం బంచశరశరపరంపరాపరాభూతంబైన సుహృజ్జలజాతంబుతో ని ట్లనియె. 36

క. పలికీపలుకవుముద్దూ, ములికీ! యీ యంచగముల ముడిపంపుహాళా
హలికీపరిసరతరుసర, వలికీరార్భటికిడెందమలికీఁగలికీ! 37

సీ విరహపాథోరాశివెల్లిపిఁగఁదోడం, గనువరిఁ జేర్పుము నావభంగిఁ
గామాంధకారంబుభీమమైకొనలింనెఁ, గడతేర్పుముదీపకలికభాతి

మదనమాంద్యమున నెమ్మది బొదరాదయ్యెఁ, గావుము సంజీవకరణికరణి
నతనుతాపభరంబు మితిమీఱి సాగియుంచె, మనుపుము శర్కరాంభముల పగిది
తే. నతులతావకరూపరేఖానురాగ, రసరుచిరవిహారకలితజాగ్రన్మనోజ
భూతవేదన నింత యుపేక్షితివోడమె, యువతి! నీసూక్తిమంత్రమ్ము లొలయనిమ్ము. 38
సీ. మొనగుబ్బలెదఁ జేర్చి మోవితేనియలిచ్చి, ముచ్చటల్ దీర్పవే ముద్దుగుమ్మ!
కొసరువై పులకవ్వి కొనగోట దువ్వినా, తమివిస్తరింపవే తలిరుఁబోణి!
పొందిపాయఁగఁ బాసి పొలయల్కఁ జేసినా, బోధనల్ వినఁగదే పువ్వుఁబోణి!
మగచందమునఁ గల్కి మాయముల్ పల్కినా, మదికింపుఁ గూర్పవే మచ్చెకంటి!
తే. పరిపరివిధంబు రతులకేర్పడిన మేటి, యంగములకెల్లమనికిపట్టైన బోటి
విరులసింగాణిసురధాణివిజయధాటి, మేదినీస్థలిఁ గలుగునే నీదుసాటి. 39
వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప సాచిస్మితలసితంబుగా మొగంబు వాంచి యొక్కిం
చుక భావించి యక్కాంచనగాత్రి గోత్రాకళత్రునితో నిట్లనియె. 40
ఉ. అక్కట! తాతకశ్యపులయావరణంబునమున్నదానన
న్నిక్కటి నిట్లు సేకొనుటయే వివరంబిది యేటి గొండ్లి మీ
యక్కఱదీఱినం బిదప నాఱడిఁ ద్రోచెద రేల యేల నే
నెక్కడిదాననయ్యెద మహీవర నేవగ నర్థి వేఁడెదన్. 41
ఉ. వైశము కణ్వులింతకును వత్తురు వారలయానతిం గదుం
దాలిమిఁ బెండ్లియాడుము యథావిధి నంతకు నీకు నెమ్మదిన్
దాళిక లేకయుండిన హితమ్ముగ నేని యనుగ్రభార్యగా
నేలుము నన్ను నత్సుతునకిమ్ము మహీవలయమ్ము సమ్మతిన్. 42
సీ. అదితిమాయవ్వ కశ్యపుఁడు మాతాత సూ, తొలుత నాపలుకెల్ల దోఁచునొక్కొ?
తాతకశ్యపుల చిత్తము కంపమున సూ, దుర్వృత్తయని ప్రేమదొఱఁగునొక్కొ?
నాప్రాణసఖులచందమునమ్మురాదుసూ, సుబ్బుసుబ్బులమాటఁ జూతురొక్కొ?
యండిపొందినవారలా చాపరులుసూ, బాగుగా వనిబాహ్యపఱుతురొక్కొ!
తే. యహహ! రాజరాజన్యా జవంజవసుఖా, సక్తియుక్తి నోలిసాహసమున
సీమనోరథంబు నెఱవేర్తునేని యము, నవుల నెట్లు సైఁతు రార్యజనులు. 43
వ. అని యిట్లు బహుప్రకారంబులం బరిహరింపనమ్మించుఁబోణి నుపలాలించుచు
నిట్లనియె. 44
శా. కానిమ్మేనిను నమ్మినగ్రమహిషింగా సంతరింతున్ భవ
త్స్నానం బట్టుము గట్టుదున్ మనకుసాక్షుల్ వాసరంబుల్ నిశల్
భానుండున్ శశి పంచభూతములు దిగ్భాగంబులున్ గాలమున్
శ్రీనారాయణదేవుఁడుం గలఁడు శిక్షింపం గరక్షింపఁగన్. 45

వ. అని యమ్ముద్దియ నెట్టకేలకు నొడంబఱిచి సురుచిరాకల్పం బగుకిసలయతల్పంబునకుం దిగిచి. 46

శా. కాంచన్ గామినికామనీయము బలాత్కారంబునం గేలఁగీ
లించన్ వేనలి చెక్కు నొక్కఁ గడుబల్మిం గుబ్బపాలిండ్లనం
కించం గౌఁగిటఁ జెయ్యకుం దిగిచి సొక్కింపం గళాపైఖరిన్
గించి న్మధ్యఁ గరంచి యీసరణి భోగించెన్ విభుం డయ్యెడన్. 47

సీ. కొమ్మ! నీ నెఱికురుల్ కొదమతుమ్మెదలంచు, సోయగం బరుదారఁ జూచు నొకటఁ
గలికి! నీ కెమ్మోవి కండచక్కెర యంచు, గొడఁగి పానకమానఁ గోరు నొకట
నెలఁత! నీ చెక్కులు నిలువుటద్దములంచుఁ, దన మోము రహిఁ గాంచఁ దలఁచు నొకట
భామ! నీ పాలిండ్లు పసినిమ్మపండ్లంచు, నీటుగాఁ గొనగోట మీటు నొకటఁ
తే. గు[illegible]కులమిటారి! చిలుకలకొలికి వనుచుఁ, జెలఁగి తమిదీఱఁ గౌఁగిటఁ జేర్చు నొకట
బాల! నీలీలఁ గరఁగించి పార్థివుండు, హాళి నిష్టోపభోగంబు లందుచుండె. 48

వ. మఱియును. 49

సీ. కొసరి వాతెఱ నొక్కి కసుఁగందెనో యంచు, నిరతుఁడై ముంగేల నివిరి నివిరి
గోటగుబ్బలు మీటి నాటెనో యనుచుఁ దా, నార్తిచేఁ గుంకుమంబలఁదియలఁది
వెలయఁ బాన్పునఁ దార్చి విరులొత్తెనో యంచు, నగవుచే నురముపైఁ దిగిచి తిగిచి
తమిదీఱ భోగించి శ్రమ మయ్యెనో యంచు, వెఱపుచే పీనఁల్ విసరి విసరి
తే. సోయగముఁ గాంచి తిలకించి సొబగుమించి, ముకులు గొరలించి కెరలించి మదిఁ గరంచి
యలమనలు దీఱ లాలించి యామతించి, కలికి తొలికూటమి విభుండు తులకరించె. 50

సీ. తరసాఘున స్తన స్తబకాదయాశ్లేష, చలితబాలావక్త్రజలరుహంబు
పతికరవ్యతికరభ్రశ్యత్పునామాంధ, వనితానవాహకుంతనపటంబు
రమణసంక్రమణసంభ్రమవివర్తితయోషి, దఖిలాంగసంగిభూషారవంబు
పురుషాధిగమసుఖస్ఫురితాశ్రులనలస, న్ముగ్ధాముహుర్నేత్రముకుళనంబు
గీ. రభసవిలులితశయ్యోత్తరచ్ఛదంబు, పులకసులుకితపర్వణోత్ఫుల్లగల్ల
ముల్లలత్కేశపాశ మన్యోన్యరాగ, నిరతిశయ మయ్యె నవయువనిధువనంబు. 51

శా. ఆలోలాలక మాచలత్కుచభరం బాస్విన్నగల్లద్వయం
బాలీఢప్రియపాణిపల్లవనితంబాశ్లేష మామీలదు
న్మీలల్లోచన మాత్రపాభరదరస్మేరాననాంభోరుహం
బాలంబాభరణంబుగా నుపరతం బా లేమ సల్పెన్ ధృతిన్. 52

వ. ఇవ్విధంబున నాదంపతు లతులసంపదలం బొదలుచు నిద్రాపారవశ్యంబునం దనరు నవ సరంబున. 53

ఉ. తోయజవైరి మాసెరవిదూర్పుదెస న్జొన చేసెఁ జుక్కలుం
చాయలుదీసెఁ గైరవిణి సైకమునంగను మూసెఁ బద్మినీ
నాయికకుందువాసె రతినాథుఁడు వాలారఁ జేసెఁ గొక్కెరో
కోయనికోడి కూసెనలకోకిని శోకముడాసె నత్తఱిన్. 54

ఉ. పూవులతావులం దనరి పొందిక కందిక లియ్య శయ్యలం
దీపలనావలం బెనఁగి యింపు రహింప సతుల్ పతుల్ ధృతిన్
భావజకేళిఁ దేలి నెడఁ బబ్బిన చెమ్మటలారఁ దోరమై
వీవఁ దొడంగె నంగముల వేఁకువ తేఁకువఁ గమ్మతెమ్మెరల్. 55

ఉ. సారెలసత్సహస్రకరశాఖలతో నిముఁడుగ్రమూర్తియై
ఘోరతమమ్ములం దొరఁగఁ గోరిన మున్నడియై యనూరుఁడున్
ధీరతమీఱ నయ్యరుల తేకువ మాన్చెఁ బెలంచి యన్ మహా
శూరులఁ జేరుభీరులను జూపుదు రుద్ధతి యుద్ధతీవ్రులై. 56

వ. ఆసమయంబున. 57

ఉ. గాములమేటి లోకములకన్ను తమమ్ములమిత్తి యామినీ
భామతొలంగుబావ సెకవాఁకలగుండము చక్రవాకపు
న్నోములమెట్టపంట పదినూఱులచేతులజోదు పచ్చబా
బామొనచూపు తేరదొరభానుఁడు తూర్పునఁదోఁచె నత్తఱిన్. 58

క. ఆలోననతా మేల్కని, బాలారత్నంబు కూర్మిపతికౌఁగిటిలో
నాలీఢయగుటఁ గదలక, మేలమ్మున నుండె విభుఁడు మేల్కనుననుచున్. 59

వ. తదనంతరంబ మేల్కాంచినపతిం గాంచి సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబుల కెఱఁగి తదనుజ్ఞాత యై. 60

శా. పీఠంబాఁజవనవితోఁ గటినటద్వేణీలలామంబుతో
వాడుందేఱునపుష్పమాలికలతో వ్యత్యస్తహారాళితో
వ్రీడానమ్రముఖంబుతోఁ శ్రమజలావిద్ధాంగరాగంబుతోఁ
గ్రీడాతల్పము డిగ్గబాల సురతక్లేశావశాంగియై. 61

వ. ఆసమయంబున. 62

శా. తానుం బానుపు డిగ్గి యగ్గలిక సద్ధాత్రీకళత్రుండు స
న్స్నానానూనకటాక్షవీక్షణములన్ మన్నించుచున్ బ్రీతుఁడై
చానం గౌఁగిటిలోనికిం దిగిచి విశ్వాసంబుతో నిట్లనెన్
మానం బేటికి ముద్దుగుమ్మ! పిలపిమ్మా సమ్మతిన్ వీటికిన్. 63

తే. అనుచుగవనోన్ముఖుండైన యధిపుమోము, రాచసిరికన్ను రెప్పక చూచిచూచి
ప్రాణనాయక! నన్ను నేఁ బాయఁజాలఁ, దోడకొనిపొమ్ము నన్ను నీతోడ నిమ్మి. 64

మ. అనుచుం గుత్తుకదొట్టుచేఁ బలుకుతో నాకుంచితాంగంబుతోఁ
గనుదోయి న్నిలుకొన్న బాష్పములతో గాటంపునిట్టూర్పుతో
జనితస్వేదకపోలపాలికలతో జవ్వాడుమధ్యంబుతో
వనితారత్నము వెన్నడిన్నడువ దేవన్ భూవిభుం డిట్లనున్. 65

క. కొమ్మా! యిచ్చోటనె నెల, కొమ్మా నెచ్చెలులఁ గలసి కొమ్మా నెఱిచే
గొమ్మా కులపతి యనుమతిఁ, గొమ్మా నాసేఁకుమరసి కొమ్మా పిదపన్. 66

ఆ. అజ్జమీఁది పదచి యయ్యయో! దీనికి, నన్నె వెట్టినట్లు పంచనమున
వచ్చెదేని గారవమ్మున నినుఁ జూడఁ, గానకలుగుమా నిమానసమున. 67

క. కోపించుం గ్రక్కున నా, క్షేపింతున్ గానమౌని చిత్తము కూర్తిన్
రూపించిన గరమాదటఁ, బ్రాపింపుము హితులఁ బనుతుఁ బద్మదళాక్షీ! 68

వ. అని బహుప్రకారంబుల నొడంబఱిచి గాఢాలింగనం బాచరించి యక్కాంతాలలామంబు సప్రేమంబుగా వీడుకొలుపం బ్రీతుండై యక్రమంబున నయ్యాశ్రమంబు వెలువడి బలుపడిం బయనంబు సాటించి చతురచతురంగసేనాపరివృతుం డై హస్తిపురంబుఁ బ్రవేశించి యథాపూర్వకంబుగా రాజ్యంబుఁ బాలించుచుండె నంత నిక్కడ శకుంతలావధూటియు సవ్రీడంబుగా సఖులకుం బొడసూపి యథోచితవర్తనంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నాత్మగతంబున. 69

సీ. నచ్చెఁబో కణ్వసేవాకుతూహలమునఁ, బొదలవాటునవరాజుఁ బొంచ నేల?
పొంచెఁబో చిలుకను బూబంతినై వేయఁ, బెప్పి యవ్విభుఁ డిమ్ముఁ బవుల నేల?
తవిలెఁబో యదినిమిత్తము చేసి యిదియుంను, భావజుష్టంబుగాఁ బలుక నేల?
పలికెఁబో తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ గొనకనే, జగతీశ్వరుని కూర్మి సలుప నేల!
తే. చలిపితనిబో నృపాలుఁ డుసంయమీంద్రు, నాజ్ఞఁ గొని నన్నుఁ దోడ్కొని కరుగ నేల!
తలఁచిన తలంపె దైవంబుఁ దలఁ చెనొకట! యెట్లుగానున్నదో కో మీఁద నీశ్వరాజ్ఞ? 70

క. ఆమునికులసోముని తో, నేమని వివరింతు మఱి యనిది వివరింపన్
గామిని పరగామిని కోయఁ, గామిని జంబను మఁ గవలి గర్హించునొకో! 71

వ. అని యిత్తెఱంగున విచారడోలాయత్తం బగు చిత్తంబుతో నిస్తుత్తకాశనితత్తఱంబునం పెలయొత్తి తన యగ్రభాగంబున. 72

సీ. పరమార్థతత్త్వానుభవము వక్కాణించు, సమధిక బ్రహ్మవర్చసము వాని
కైవల్యవాంఛానుకలనంబు వివరించు, వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయంబు వాని
వెలిచూడ్కిలో లక్ష్యవాలఁ తిబాహిరముగా, మునుకొన్న శాంభవీముద్ర వాని
వేదముల్ మూర్తీభవించు మేదలపించు, సముచితాధ్యయనఘోషంబు వాని
తే. హుతహుతాశనతేజుఁడై యొప్పువాని, హరిచర్మాధికృతపుంభావమైనవాని
నాశ్రమాభిముఖంబుగా నరుగుదెంచు, తాతఁ గాశ్యపుఁ బొడగాంచఁ దెలియఁ బోఁడి. 73

వ. ఇవ్విధంబునం బోడగాంచి భయలజ్జాసంభ్రమంబులం దొట్రుపడుచు నభ్యుత్థానం బాచ
రించి. 74

సీ. ప్రమదాశ్రుజలముచేఁ దెమలు కాటుకజీర, తులుకుఁ జెక్కుల జాఱుకురులు గ్రమ్మ
మవ్వంపుమొలకచెమ్మటల నెన్నుదుటిపై, బోరలు పాపటము త్తెసరులు దాఁప
మురిపంబు గులుకు పల్లొనల వాతెరఁ జిందు, కెంపుముక్కఱ నాయకికురుపఱుపఁ
గలుకైన నెలకూనగములఁ బేరురముపై, రమణీయచంద్రహారములు మునుప
తే. నిదురవేగింపుఁ గన్కెంపుసవములంపు, మొలకసిగ్గున నగపడు మొగపుదిగువ
నొడలిబడలిక గరువంపునడలు దాఁపఁ, దండ్రికెదురేగి మ్రొక్కెన త్తలిరుఁబోణి. 75

క. మ్రొక్కిన గాదిలిపట్టిన్, మక్కువ వదలుకొ త్తఁజూచి నూనిమునముని
జొక్కమగు దివ్యదృష్టిం, గ్రక్కున భావించి తెలిసె గత మున్నఁడై. 76

వ. ఇవ్విధంబున నదివ్యజ్ఞానంబునం గూఁతుం దుష్యంతుండు గాంధర్వవివాహంబునం
బరిగ్రహించుట యుఁ, గన్యామణికిఁ దన్మూలంబున గర్భప్రాప్తియుం గాఁగలసంపల్లా
భంబునుం దెలిసి కృతకృత్యుండై కరుణార్ద్రకటాక్షవీక్షణంబులం దక్షిణంబ
యయ్యుభయానభయానకరసంబువాపి మధురాలాపంబుల నుపలాలించుచు ని ట్లనియె.

శా. అల్లుండయ్యె మహామహుండయిన దుష్యంతుండు ధాత్రీతలం
బెల్లం దాలుచుచక్రవర్తిసుతుఁడై యిప్పాటనీకుక్షిరా
జిల్లెన్ సద్గోరసానివై తివిజళీ! చిన్నారిపొన్నారినా
తల్లీ! ధన్యతఁగంటి నీవలనఁ నాదౌహిత్రలాభంబునన్. 73

వ. అనుచు నాశీర్వచనపూర్వకంబుగా నక్కన్యామణిం దేర్చి సంబోధనం బాచరించి
ప్రియంవదాదిసఖీలలామంబులం బిలిచి యివ్వరారోహ దౌహృదవతి యగుట నెద్దే
నియువాంఛింపం దొరకొని మార్గ్యంబున వాక్రువ్వంజాలకుండుం గావున మనోరథంబరసి
సమకూర్చునది యని యాదేశించి యథానుగుణంబుగా వర్తింపం గూఁతు నాజ్ఞాపించి
తాను ను యథోచితవర్తనంబునం దనరుచుండెన య్యవసరంబున. 79

తే. పౌరవాన్వయమున కాదికారణంబు, కణ్వదౌహిత్రలాభైకకల్పభూజ
మాళిజనదర్శనోత్సవమల శకుంత, లాయువతి దాల్చె దౌహృదలక్షణంబు. 80

సీ. కలలపోషణసుధాకలశముద్రలరీతి, నలినాక్షిచను మొనల్ నలుపులయ్యె
మనుపనాదార గాంచుమధ్యలోకము భాతి, వెలఁదుకమధ్యంబు విస్తరించె
గర్భార్భకుని యూర్పుగాడ్పు తోడ్పడినట్లు, హ్రీమతీమణి యూర్పు లినుమడించె
నత్యజవయనిర్వ్యడహితావళులమాడ్కి, లలితాంగివళులు పేలవములయ్యె
తే. జఠరపిఠరాంతరాళకాసారసార, సంపదంసలహంసప్రచారచారు
తరతనుభవానుభావంబు తనరు లీల, నరయ నవయంగఁ జెలియానవములసమయ్యె. 81

తే. పంచభూతగుణంబులపట్టుఁ గొన్న, భూరిరసవర్గములకెల్లఁ బుట్టినిల్లు

అనిరపారసమాత్మజాండరయుఁ దలఁచి, మన్ననాచవి గాంచె నమ్మధురవాణి. 82

సీ. శరభశార్దూలాదిసత్త్వంబులను బట్టి, ధీరధోరణి నిరోధింపఁ గోరు
శైలంబు శైలంబు లీలతో నిరుగేల, నిడి తాళగతుల వాయింపఁ గోరు
నుద్భటప్రతిభటవ్యూహంబుపైఁ గిట్టి, యస్త్రశస్త్రములను నాటాడఁ గోరు
నిర్ధారుణీచక్రమేకచక్రంబుగా, నింపుసొంపారఁ బాలింపఁ గోరు

తే. వాజపేయాధ్వరశతంబు వరుసఁ జేసి, యీప్సితార్థంబు ద్విజకోటి కీయఁగఁ గోరు
నార్యవార్యమనస్థైర్యధైర్యశౌర్య, దుర్భరార్భకనిర్భరగర్భయుక్తి. 83

వ. ఇట్లు సంవత్సరత్రితయంబు గడచనునవసరంబున. 84

క. ప్రాంచత్తుంగస్థగ్రహ, పంచకమై యుల్లసిల్లు పటులగ్నమునన్
గాంచనగాత్రి తనూభవుఁ, గాంచెన్ భరతున్ భుజోపగతలాభరతున్. 85

మ. వసుధాచక్రమవక్రమై విలసిలెన్ వార్ధుల్ చెలంగెన్ నదీ
విసరం బచ్ఛపయఃప్రవాహములఁ బర్వెన్ దారకానాథుఁ డు
ల్లసితుండై తనరారె దేవగణికాలాస్యంబు మీఱెన్ దెసల్
వెస రాణించె శకుంతలాతనయునావిర్భావకాలంబునన్. 86

వ. తదనంతరంబ యక్కుమారుండు తాతవలనం జాతకర్మాదిసంస్కారసంస్కృతుండై పెరుగుచు. 87

సీ. ఆకాశకూలంకషాకాశవనవాటి, నుదయించుబాహులతేయునివిధమున
క్షీరపారావారభూరివీచిమతల్లిఁ, గనుపట్టు నవసుధాకరునికరణి
వాసవాశానధూవరగర్భసరణంబు, గడచి రాణించు భాస్కరునికరణి
నిగమాగమాచారనిర్మితాధ్వరవేదిఁ, దులకించు వీతిహోత్రునివిధమున

గీ. గుహ వెడలి మీఱు సింగంపుఁగొదమపగిది, గనిఁ బొడమి చేర్చు బలమానికంబుమాడ్కి
పర్ణశాలాతిగఫలకవికీర్ణమార్గ, కుంతలుండై తనర్చె శాకుంతలుండు. 88

సీ. సరసాచ్ఛటీమేటిశరభసాళువకోటి, పరభయంకరధాటిఁ బరిభవించుఁ
గుంచితోరుకపోణినొంచిదక్షిణపాణిఁ, బంచాననశ్రేణిఁ గొంచెపఱుచు
వారణంబులఁ గిట్టి పోరి తొండముఁ బట్టి, భూరుహమ్ములఁ గట్టి కేరుచుండుఁ
జండవై ఖరిమీఱి కొండగోయలఁ దూఱి, గండకమ్ములఁ జేరి బెండుపఱుచు

గీ. రురుతరక్షుసృగాలశార్దూలకోల, ముఖముఖరదుష్టసత్త్వసమూహమూహ
మోహరింపఁగఁ బెగవాటిసాహసమున, డిందుపఱుచు శకుంతలానందనుండు. 89

వ. ఇవ్విధంబున నిసర్గబలానర్గళభుజార్గళుండై దుర్గంబులగు కాంతారమార్గంబులం గ్రుమ్మరు మహాసత్త్వంబులను దుష్టసత్త్వంబులం బట్టి యక్రమంబున నాశ్రమతరులం గట్టిపట్టు పఱుచు శకుంతలపట్టిం జూచి వాచంయము లాశ్చర్యచర్యుండగు నీశౌర్యధుర్యుండు

సర్వదమనుండను నామంబునం బ్రఖ్యాతుండయ్యె నమ్ముని దీవించినం గాంచి కణ్వమహా
ముని ప్రహృష్టాంతరంగుఁడయ్యె నిట్లు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుండగు కుమారుం
జూచి తనయోగక్షేమం బారయు నెడఁ బ్రమత్తుండై యున్న నృపసత్తమువృత్తంబు
నకు విచారడోలాయత్తంబగు చిత్తంబుతో నత్తమిల్లి వేగుతటి మేల్కాంచి ప్రియం
వదతో శకుంతల యిట్లనియె. 90

సీ. విరులపానుపుమీఁదఁ బొరలుచుండెడు వేళ, వరదుఁడై నాథుండు వచ్చినట్లు
నాథుఁడు రాఁ జూచి నగుచు దిగ్గన లేచి, యెదురేగి పదముల కెరఁగినట్లు
పాదపద్మములపైఁ బడిన మెల్లన నెత్తి, గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చుకొనినయట్లు
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చికొని సంభ్రమించుచు, హాయలుగాఁ బాన్పుపై నునిచినట్లు
తే. హాయలుగాఁ బాన్పుమీఁద నన్నునిచి నునిచి, మురులు గెరలించి లాలించి మదిఁ గరంచి
యతులగతుల సురతుల నలరినట్లు, మేలుకల గంటి నంతట మేలుకొంటి. 91

శా. లేమా! లేమర లేమకల్పకవిరాలిం దూలి సోమాన్వయో
ద్దాముల్ గోముగ నాముకొంటి నటవే తానై హితాలాపముల్
ప్రేమం గోమలకోమలాక్షరముగాఁ బెక్కాడి సోకింపఁగ
క్రామింగామిని కామినీమనసిజున్ గైకొంటి నాకౌఁగిటన్. 92

ఆ. ఉరులు మరులుకొల్పి యూరించి యూరించి, కానిపోని బూటకములఁ దేమలి
కలసి మెలసి తాను గాని వానివితాన, రాజరాజు మరల రాఁడు నేఁడు. 93

మ. తలిదండ్రుల్ దొలుదొల్తఁ గూఁతు నను నుద్వాహంబు గావింపగాఁ
దలఁపుల్ పుట్టినవీర్యశౌర్యగుణవిద్యాసంపదాచారపు
ష్కలమూర్తిన్ వరుఁ గూర్చు రత్తఱి గుణన్ గావయ్యె నా దైవ మెం
డిలియె వ్వారలనొవ్వ నాడుదు వధూటీ! నిక్క మూహింపుమా. 94

క. పంపుదు హితులన్నిను రా, వింపుమనినఁ జప్పుఁబలికి విభుఁడత్తఱిఁ గూ
హింపక పోరినన్నుం గా, రింపం దొరఁకొని యొకమురరీతి వనీతిన్. 95

వ. అని యివ్విధంబున గజ్జలఝుళఝుళంబు లగు బాష్పజలంబులు కుచలికుచంబులం జాఱం
జారుముఖి ముఖంబు వాంచి విన్ననై వెచ్చనూర్చుచున్నం జూచి ప్రియంవదనయంబొం
వనూనయించి కొండొకయవసరంబునం గాశ్యపుల కకోమలి మనోభావంబు విన్న
వించుటయు. 96

తే. కాంతు నానన మెప్పుడు గాంతు ననుచుఁ, గోరికలు గూరు గాదిలి కూఁతుఁ జూచి
యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుఁడైన, భరతు నిరతశయోత్సాహభరితుఁ జూచి. 97

వ. తదనంతరంబ యమ్మహాత్ముండు డనదేవియగు గౌతమిం జేరం బిలిచి గారవంబున శకుంత
లావధూటిం బిలువం బనిచి సన్నిధిం గూర్చున్న తనయ నుద్దేశించి తనపత్నితో నిట్లనియె.

క. పెనిచితిమి పెద్దఁజేసితి, మనుకూలుఁడుభర్తగలిగె నాత్మజుఁడోదవెన్
దనయామణికత్తింటికిఁ, బనుపకయుట్లునుచు టేమిభావ్యముసాధ్వీ! 99

క. తనుపందగువస్త్రసముల, మనుపంపగుభూషణములనునుతికూతుం
బనుపందగుసత్తింటికి, ననుపంపఁగుదగుసహాయమాత్మజకోడన్. 100

వ. అనుచుం దనదేవి నొడంబఱిచి తత్తదనుకూలంబులగువస్తుజాలంబులం దత్తఱంబ సంఘటించి యాశ్రమనివాసులగుభూసురులకు సంతర్పణంబు గావించి మనుమనిం గూఁతునలంకరించుటకుం బ్రియంవదాదులంబనిచిన వారలక్ష్మీ రవాణిం జీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబులం గై సేసి భరతుం గాంచనాభరణవిస్ఫురితుం గావించి గౌతమియుం దారు నచ్చెడియం గణ్వులసన్నిధికిం దోడితెచ్చిన నచ్చెలువయు జననియు పునం దనచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి సన్నిధిని సప్రిడంబుగానిలిచి యున్నంజూచి తద్వియోగవ్యథావిధురహృదయుండై యమ్మునివరుం డిట్లనియె. 101

చ. కనుఁగవబాష్పపూరములు గ్రమ్మెడుగద్గదకంఠిక మ్మెయెలుం
గనువునరాదునూహృదయమూకులనుయ్యెడు మేను మ్రాన్పడుం
బెనిచినవానికింతవగఁ బిమ్మటిగ్రమ్మెడుకన్న వారలుం
దనయనుబంపలేకపరితాపభరంబున నెట్లునై రెఁతురో. 102

తే. అనుచు వెతనొందుజనకునియానవంబుఁ, జూచియడలూర భాషించెసుందరాంగి
బాఁతిమైతాఁజపెట్టినపావకంబు, మీనంజనఁబైపయివిసరిన్ట్లు. 103

సీ. బలిపుష్టములబారితోలఁగించి మనుమనీ, కోకిలార్భము తేజుకొనినతీరు
పిన్నసాటనుగోలెఁ బెనుపఁజూలైనయీ, హరిణిబాలింతరాలైనమేలు
నోనాటములుదీసిమానుమందిడినయీ, నెమలినోగంటిమానినవిధంబు
నేనాడుకాలూని మూనఁ బెంపైనయీ, చెంగల్వకొలనుపూచినతెఱంగు

తే. అయ్య! మనశార్ఙ్గరవునిచేనైనచిత్ర, భానుచేనైనశృంగిచేనైనఁగ్రోధి
చేనయినఁజెప్పిపనుపుముచెప్పిపనుప, వేనివేయేలనీకునాయానసుమ్ము. 104

సీ. తోయంబుగామీకుఁదోయమెత్తకకాని, తోయంబుఁద్రావదీతోయజాక్షి
చివురెత్తువేడ్కమైచివురుగైసేయుమీ, చివురందఁగోందీచివురుఁబోణి
కుసుమాపచితినవ్యకుసుమంబకానిమీ, కుసుమంబుఁగోయదీకుసుమగాత్రి
ఫలదానములకైనఫలియించియున్నమీ, ఫలమంటదీమహోత్పలసుగంధి

తే. యట్లుమిముఁబ్రోదిలాలించియరయుచున్న, మంకేకుంతలననదునమారుతోడ
నత్తవారింటికేగెడునాదరమున, నాజ్ఞయీఁదగుననభూరుహంబులార! 105

వ. అనుచు వనతరునికరంబుఁగనుంగొని శకుంతలతో నమ్మహాముని యిట్లనియె. 106

మ. కలికీ! యత్తలునీవు వోవు టెఱుఁగుం గాఁబోలునిప్పాటని
కృలరంభాతరువుల్ సుడింబడివడింగంపించెవ్యోతీస్ప్రలతల్

తలవాంచె న్నటిచూతజాతములు చింతం బల్లవశ్రేణినా
చ్చిలునీహారము పేరనశ్రువులు గార్చెం గంటి వేకోమలీ ! 107

వ. అనుచు నిత్తెఱంగునం జనకుండునుం గుమారియు నొండొరుల నెడంబాయంజాలని నెనరునం బరస్పరసల్లాపంబులం గాలయాపనంబు సేయుం జూచి శార్ఙ్గరవప్రముఖులగు శిష్యు లక్కాశ్యపులం గాంచి తత్త్వజ్ఞానసంపన్ను లగు మీరలివ్విధంబున విపన్నభావంబునొందిన నియ్యిందుముఖి డెందంబున మఱియునుం గుందుచున్నయది యదియునుంగాక ప్రయాణముహూర్తంబు సన్నిహితంబై యుండెం గావున ధైర్యం బవలంబించి యిక్కాంచనగాత్రికి హితంబుపదేశించి సత్వరంబుగాఁ బనుప నవధరించునది యని విన్నవించినం గొండొకసేవవేఱి యమ్మునికులశ్రేష్ఠుండు వనితాజనమూర్ధన్య యగు నక్కన్య నీక్షించి యి ట్లనియె. 108

మ. గురుశుశ్రూషలు సేయుమీ సవతులం గూర్మి న్విలోకింపుమీ
పరివారమ్ములఁ బ్రోవుమీ సిరులగర్వస్ఫూర్తిఁ గైకోకుమీ
పురుషుం దూఱకుమీ సతుల్ నడచు నేర్పుల్ నీకు సూచించితిన్
దరుణీ లోకమతల్లి చేకొనవె మాతల్లీ మదీయోక్తులన్. 109

వ. అని సముచితప్రకారంబునం గూఁతునకు హితోపదేశంబు చేసి మనుమనిం గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చి మూర్ధాఘ్రాణం బాచరించి యథోచితంబుగా వీడుకొలిపి శార్ఙ్గరవప్రముఖుల సహాయంబుగాఁ బనిచి తానునుం గౌతమియుం గొండొకదవ్వనిపి ప్రఫుల్లహల్లకకల్హారసముల్లసితసౌరభసమీరవిహారం బగు నొక్కకాసారతీరంబున నిలిచినం గాంచి శకుంతలయు భరతుండునుం బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి సంప్రీతు లగు జననీజనకులచేతం గ్రమ్మఱ ననుజ్ఞాతులై కతిపయప్రయాణంబులం జని చని గగనకూలంకషాభరణంబు లగు ప్రతప్తకార్తస్వరభాస్వరవరణంబులను, కనత్కనకఖచితకాశ్మీరహీరరశ్మిచ్ఛటాసనాథంబు లగు సౌధంబులను, విద్రుమలతావితానమానితజాలకంబు లగు గోపురాట్టాలకంబులను, మదకలస్తంబేరమగమనాగమనదుర్గంబు లగు రాజమార్గంబులను, నానావిధభవ్యద్రవ్యసన్నివేశంబు లగు విపణిదేశంబులను, నయనాభిరామంబై యున్న యక్కరినగరంబుఁ బ్రవేశించి యరుగుచున్న యక్కాంచనగాత్రిం గాంచి యద్భుతరసావేశంబున నప్పౌరపురంధ్రీనికరంబు తమలోన. 110

సీ. నెలనాటిలేటిపిల్లలకుఁ జూడ్కు లుదిద్దు, కలికిబిత్తరపుఁగన్నులబెడంగు
ననలెత్తుపవడంబునకుఁ గెంపురహి నింపు, తెఱవమవ్వంపువాతెఱతెఱంగు
నిద్దంపుటద్దంపునివురుదీర్పఁగ నేర్చు, కులుకుమిటారిచెక్కుల మెఱుంగు
నిసువురేఁడనిమేనికిఁ గళల్ దులకించు, లలనాలలామఫాలమ్ము సొబగు

తే. పసిఁడికినివన్నియలువెట్టుభామమేను, చదలునకుసత్పథంబూనుచానకాను
శ్రీకినవకంబునాటించుచెలియవీను, లహహ జగదేకమోహనం బతివసొబగు. 111

వ. వెండియు. 112

సీ. నెఱనీటుగలవాఁడు నిద్దంపుటద్దంపు, డంబూనుగల్లద్వయంబువాఁడు
మాఁడఁజక్కనివాఁడు సురరాజకరిరాజ, కరిరాజదురుదోర్యుగంబువాఁడు
కలికిచూపులవాఁడు చెలువంపుబలుకెంపు, లలినింపునధరపల్లవమువాఁడు
మొలకనవ్వులవాఁడు మురిపెంపుసిరిపెంపు, మురివింపఁ గులుకు నెమ్మొగమువాఁడు
తే. హొయలుగలవాఁడు వెడలుపుటురమువాఁడు, సమధిగతచక్రవర్తిచిహ్నములవాఁడు
హావణిమారటదుష్యంతుఁడనఁగఁజాలు, బాలుఁడీబాలికామణిబాలుఁడెట్లో. 113

శా. ఈలీలావతిదేవిగాఁగొనుజనుండేధన్యమూర్ధన్యుఁడో
రోలంబాలక బాలకుండుమునిపుత్రుల్ వెంటరానొంటిరా
వైళంబేమొకొతల్లియుంజనకుఁ డివ్వామాక్షికెవ్వారలో
వాలాయంబుగవచ్చుచున్నయదియవ్వాల్గంటినింగంటిరే. 114

మ. అనుచుంబౌరులుబారులైనిలిచియయ్యబ్జాక్షినీక్షింపన
వ్వనితారత్నముగాంచెఁగాంచనమణిద్వారస్ఫురద్గోపుర
స్థనదాభీలగభీరభేరిపటహధ్వానప్రతిధ్వానవ
ద్ఘనినాదంబగురాజసౌధమువియద్విస్తారసంరోధమున్. 115

వ. ఇవ్విధంబున శకుంతలరాజమందిరద్వారంబు సొచ్చి యచ్చో విచిత్రరత్నప్రభారమ్యంబు లగుహర్మ్యంబులం గనుంగొనుచుఁ గక్ష్యాంతరంబులుగడచి యొక్కయెడ విరచితకాంచనపాంచాలికాసంచయోదంచితంబులును, బ్రకటముకురనికురుంబవిడంబితప్రతిబింబశోభాభిరామంబులును, గనత్కనకఖచితమణిప్రభాపటలజటిలంబులు నగువిచిత్రభిత్తిఫలకంబులవలనను సుసంభృతశాతకుంభస్తంభసంభావితవితానంబులవలనను నత్యంతరమణీయంబు నతివిశాలంబును నగుసభాభవనంబునందు వేదవేదాంగవిత్తము లగుభూసురోత్తములును, దర్కమీమాంసాదిశాస్త్రప్రసంగధోరణీపరిణతప్రశంసు లగువిద్వాంసులును, గావ్యనాటకాలంకారనైపుణీనిస్తంద్రు లగుకవీంద్రులును, భాగ్యోదయనిశాంతు లగుసామంతులును, నిజభుజార్గళానర్గళశైఖరీసముద్భటు లగువీరభటులును, మొదలగునుచితపరివారంబు పరివేష్టింపం గనకకంకణకింకిణీఝణత్క్రియాసంకులంబ గాఁ బంకజముఖు లిరుగెలంకుల వింజామరమ్ములు వీవ సమున్నతరత్నసింహాసనమ్ముననాసీనుండై యున్నయన్నరేంద్రునిం జూచి భయలజ్జాకలంకితస్వాంతయై యాత్మగతంబున. 116

ఉ. ఈమహనీయమూర్తిసభకేగితిఁ జేరఁగవచ్చుఁ జేరి నే
నేమనిపల్కఁ దానజనులెల్లనునవ్వఁగఁ బూర్వవృత్తమీ

ధీమణితోఁ బచించుటకు దీమసమెయ్యది యెట్టులైన నా
హా! మదిఁగట్టువాపడఁ దలంచొకదానిఁ గనన్ దలంపరే. 117
ఉ. ఇత్తతి మానియే కతమయే విభుఁ జూడఁదలంతు నేనిప
త్యుత్తమరత్నశోభితసమున్నతసౌధములన్వసించుమ
ద్వృత్తమెఱుంగఁజేయుటకు నేరి నెఱుంగ నిఁకేమి సేయుదున్
గ్రొత్తలఁ జేరనిత్తురె సరోజముఖుల్ గలరెంద ఱేనియున్. 118
క. తనలోనని తెఱంగున, వనితవితర్కించి యిపుడు వసుధాధిపునె
మ్మనమునఁ గలతెఱఁ గెఱిఁగెద, నని క్రమ్మఱ నాత్మనిశ్చయము వదలుకొత్తన్. 119
తే. మృదులపవనలీలను వపించిగదలిపోవు, పొడవుదలకొత్తమెల్లన నడుగులిడుచుఁ
జనవిభుని చెంతమణిమయస్తంభమొకటి, తనకునచాటుగా నిల్చెఁ దలిరుఁబోణి. 120
వ. అయ్యవసగంబున. 121
సీ. కనుదోయిగాదిది క్రమ్మతుమ్మెదగఱుల్, దొరలకుండిన తమ్మివిరులు గాని
మేనుగాదిది మధుశ్రీనూనఁ గోయిల, దగరఁగానని మ్రానిచిగురు గాని
మోముగాదిది కళాధామమైయేనాఁడుఁ, బామెఱుంగని చందమామ గాని
కెమ్మోవిగాదిది పమ్మినరాచిల్కఁ, బిండుగానని దొండపండు గాని
తే. చెక్కులివిగావు నిద్దంపుఁ జికిలినొప్పి, తద్దయును సంగుమించుటద్దములు గాని
దివ్యమోహిని యిటకు నేతేరనోపు, ననుచునీక్షించె నటి సభ్యవ్రజంబు. 122
క. అపుడొకపరి క్రేఁగంటన్, నృపమణి తనుఁ జూచి చూడనివిధంబునఁదా
విపరీతస్థితినుండినఁ, జపలేక్షణ డెందమందు సందియమందెన్. 123
వ. మఱియు నాత్మగతంబున. 124
తే. అకటకటా! చూచిచూడనియటులుపేక్ష, చేయుచున్నాఁడెఱుంగకయో గాయెఱింగి
యోయెఱుంగనటంచులో నొదవుశంక, రాజబింబాస్యయమ్మహారాజుఁ జూచి. 125
మ. జగతీవల్లభ! నన్నెఱుంగవె? గజాశ్వస్యందనశ్రేణితో
మృగయాసంగతి నేగుదెంచి పృతనోర్మివ్రాతముండించి యొం
టిగఁ గణ్వాశ్రమభూమిఁ జొచ్చితమిఁ జూడ్కిం జేరి గాంధర్వమిం
పుగ వర్ణించుచు నన్వరింపవె? నభోభూదేవతల్ సాక్షిగన్. 126
మ. అపుడేకాంత విలసత్కటాక్షలలితాస్యశ్రీవిలాసంబుతోఁ
గృపమీఱన్ ననుఁ జూచి వేగఁదగు వారింబంతు నీవస్మదీ
యపురీరత్నవిచిత్రహర్మ్యములను ద్యల్లీలఁ గ్రీడింపర
మ్ము పయోజాక్షి! మదగ్రపత్నివనిసమ్మోదంబునం బల్కవే? 127
క. నేఁటికి నెవ్వరిఁ బనుపక, నాఁటివచోరచనమనగు వాటకనన్న
వ్వోటనె నిలిపితి సుయశా, పాటవమున నెసఁగు భూమిపతికిది తగునే. 128

క. ఆపలుకులుదుష్యంత, క్ష్మాపాలుఁడువినిహసించిజలజదళాక్షీ !
నీపాడయెఱుఁగనమరిమరి, వాపోవకపొమ్ముమున్నువచ్చినత్రోవన్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. బాలుఁడుతనబాలుండని, బాలామణితనదుధర్మపత్నియనిమహీ
పాలుండెఱిఁగియునెఱుఁగని, వైళంబునఁబలికెలోకవాదచలితుఁడై. 131

వ. ఇవ్విధంబున నారాజముఖి యమ్మహారాజుపలుకుననాదరవచనంబులకు నుల్లంబుజల్లన వెల్లనై వెచ్చనూర్చుచు మున్నీరై తోరంగుకన్నీరుపయ్యెదచెఱంగున నొత్తుచుఁ గటాక్షవీక్షణంబున నారాజునుపలక్షించి మహారాజా ! నీవేలయెఱుంగవెఱింగియునేన కాని యన్యులెఱుంగరని తప్పంద్రోచెదవు ధార్మికులగుమహాపురుషులకు నిట్టిదుర్వృత్తంబు యుక్తంబగునె? పురుషుండు నడచునాచారంబులకువేదంబులును ధర్మంబును సంధ్యయు నంతరాత్మయు యముండును జంద్రసూర్యులును నహోరాత్రంబులును సాక్షులై యుండుటంజేసి నిచ్చలు తన్ను మ్రుచ్చిలసమర్థుండెట్లగు ? నీచేసినతొంటి సమయంబు తప్పి నాయెడ నవజ్ఞసేయఁదగునె? ప్రజావతియుం గుణవతియును సువ్రతయునగుకులసతి నవమానించుట మహాపాతకంబు. అదియునుంగాక ధర్మార్థకామంబుల కుపకరణంబనియును, జారిత్రపరిశీలనంబునకాచార్యకంబనియును, నన్వయస్థితికిమూలంబనియును, సంసారంబునకుఁ గారణంబనియును, హృదయతోషణంబునకుఁ బోషకంబనియును దద్దయుంబెద్దలు భార్యాపరిగ్రహంబుఁ బెద్దచేసెద రట్లగుట నాయెడల ననుగ్రహంబుసేయుట మీకు సర్వార్థసాధకంబు. 132

క. నీపాపండీపాపం, డీపాపనిమ్రోలనద్దమిడికనుఁగొనుమీ
దీపంబునదీపంబభి, రూపంబగునట్లుసదృశరూపుఁడునీకున్. 133

శా. పారుష్యంబులుపల్కనేలనృపతీ? పన్నీరకర్పూరక
ర్పూరస్ఫారపటీరసారభపయఃపూరంబుచంద్రాతపం
బారామానిలసేవనంబుమును మీ రశ్రాంతముంగాంతురో
హేరాళంబుగఁబుత్రగాత్రమిళనంబెట్లుండునో చూడుఁడా. 134

చ. అనఘుఁడువాజపేయశతవర్ధిఘటించుమహామహుండుపా
వనచరితుండుశౌర్యనిధివంశకరుండగునీతనూభవుం
డనియశరీరిబాలునుదయంబుతటిన్వివరించెఁగూర్మిఁగ
న్గొనుమవనీశ! సర్వదమనుండనిపల్కిరివీనిఖేచరుల్. 135

క. పట్టపుదేవింగాఁజే, పట్టుదునినుఁదనయురాజ్యభారవహుంగాఁ
బట్టముగట్టుదుననివనిఁ, బట్టుపఱచునాఁటిసత్యపథనొడలకుమీ. 136

సీ. విమలంబులైనకూపములునూఱిటికంటెఁ, బరికింపనొకనడబావిమేలు
హవణిచేసినబావులరయనూఱిటికంటెఁ, గణుతింపనొక్కసత్క్రతువుమేలు

ఘనతమైనట్టియాగములునూఱిటికంటె, సుగుణాఢ్యుఁడగునొక్కసుతుఁడు మేలు
సుగుణాఢ్యులగునట్టిసుతులునూర్వురకంటె, సనినొక్కసత్యభాషణము మేలు

తే. నానృతాత్పాతకంపరమనుచువినుచు, వేదవాదులవచనంబువినవొమున్న
వినియుమఱచితివో కాక వేడబమున, నేఁచఁదలఁచితివో ధారుణీశ! నన్ను. 137

ఆ. సత్యమశ్వమేధశతముఁ ద్రాసునఁ బెట్టి, తూన్పముల్లుసూపెఁ దులకుసత్య
మట్టిసత్యమునకు నఖిలవేదంబులు, సకలధర్మములును సాటిరావు. 138

క. కావునసత్యముగుఱిగా, భావింపుముయౌవరాజ్యపట్టస్ఫుటల
క్ష్మీవిలసితుఁ గావింపుము, గావింపఁగధర్మపత్నిగాననుఁగనుమీ. 139

క. మేనకకుంగౌశికునకు, నేనుదయించితినిగణ్వనింటఁ బెరిగితిన్
మానవనాయక యనృతవి, ధానంబుఘటింపనంతధర్మేతర నే. 140

వ. అని బహుప్రకారంబులం బ్రార్థించునమ్మంజుభాషిణిసంభాషణంబులుసత్యంబులనితోఁ
చియునపురావిదులగుటసభాసదులెద్దియుందోఁచక మిన్నకుండిరి మ్మానవపతి యమ్మానవతి
సంప్రార్థనంబుఁ బెడసెవులం బెట్టి వెండియు నిట్లనియె. 141

క. ఎక్కడిసుతుఁడెక్కడినీ, వెక్కటి నేనన్నృతవాదమేటికిఁగలికీ
చక్కఁదనంబునమత్సము, నొక్కని నెదురొడ్డిపలుకుటుచితమెనీకున్. 142

వ. అనిన నద్దేవి నిట్టూర్చునిగిడించుచుం గొండొకదడవూరకుండి క్రోధారుణంబులగుకటాక్షంబుల నమ్మహీపతి నెమ్మోముఁ జూచుచుఅంజూచుచు గాంధర్వవివాహంబునంబరిగ్రహించునప్పటిపలుకు లుగ్గడించి కపటధార్మిక యప్పుడప్పాటనొప్పం జెప్పియిప్పు డిప్పగిదిఁ దప్పం ద్రోచిననానోఁచిననోముసఫలంబుగాఁగలదేని నీయడిగినసాక్షులసాక్షాత్కరింప కుండుదురేయని యెలుంగురాల్పడంబలికి యక్కలికికనుఁగొలంకులంజారుబాష్పజల పూరంబుఁ గరతలంబులనొత్తికొనుచున్నృపసన్నిధానంబుననిలువనునురలిపోవనుందోఁపక యాత్మగతంబునఁ గొండొకవితర్కించి లోకసాక్షియగుపుండరీకాక్షుండు దక్కం దక్కొరులిక్కొఱఁతఁ దీర్పంజాలరని తలఁచి శ్రీహరినుద్దేశించి యిట్లని వినుతించె.

శా. శ్రీభూనీళలతోఁబరాత్పరతరాజిల్లంజతుర్వ్యూహియై
శోభిల్లన్విభవావతారముల మెచ్చుల్గూర్పసర్వాంతరం
గాభోగంబువహింపఁబూజనలనుద్యన్మూర్తివర్తింపనీ
సౌభాగ్యంబుబుద్ధికభోగ్యతమనూసత్యంబునారాయణా. 144

క. కరిణీనాథునిఁగాచిన, కరుణావరుణాలయుఁడవుగావునయుష్మ
చ్చరణారుణాంబురుహముల, శరణము వేఁడితిని సర్వసాక్షివధీశా. 145

శా. పుట్టంబుట్టఁగఁగల్లిదంద్రులడవిన్బోఁద్రోచిరీవైఖరిన్
బొట్టంగట్టినప్రాణనాయకుఁడుపోపొమ్మంచునోనాడెడిన్

గట్టా కోయిలపిల్లచందమునబల్గాసి స్వీఅంగొంటిన
న్నిట్టట్టుంగిసరింపఁజూచెదవొ కుయ్యాలింపవే శ్రీహరీ. 146

సీ. పురుడుదీఱకమున్న పూపప్రాయపుదానిఁ, గానలోఁద్రోచిరికన్నవారు
కోరికూడినభర్త జేరుమింతనటంచు, గొడఁగిపంచిరి పెంపుకొన్నవారు
నీవేడనే నేడఁద్రోవవట్టుమటంచు, మన్నింపరైరేలుకొన్నవారు
పాపపుణ్యములేఱుపఱిచి చెప్పఁగలేక, మిన్నకుండిరిచుట్టమున్నవారు
తే. సాక్షిగామిమ్ముఁ జూపించిజనవిభుండు, నట్టడవిలోననన్నట్టుపట్టుపఱిచి
వెడలిపొమ్మనుచున్నాఁడు వేడబసున, నశరణశరణ్య యాలింపుమాఁడుకుయులు. 147

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రార్థించునమ్మింముఁబోడియులమటఁ దీర్పందలంచి. 148

మ. ఫలదుండై తగుపార్వతీరమణుఁడుఞ్ భాషావధూనాథుఁడుఞ్
బలభిద్వహ్ని ముఖాఖిలామరవరుల్ పార్శ్వంబులంజుట్టిరా
లలదుత్తుంగపతంగరాజరథుఁడై లక్ష్మీసమేతంబుగా
జలజాక్షుండుశకుంతలావరగుఁడై సాక్షాత్కరించెఞ్ రహిన్. 149

వ. ఇత్తెఱంగున నమ్మత్తకాశినిసత్యంబునకుం బాతివ్రత్యంబునకు మెచ్చి యచ్చెరుపాటున వియచ్చరులు పొగడుకలకలం బాలించుచు నీశుండును వాగీశుండునులోనుగాఁగ దివ్యపురుషులు సాంగసాయుధసపరివారంబుగా నలుగెలంకులంబలసి నిలువ శ్రీభూనీళాసమేతంబుగా గరుడవాహనారూఢుండై కిరీటకటకగ్రైవేయకేయూరకాంచీముఖభూషణఖచితమణికిరణప్రభాజాలంబు నలుగడలంగడలుకొన వద్దేవదేవుండు సాక్షాత్కరించినంగాంచి సామంతమంత్రిపురోహితప్రముఖపరివారసహితంబుగాదిగ్గన లేచి దండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలుండై యెద్దియుంబలుకనేరక మిన్నకున్నంగని యాపన్నశరణ్యుం డగునప్పన్నగశయానుండు నరనాథునిముఖంబునఁ గరుణాతరంగితంబులగునిజకటాక్షవీక్షణంబులొలయ మృదుమధురగంభీరస్వనంబునఁ నిట్లనియె. 150

శా. సత్సంతానఫలామరద్రుమముసంసారక్రియామూలమా
పత్సంపత్సదృశావలంబనము సౌభాగ్యాలవాలమ్ముని
త్యోత్సాహంబులపట్టుఁగొమ్మసుకృతోద్యోగానుసంధానమో
వత్సా యిట్టిపతివ్రతాతిలకమున్వంచించెదే చేలకై. 151

ఆ. నీమనోరథంబు నెఱవేర్చిపిదపనీ, సేమమరయఁగోరికోమలాంగి
బాలుతోడనిమ్ముఁ బ్రాపింపవచ్చిన, నవగణింపఁదగునె యవనినాథ. 152

సీ. అభినవస్వర్గక్రియారంభమునను గ్ర, దీక్షఁగావించు గాధిజుఁడుతండ్రి
లోకోపకారార్థమాకాశిమునితప, స్స్థితిమాన్పుమేనకాదేవితల్లి

భూతలమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడై తగు కాశ్యపుఁడు భయత్రాతయుఁ బోషకుండు
చిత్రవిచిత్రసృష్టికళాధురీణుఁడై, తగుకశ్యపబ్రహ్మ తండ్రితండ్రి
తే. యనదుగాఁ జూడఁగూడ దీయతివ యశివ, రాశ్రమంబున నీశ్రమంబపనయింపఁ
గలిగె నీచక్రవర్తిలక్షణముఁ దాల్చు, బాలుఁ డష్టాదశద్వీపపాలకుండు. 153
వ. అనుచు దుష్యంతమహీకాంతునకు నాజ్ఞాపించి యానందకందళితహృదయారవింద
లై యున్న శకుంతల ననునయించుచు నద్దేవదేవుం డిట్లని యానతిచ్చె 154
తే. మానసీలమహీపాలమౌళియుత్త, గణితవృత్తరవంతసద్గుణనిశాంత
పరఁగ దుష్యంతభూభర్తభర్తనీవు, భయమెడలుమమ్మ నీకేమి భాగ్యవతివి 155
వ. అని యిట్లు సజలజలధరగంభీరమధురఘోషంబుతో సంతోషింపంజేయునత్తోయ
జాక్షు నుపలక్షించి సవినయంబుగా దుష్యంతుం డిట్లని వినుతించె. 156

దండకము. శ్రీమద్రమావిద్రుమోష్ఠీసమారూఢవక్షశ్శమారూపితాక్షా సమీచీనవీక్షానిమీల
ద్విపక్షా వనత్రాణదక్షా పయోజాతజాతాండతండోదయస్థేమభంగాదిలీలావిచిత్రా
నిరాలంబచిత్రా మయన్నీలగాత్రా సరోజాతనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా హితానందమూలా
శతానందఖేలా సహస్రారహస్తా బహుస్ఫారశస్త్రాయవండంబులండంబులండంబులున్
వస్తుకాండంబు యవ్యర్థకాంశోత్తరావారముల్ యద్గుణంబుల్ ప్రధానంబునం
బూరుషుండున్ త్రిపాద్భూతియున్ యత్పరబ్రహ్మమున్ యుష్మదంశాంశలేశప్రతి
ష్ఠా గరిష్ఠంబులంచున్ త్రయీతత్వనాదుల్ ప్రబోధింతు రీశా పృథివ్యాదులం గార్య
ముల్ కారణస్థానమున్ జేసి సంహారకేళీకళాశీలివై హాళిభూతప్రపంచంబులోఁ గొంచు
నవ్యాకృతిన్ శుద్ధసత్వావృతిం గూడి క్రీడింపుచున్ ప్రస్తరిన్ విస్తరింపన్ యదృచ్ఛా
నియుక్తింపదచ్ఛాభబలజ్ఞానశక్తిత్రయిన్ జాట్యు..లన్నింపఁ బెంపై యనన్యామరూప
ప్రసక్తిన్ మహత్తై యహంకారమై పంచతన్మాత్రమై పంచభూతంబులై దేవతిర్యఙ్మను
ష్యాదికవ్యక్తులై వస్తులన్ జాలసన్నం గృపం జీవులన్ తావులం జేర్చి పాలార్పియం
దుం బరేశుండవై ప్రోచుచున్ వ్యూహభేదంబులం గాంచుచున్ దివ్యలీలావతారంబులం
దీర్చుచుం బ్రాంతిమై యంతరాత్మస్వరూపంబునం జేర్చుచుం బొంగి శ్రీరంగకాంచీజగన్నాథ
శేషాచలాది ప్రతిష్ఠానిదేశంబు నాదివ్యదేశంబులన్ భక్తవారంబులన్ సంతతా
నందపూరంబులం దేల్చు ధీరుండ వీవే కదా ఘోనమానీరథింజోరవైతూతి వేదాపహా
రిన్ విదారింపవా, పేర్మిమైఁ గూర్మమై కూర్మిమై యొప్పులన్ మెప్పులన్ దప్పఁ గాసుం
దరామందరాగంబునన్ మందరాగంబుఁ బెన్ గోపునన్ మూపునం దాల్పవా, క్రీడమై
క్రోడరూపంబునం బ్రోడవై యాహిరణ్యాక్షుపై నో హరిన్ సాహరిన్ దూఱుచున్ దా
రుచున్ బోరుచున్ జీరి చెండాడవా, భైరవంబౌ నృకంఠీరవంబై భుజాగౌరవంబున్
నిజోగ్రారవంబుం దివంబెల్ల ఘూర్ణిల్లఁ జేయన్ బయోజాతభూజాతభూరిప్రభాఖర్వ
గర్వోదయా జేయుదైతేయు ముంగోరులం జేసరమ్మున్ వడిన్ జీరి గారించి ప్రహ్లాదు

సాక్షాద్రుఁ గావింపవా! కుబ్జవై వెజ్జవై హజ్జనిమ్ముజ్జగంబుజ్జగింపన్ బలిన్ వేఁడవా! జామదగ్న్యుండవై ఘోరధారాసముద్యత్కుఠారంబుచేఁ బూనిముయ్యేడుమాఱుల్ మహాక్రోధులన్ ధారుణీనాథులం గూల్చుచున్ సాధులన్ వైభవామోదులం జేయవా! రామరూపంబునన్ భీమకోపంబునన్ లోకవిద్రావణున్ రావణున్ ధాటిచేఁ గీటణంగింతువంచున్, మహింగామపాలుండవై శ్యామచేలుండవై సామలోలుండవై భీమశీలుండవై శత్రుహాలాహలంబున్ లలింబూని పోరం బ్రలంబాదులన్ మేదినిం గూల్తువంచున్, మరుత్వన్ముఖప్రార్థనాబద్ధరోషంబునన్ బుద్ధవేషంబునన్ దానవస్త్రీనవామోదసంధాయివై దేవతాజీవితంబుల్ ధృతిం గాతువంచున్, గలింగల్కిభావంబునన్ బల్ రవాల్గుజ్జుపుస్నేటిరాహుత్తవై హత్తిదుర్వృత్తులౌమత్తులన్ గుత్తుకల్ గత్తిమువ్వేత్తుగన్ గోసిబాహాలసద్ధోరణీ ధారుణిన్ బ్రోతువంచున్, పురాణంబులున్ శాస్త్రముల్ వేదముల్ వేదశీర్షంబులున్ బల్కనంచున్ మహాయోగివర్యుల్ రచింపన్ వచింపన్ వినం గాంతునబ్జోదరా సంవిదేకాంతమై యాద్యమై హృద్యమై భవ్యమై దివ్యమై యోగమార్గమ్యమై సౌమ్యమై నిర్మలంబై నిరాకారమై సారమై శుద్ధమై బుద్ధమై నిష్కలంబై జయంబై నిజంబౌ భవద్దివ్యతేజం బిళాపింగళామధ్యవీథిన్నిరోధించి భావించి సేవింతుధీరుల్ గదా నిత్యమూర్తుల్ సదానంద గోవింద మావిందవై యిందిరాదేవితో నందిరో శీవితో నిందురా నిప్పుడుర్వీందిరంబై కదున్ సుందరంబయ్యె మద్గోత్రమున్ బాత్రమయ్యెన్ మదాచారమున్ సంతతోగారమయ్యెన్ గృతార్థుండనైతిన్ ద్రయీతత్త్వపారాయణా యాదినారాయణా దేవతుభ్యన్నమస్తే నమస్తే నమః. 157

వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించి వెండియు ని ట్లనియె. 158

శా. దేవా కాశ్యపు నాశ్రమంబునకు నర్థిం బోవనీ లేమతో
దైవంబున్ బెరరేఁపఁ గానొదవె గాంధర్వక్రమోద్వాహమి
భానంబన్యు నెఱుంగమిన్ వెఱచితిన్ బాలామణిన్ గైకొనన్
నావృత్తాంతము నేనెఱుంగనఁటవేనాళీకపత్రేక్షణా. 159

ఉ. ఏనిక నీనికట్లభయమిచ్చితిరిచ్చలు నిచ్చలున్ బర
ధ్యానపరాయణుండనక తావకపాదపయోజయుగ్మమి
మ్మానినిసాక్షిగా నొడివిమత్సహచారిణియయ్యెనయ్యెడన్
దీనశరణ్య మీరలయదెంతటచిత్రమె తత్రసాక్షివై. 160

క. మెచ్చితిరాత్మన్ సాక్షికి, వచ్చితిరిందుల జనాపవాదము దీఱన్
దెచ్చితిరి మాకువిశ్రుతి, నిచ్చితిరభయప్రదానమిమ్మానినికిన్. 161

వ. ఇత్తెఱంగున హరినుద్దేశించి పలుకుచు సగౌరవంబుగా శకుంతలం గలిపికొని శ్రీభూనీళాసహితుం డగునద్దేవదేవునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచరించి. 162

ఉ. దండము పార్వతీపతికి దండము వాగ్రమణీవినోదికిన్
దండము వాసవాగ్నియము దానవముఖ్యదిగీశరాజికిన్
దండము నారదాదులకు దండము చారణసిద్ధకోటికిన్
దండమటంచు దేవియును దానును మ్రొక్కెను దేవతాళికిన్. 163

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూవరులు హరిహరవిరించిబృందారకమునిబృందారకబృందంబులకుం గ్రమంబున వందనంబులాచరించి సవినయంబుగా భరతుని మ్రొక్కంబనిచిన నక్కుమారుండును విష్ణుదేవునకుం బ్రణమిల్లి పశుపతికిం బ్రణిపాతంబుగావించి చతురాననునకు దండప్రణామంబాచరించి యింద్రాది దిక్పాలురకుం జోహారుగావించి నారదాది మహామునులకు నమస్కరించిన నద్దేవదేవుం డక్కుమారకంఠీరవు గాంభీర్యధైర్యౌదార్యాదివిశేషంబులకు మెచ్చి శకుంతలాదుష్యంతులం గాంచి యితండు వాజపేయాధ్వరశతంబుఁ గావించి యష్టాదశద్వీపంబులం దనశాసనంబు నిరర్గళంబుగా వర్తిలంజేయుచు వంశకర్తయై కీర్తిపౌరుషంబులు సంపాదింపంగలవాఁడని యాదేశించి కరుణాతరంగితకటాక్షవీక్షణంబులం గృతార్థులం గావించి యంత నయ్యనంతుండు సపరివారంబుగా నంతర్ధానంబు చేసె నయ్యవసరంబున. 164

క. ఆడిరి రంభాదులు రహిఁ. బాడిరి గానంబు నూనభణితిన్ ఖచరుల్
వీడిరి ఖేదము పౌరులు, కూడిరి దుష్యంతుఁడును శకుంతల యుద్ధృతిన్. 165

వ. ఇవ్విధంబున దుష్యంతుండును శకుంతలాసమేతుండై కుమారునకు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకోత్సవంబు నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణులకు నానావిధమహార్హవస్తుప్రదానంబులం దనిపి మహోన్నతవిభవంబున శకుంతలయుం దానును యథేష్టభోగంబులఁ బనరుచు రాజ్యంబు పాలించుచుండె నని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం జెప్పి వెండియు నిట్లనియె

— ఫలశ్రుతి. —

సీ. ధర్మార్థులకు భూరిధర్మప్రదంబగు, నర్థార్థులకు నగు నర్థదంబు
కామార్థులకు దివ్యకామప్రదంబగు, మోక్షార్థులకు నగు మోక్షదంబు
పరిణయార్థులకును బరిణయప్రదమగుఁ, బుత్రార్థులకు నగుఁ బుత్రదంబు
సంపదర్థులకును సంపత్ప్రదంబగు, విజయార్థులకు నగు విజయకరము
తే. వేడ్కఁ జదివిన వ్రాసిన వినిన యట్టి, ఘనులకఖిలార్థలాభంబు గలుగుచుండు
నవనివాచంద్రతారార్కమలఘుకీర్తిఁ, బరఁగవిల్లు శకుంతలాపరిణయంబు. 167

తే. అని శకుంతలాకల్యాణమును వృషాఖ్యు, మౌని వాఘుండు చెప్పిన మనుజవిభుఁడు
వీనులారంగ వినుచుండి విస్మయమునఁ, బొంగి సంతోషభరితాంతరంగుఁడయ్యె. 168

— ఆశ్వాసాంతము. —

చ. హరిహరివాగవాగపశతారకతారకతారతారకా
శరశరదిందుకుందహరిచందనచందనభారభారతీ

పరవరవాజివాజిరథవాసభనాసమృణాళనాళవి
స్తరతరకీర్తికీర్తితసదానసదావనవేంకటేశ్వరా. 169

భుజంగప్రయాతము.—

కృపాధారదాసేరకృష్ణార్తిదూరా, విపశ్చిజ్జనారాధ్యవేదాంతబోధ్యా
కపాలిస్తుతిస్థేమకల్యాణధామా, రిపుధ్వాంతఘస్రేశ శ్రీవేంకటేశా. 170

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందనప్రసాద సమాసాదితకవితా విచిత్రమైత్రేయసగోత్ర. నృసింహగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు శకుంతలాదుష్యంతసంవాదంబును శ్రీవిష్ణుసాక్షాత్కారంబును శ్రీవిష్ణుసంకీర్తనంబును భరతయౌవరాజ్యపట్టాభిషేకంబును శకుంతలాదుష్యంతపునస్సంభోగోపాఖ్యానంబు ననుకథలంగలసర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శకుంతలాపరిణయము

స మా ప్త ము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము—1916.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్రభారతము—		
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము ,, ...	1	12
ఆరణ్యపర్వముగలసంపుటము ,, ...	1	12
విరాటోద్యోగపర్వములుగలసంపుటము,, ...	1	12
శాంతిపర్వము ,, ,, ...	1	12
ఆదిపంచకము, ఒక్కేసంపుటము ,, ...	5	0
ఆంధ్రభారత విమర్శనము ...	0	8
(గ్రంథము 7 సంపుటములలో పూర్తియగును.)		
లంకావిజయము, సటీక ...	1	8
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార.ధూర్జటి ...	0	8
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు ...	2	8
నిర్వచనోత్తరరామాయణము ...	1	4
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజప్రణీతము, చక్కనికూర్పు	1	8
అచ్చతెనుఁగురామాయణము, శుద్ధప్రతి ...	1	4
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్క నికూర్పు ...	2	8
గోపీనాథరామాయణము, శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైనపద్యకావ్యము	4	8
మొల్లరామాయణము, చిన్నసైజున పెద్దయక్షరములతో చక్కఁగముద్రితము	0	8
వసుచరిత్ర విమర్శనము, అత్యద్భుతములగు క్రొత్తవిషయము లనేకములిందుగలవు.	1	0
వసుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము ...	2	8
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కనికూర్పు ...	1	8
శృంగారనైషధము, శ్రీనాథకవిది ...	0	10
కాశీఖండము ,, ...	1	4
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన		
ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది ...	3	0
డిటో మేలుప్రతి, చక్కనిబైండు ...	4	0
డిటో అత్యుత్తమప్రతి ...	5	8
వీరభద్రవిజయము, బమ్మెర. పోతనామాత్యప్రణీతము ...	0	12
మనుచరిత్ర, సటీక ...	1	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తకూర్పు ...	0	8

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆముక్తమాల్యద, సటీక, చక్కనిప్రతి	...	3	0
కళాపూర్ణోదయము, దళసరికాగితములు	...	1	8
నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు	...	0	8
విజయవిలాసము, చేమకూర. వేంకటకవి	...	0	4
హరవిలాసము, శ్రీనాథకవిది	...	0	10
బిల్హణీయము, చక్కనికూర్పు	...	0	8
వైజయంతీవిలాసము ,,	...	0	8
రంగరాయచరిత్ర, దిట్టకవి. నారాయణకవిప్రణీతము	...	0	8
రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు. రామభద్రకవికృతము	...	1	8
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి. తిమ్మకవికృతము	...	0	8
రసికజనమనోభిరామము, శుద్ధప్రతి	...	0	8
రుక్మిణీపరిణయము ,,	...	0	8
రాజశేఖరవిలాసము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	6
పారిజాతాపహరణము	...	0	6
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము	...	0	8
అనిరుద్ధచరిత్ర, కనుపర్తి. అబ్బయామాత్యప్రణీతము	...	0	8
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము	...	1	4
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, తరిగొండ. వెంకమ్మప్రణీతమే, చక్కనికూర్పు		0	14
పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము	...	0	12
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, చక్కనికూర్పు	...	0	12
సారంగధరచరిత్ర, చేమకూర. వేంకటకవికృతము	...	0	8
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0	6
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	10
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాప్రగడ	...	0	12
ఉత్తరహరివంశము, సోమనాథకృతము	...	1	4
రుక్మాంగదచరిత్ర, ఏకాదశీమాహాత్మ్యము	...	0	8
సులక్షణసారము, సటీక	...	0	8
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	...	4	0
దసరాపద్యములు	...	0	1
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, టీకానుక్రమణికాసహితము, కాలికోబైండు		0	12
అప్పకవీయము, చక్కనికూర్పు, అట్టబైండు	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	10
బసవపురాణము, పిడుపర్తి. సోమనాథకృతము	...	2	0
వేమనపద్యములు, చక్కనికూర్పు	...	0	4
డిటో బ్రౌనుదొరగారి ఇంగ్లీషులో	...	1	0

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
మాతృశతకము	...	0	1
సప్తమస్కంధము, సటీక, చిన్నసైజు	...	1	0
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	4
డిట్టో ,, గట్టుప్రభువుకృతము	...	0	6
సుమతిశతకము, సటీక	...	0	2
కుమారీశతకము ,,	...	0	2
దాశరథిశతకము ,,	...	0	4
మానసబోధశతకము ,,	...	0	2
భాస్కరశతకము ,,	...	0	3
కలువాయిశతకము	...	0	2
జకన్నాయకశతకము	...	0	2
కవిచౌడప్పశతకము	...	0	2
నృసింహశతకము	...	0	2
చంద్రశేఖరశతకము	...	0	1
రామలింగేశశతకము, అడిదము. సూరకవిది	...	0	2
కాళహస్తీశ్వరశతకము, ధూర్జటికవిది	...	0	2
కుక్కుటేశ్వరశతకము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	2
దేవకీనందనశతకము	...	0	2
కృష్ణశతకము	...	0	2
నారాయణశతకము	...	0	2
కాళహస్తిశతకము ('సాంబశివా మహాప్రభో')	...	0	2
సింహాద్రినారసింహశతకము	...	0	2
భద్రాద్రిరామశతకము, పావులూరి. మల్లనకృతము	...	0	2
ప్రసన్నరాఘవశతకము	...	0	2
చిత్తబోధశతకము	...	0	3
భోగినీదండకము, బమ్మెర. పోతరాజప్రణీతము	...	0	1
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	0	6
రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక, చక్కనిప్రతి	...	0	6
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	6
నలచరిత్ర, ద్విపద	...	0	14
రూపలి, రాజపుత్రస్త్రీసాహసపుకథ, శ్రీ ఎనమండ్ర. నారాయణమూర్తిగారిది		0	8
శ్రీనాథునిపీఠనాటకము	...	0	2
రాజయోగసారము, ద్విపద	...	0	4
కన్యాశుల్కము, శ్రీగురజాడ. అప్పారాయకృతము	...	0	12

కృష్ణకుమారినాటకము, శ్రీసీతారామకవిగారిది	...	0	12

వచన కావ్యము

ఆంధ్రవచనభాగవతము, 3 సంపుటములు	...	7	8
సంగ్రహరామాయణము, సులభశైలి, శ్రీ శేషాద్రిశర్మకృతము	...	0	8
సంస్కృతనాటకకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము, సులభశైలి	...	0	12
దశకుమారచరిత్రము, శ్రీ ఎనుచింతల. సంజీవరాయశాస్త్రికృతము	...	1	4
శివాజీచరిత్ర	...	0	6
శ్రీరామానుజాచార్యచరిత్ర	...	0	2
శ్రీశంకరాచార్యచరిత్ర, ప్రతిమతో	...	0	2
రామకృష్ణపరమహంసచరిత్ర	...	0	2
బాలగంగాధరతిలకుగారిచరిత్ర, ప్రతిమతో	...	0	2
దాదాభాయినౌరోజీచరిత్ర ,,	...	0	1
అనిబిసెంటుచరిత్ర ,,	...	0	1
వివేకానందస్వామి జీవితము, ప్రతిమతో	...	0	1
శ్రీకృష్ణదేవరాయచరిత్ర ,,	...	0	2
స్వామిరామతీర్థజీవితము	...	0	2
సూరతుకాంగ్రెస్సుఉపన్యాసములు	...	0	2
శ్రీగైక్వారుగారి ఉపన్యాసములు	...	0	2
శాలివాహనచరిత్ర	...	0	2
శ్రీబుద్ధచరిత్రము	...	0	4
సోదరినివేదితజీవితము	...	0	2
లార్డుక్లైవు జీవితము	...	0	6
దక్షిణపూర్వకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము	...	1	4
మర్యాదరామన్నకథలు, చక్కనికూర్పు	...	0	2
పరమానందశిష్యులకథలు	...	0	3
తెనాలిరామలింగనికథలు, జీవితము	...	0	4
వేమక్కపగటిమక్కకథలు	...	0	2
మైరావణచరిత్ర	...	0	2
ఈసపునీతికథలు, క్రొత్తకూర్పు 1-వ భాగము	...	0	6
,, ,, 2-వ భాగము	...	0	8
షేక్స్పియర్ నాటకకథలు, సులభశైలి	...	1	4
అరేబియన్ నైట్స్కథలు, చక్కనికూర్పు	...	1	4
శ్రీగురుజాడ. శ్రీరామమూర్తిగారి ఆంధ్రకవిజీవితములు	...	2	8
తారాభాయి, చక్కనినవల	...	0	12
ఆనందమఠ, నవల, నూతనముద్రితము	...	0	12

			ప్రతి 1 కి-రూ.	అ.
ఏవన్హో, నవల		...	0	6
మదాలస ,,		...	0	10
టిప్పుసుల్తాన్, నూతనకవితాశైలిని. శ్రీ ఉమాకాంతముగారిచేవిరచితము			1	4
సీతారామము, శ్రీతల్లాప్రగడ. సూర్యనారాయణరావుగారిది		...	1	0
ఉన్మాదిని, నవల		...	0	4
రాధారాణి ,,		...	0	4
దుర్గేశనందిని, నవల		...	0	10
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది, చిన్నసైజు	,,	...	0	6
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి	,,	...	0	6
రామదాసచరిత్ర, చక్కనికూర్పు, మంచికాగితములు, ఇంకా శ్రీరామదాసుగారి ప్రతిమగూడకలదు	,,	...	0	8
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక, శుద్ధప్రతి	,,	...	0	6
ఆంధ్రభాషాభూషణము	,,	...	0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, చక్కనికూర్పు	,,	...	0	12
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటిప్పణము	,,	...	0	6
బాలవ్యాకరణము, చిన్నయసూరిగారిది	,,	...	0	12
ప్రౌఢవ్యాకరణము, శ్రీసీతారామాచార్యకృతము	,,	...	0	12
అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు, చక్కనిప్రతి, చిన్నసైజు		...	0	6
అద్వైతసంగ్రహము, వచనము		...	0	2
వాసుదేవమననము, వచనము, చక్కనికూర్పు		...	0	14
శబ్దార్థచంద్రిక, అకారాది ఆంధ్రనిఘంటువు		...	2	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

			ప్రతి 1 కి-రూ.	అ.
ఐవన్హో, నవల		...	0	6
మదాలస ,,		...	0	10
టిప్పుసుల్తాన్, నూతనకవితాశైలిని. శ్రీ ఉమాకాంతముగారిచేవిరచితము			1	4
సీతారామము, శ్రీతల్లా ప్రగడ. సూర్యనారాయణరావుగారిది		...	1	0
ఉన్మాదిని, నవల		...	0	4
రాధారాణి ,,		...	0	4
దుర్గేశనందిని, నవల		...	0	10
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది, చిన్నసైజు	,,	...	0	6
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి	,,	...	0	6
రామదాసచరిత్ర, చక్కనికూర్పు, మంచికాగితములు, ఇంగు శ్రీరామదాసుగారి ప్రతిమనుగూడకలదు	,,	...	0	8
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక, శుద్ధప్రతి	,,	...	0	6
ఆంధ్రభాషాభూషణము	,,	...	0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, చక్కనికూర్పు	,,	...	0	12
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటిప్పణము	,,	...	0	6
బాలవ్యాకరణము, చిన్నయసూరిగారిది	,,	...	0	12
ప్రౌఢవ్యాకరణము శ్రీసీతారామాచార్యకృతము	,,	...	0	12
అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు, చక్కనిప్రతి, చిన్నసైజు		...	0	6
అద్వైతసంగ్రహము, వచనము		...	0	2
వాసుదేవమననము, వచనము, చక్కనికూర్పు		...	0	14
శబ్దార్థచంద్రిక, అకారాది ఆంగ్లనిఘంటువు		...	2	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

192, ఎస్ప్లనేడ, చెన్నపురి. ను.